

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
מטות מסעי
כ' – כ"ו תמוז תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי תָּנָא דְּבֵי רַב וְתַנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל? בְּרֹאשׁוֹ אָרוֹךְ קָמִיפַּלְגִי, תַּנָּא דְּבֵי רַב סָבַר: "אֲשֶׁר לוֹ כְּרָעַיִם" - כְּלָל, "אַרְבֶּה" "סָלְעָם" "חַרְגֹּל" "חָגָב" "לְמִינֵהוּ" - פָּרַט; כְּלָל וּפָרַט - אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפָּרָט, דְּמִינֵיהּ - אִין, דְּלָאו דְּמִינֵיהּ - לָא, וּמַרְבֵּי דְּדָמֵי לֵיהּ מִשְּׁנֵי צְדָדִין. תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: "אֲשֶׁר לוֹ כְּרָעַיִם" - כְּלָל, "אַרְבֶּה" "סָלְעָם" "חַרְגֹּל" "חָגָב" - פָּרַט, "לְמִינֵהוּ" - חָזַר וְכָלַל; כְּלָל וּפָרַט וּכְלָל - אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפָּרָט, וּמַרְבֵּי כָּל דְּדָמֵי לֵיהּ בְּחַד צַד. - וְהָא לָא דָּמֵי כְּלָלָא קַמָּא לְכְלָלָא בָּתְרָא! כְּלָלָא קַמָּא - "אֲשֶׁר לוֹ כְּרָעַיִם" אָמַר רַחֲמָנָא - דְּאִית לֵיהּ אֲכוֹל, דְּלֵית לֵיהּ לָא תֵּיכוֹל; כְּלָלָא בָּתְרָא - עַד דְּשָׁוֵי בְּאַרְבָּעָה סִימָנִין! - תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּכְלָלֵי וּפְרָטֵי כִּי הַאי גַּוְונָא דָּאֵין. וּדְאָמְרִינַן נַמִי בְּעֶלְמָא, דְּדָאֵין תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּכְלָלֵי וּפְרָטֵי כִּי הַאי גַּוְונָא - מֵהָכָא. אָמַר מָר: אִי שְׁמוֹ חָגָב, יָכוֹל אֵין בּוֹ כָּל הַסִּימָנִין הַלָּלוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְמִינֵהוּ" - עַד שֶׁיְּהוּ בּוֹ כָּל הַסִּימָנִין הַלָּלוּ. אֵין בּוֹ כָּל הַסִּימָנִין הַלָּלוּ מֵהֵיכָא תֵּיתֵי? אַרְבֶּה וְחַרְגֹּל כְּתִיב! - אִי לָא כְּתִיב סָלְעָם - כְּדְקָאָמַרְתְּ, הָשְׁתָּא דִּכְתִיב סָלְעָם לְרַבּוֹיֵי רֹאשׁוֹ אָרוֹךְ - אֵימָא לֵירְבֵּי נַמִי כָּל דְּהוּ, קָא מַשְׁמַע לָן. מַאי שְׁנָא הָתָם דְּאָמְרַתְּ: "סָלְעָם" - זֶה רָשׁוֹן, "חַרְגֹּל" - זֶה נִיפּוֹל; וּמַאי שְׁנָא הָכָא דְּאָמְרַתְּ: "סָלְעָם" זֶה נִיפּוֹל, "חַרְגֹּל" זֶה רָשׁוֹן? - מָר כִּי אַתְרֵיהּ וּמָר כִּי אַתְרֵיהּ. "וְכַדְגִים - כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת". תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין לוֹ עַכְשָׁיו וְעָתִיד לְגַדֵּל לְאַחַר זְמָן, כְּגוֹן הַסְּפוֹלְתָנִית וְהָעַפְיָאן - הֲרֵי זֶה מוּתָּר. יֵשׁ לוֹ עַכְשָׁיו וְעָתִיד לְהַשִּׁירָן בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה מִן הַמַּיִם, כְּגוֹן

אקונם

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי - תנא דבי רבי ישמעאל, דמייתי ליה סלעם לרבויי ראשו ארוך ואייתר ליה חגב למעוטי צרצור, ותנא דברייתא קמייתא דמיבעי ליה כולהו לגופייהו.

תנא דבי רב — קרי לברייתא קמייתא שנשויה בתורת כהנים דמקרי "ספרא דבי רב", לפי שהיה שגור בבית המדרש בפי כולם. אבל ברייתא דתנא דבי רבי ישמעאל לא היתה שגורה אלא בפי תלמידיו. **תנא דבי רב סבר** — "למינהו" דכל חד לא משתמע כללא, למהוי כלל ופרט וכלל, דלתרבי סלעם וחגב בכעין הפרט, דניהוי קראי יתירי. משום דקסבר דלא דיינינן בתרי כללי אלא אם כן דמי כללא בתרא לכללא קמא. והכא לא דמי, דכללא קמא לא קפיד אלא אברעים, ו"למינהו", אי כללא קרינן ליה — קפיד דלהוי דמי לארבה דאית ליה ארבעה סימנין. **דלאו דמינה לא** — הלכך, חד מחבריה לא אתי. **כל דדמו ליה** — הלכך, סלעם אתי מארבה וחרגול כדאמרן, ואייתרא ליה לראשו ארוך. **תנא דבי רבי ישמעאל כי האי גוונא דאין** — ומהכא שמעינן ליה, דהא קחזינן דדריש להו. **ארבה וחרגול כתיב** — ובעין הפרט בעינן. **כל דהו** — ואפילו לא דמו ליה אלא בחד סימן, דהא שמעינן סלעם דלא בעינן דמי לפרט בכל צדדין, מדאיתרבי ראשו ארוך. **ומר כי אתריה** — רשון דתנא דבי רב הוא ניפול דתנא דבי רבי ישמעאל, ורשון דתנא דבי רבי ישמעאל הוא ניפול דתנא דבי רב. ובין למר ובין למר סלעם אין לו זנב וחרגול יש לו זנב. וחגבים הללו אין טעונין שחיטה, שהרי אחר דגים הזכירן הכתוב. "זאת תורת הבהמה" — כמשמעו, "והעוף" — כמשמעו, עוף ולא שרץ העוף, דהיינו מינים קטנים. "וכל נפש החיה הרומשת במים" — אלו דגים, "ולכל נפש השורצת על הארץ" — אלו חגבים. בהלכות גדולות. **הפורח בהן** — שט בהן על פני המים. **הקבוען בו** — יותר מן הסנפירין, שאין זזין מאליהן אלא בידים, אבל כל הסנפירין הוא יכול לכשכשן. **הסולתנית** — מין דגים קטנים, בלעז טונינ"א.

אקונם

שלשה צדדין מכל צדדיהן, אלא לרבות העתיד לגדל אחר זמן — לא יקשה כלום, דעל כרחך שני צדדין דמצריכין בעירובין (כח,א) למאן דאמר דכללא בתרא דוקא, ושלש צדדין שמצריך למאן דאמר כללא קמא דוקא — לאו דוקא אמר שנים ושלשה, דלמאן דאמר כללא קמא אפילו בחמשה צדדין צריך לדמות. דאם כן תיקשי עלה דההיא דעירובין הא דאמר בנזיר פרק "שלשה מינין" (לה,ב) דכל היכא דאיכא תרי כללי ופרטי — מרבינן כל דדמי ליה מחד צד, וכל היכא דאיכא תרי פרטי וכללי — מרבינן כל דדמי ליה משני צדדין. אלא ודאי מסתברא דשני צדדין דעירובין וחד צד דנזיר — חדא מילתא היא, ומיירי בעירובין כגון שיש לו שני צדדין חשובין שוין וצד שלישי שאינו חשוב כל כך. דכהאי גונא איכא גבי כלל ופרט דבקר וצאן ויין ושכר בשמעתא דעירובין (כח,א). ובנזיר (לה,ב) מיירי כגון דליכא אלא חד צד חשוב, כגון כלל ופרט וכלל דההיא שמעתא, ואיכא נמי צד שני שאינו חשוב כל כך. וכענין זה אמר בנזיר דלא מצרכינן אלא חד צד — היינו הצד החשוב האחד שאין חשוב כמותן, והוא הדין אם היו שניהם חשובין ושוין וצד שלישי שאינו חשוב כמותן — הוו שני צדדין החשובין כצד אחד, כיון שהן שוין, ונצריך שיהא כעין הפרט דומה לפרט באותם שני צדדין החשובין, דהיי מינייהו מפקת. וזהו מה שמצריך בעירובין דומה לפרט משני צדדין, אפילו למאן דאמר כללא בתרא דוקא, דהוו להו תרוייהו כצד אחד דנזיר כדפירשנו. ומה שמצריך שלשה צדדין למאן דאמר כללא קמא דוקא, יש לומר שבא לומר דלא סגי ליה בשני צדדין החשובים ושוין, כמו למאן דאמר כללא בתרא דוקא, אלא גם בצד השלישי הגרוע צריך שיהא דומה לכולן, והוא הדין אם יש חמשה צדדין צריך שידמה לכולן. והשתא אתי שפיר כי מצרכינן נמי טפי משלשה צדדין בכעין הפרט, כי בכל הצדדין בין החשובין בין הגרועין הרבה כמו השלישי, צריך שיהא דומה לפרט למאן דאמר כללא קמא דוקא. ולמאן דאמר כללא בתרא דוקא נמי לא יקשה כלום כשנצריך יותר משני צדדין במקום שיהיו יותר משני צדדין שוין. ולפי דברי אלה נצריך בכאן יותר משלשה צדדין למאן דאמר כללא קמא דוקא, אפילו אין כאן אלא שני צדדין חשובין שוין לו ויש צדדין אחרים גרועים מהן, כי כולם יש להצריך. ולמאן דאמר כללא בתרא דוקא לא נצריך אלא שנים החשובין. ולכך לא היה לנו להצריך אין ראשו ארוך למאן דאית ליה כללא בתרא דוקא כמו שפירש רש"י שם. ולפי זה נצטרך לומר דאין לו זנב ואין ראשו ארוך הם צדדים גרועין יותר מאותן שאנו מצריכין בברייתא בהצד השוה, ולכך לא היינו מצריכין אותם אם היינו אומרים כללא בתרא דוקא. ובכך מתיישב גם מה שאנו מרבים ראשו ארוך מסלעם, ואין אנו מרבים אותו שאין לו ארבע כנפים או שאין כנפיו חופים את רובו, כי אותם הם סימנים חשובים יותר מאין ראשו ארוך. ומיהו, בלאו האי טעמא ניחא, כמו שפירש רבינו יצחק בן אשר, דאין לך שום חגב חסר סימן אחד, דארבע כנפים או כנפיו חופים את רובו, שלא יהא עוד חסר סימן, או סימן אחד דאין ראשו ארוך או סימן אחד מן הארבע דמתניתין. אבל הכא בראשו ארוך משכחת ליה, שאינו חסר אלא סימן דאין ראשו ארוך בלבד. ולפי מה שפירשנו הנהו דעירובין ונזיר, קשיא: אמאי איצטריך למימר פרק "הגוזל בתרא" (בבא קמא קיז,ב) דרבי אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי? דאפילו דריש כללי ופרטי אתי שפיר, וסבר כמאן דאמר כללא בתרא דוקא, וסגי בחד צד, פירוש: בצד החשוב מן השאר שאין צד אחר חשוב כיוצא בו, מה הפרט מפורש גופו ממון אף כל גופו ממון, יצאו שטרות. אבל דבר המיטלטל לא צריך, ולא אימעוט קרקעות, כי זהו צד גרוע יותר. תדע שהוא צד גרוע יותר, דהא כי דריש ליה בריבה ומיעט וריבה אינו ממעט קרקעות אלא שטרות! ויש לומר: דמשום דמוכחא מלתא דשמעתא דפרק "נגמר הדין" (סנהדרין מה,ב) והיה דפרק "שלשה מינים" דנזיר (לה,א) דרבי אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי, קאמר נמי התם הכי. וצריך עיון בשמעתא דשן ועין בקדושין (כד,ב), ו"או פסח או עור" דבכורות (לז,א), ובכל התלמוד במקום שאמר: מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון, אם יהיה זה דוקא למאן דאמר כללא קמא דוקא. או שמא נאמר כי גם למאן דאמר כללא בתרא דוקא, אפילו לא יהיו השני צדדין החשובין שוין לגמרי, כיון שקרובין להיות — שוין חשובין כשוין, וכחד צד דמו. ומה שלא נצריך אלא חד צד — זהו כשהשני גרוע הרבה יותר ממנו. כי כן נראה יותר, כדי שיהא דברי הכל במה שמצריך בכל התלמוד דבר המיטלטל וגופו ממון, כי שני צדדין האלו קרובין להיות שוין. וגם יתיישב בכך מה שצריך לומר ב"הגוזל בתרא" (בבא קמא קיז,ב) דרבי אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי, ולא נצטרך לתרץ בדוחק כאותו תירוץ שכתבתי. **במאי** קמיפלגי — ואם תאמר: אמאי לא מפרש דאיכא ביניהו שאר חגבים שאינן ממין אותם הכתובים, שיש להם ארבעה סימנים הכתובים במתניתין, ואין ראשו ארוך, דלתנא דבי רב אסירי אף על פי שיש להם ארבעה סימנים דמתניתין, דאין בכלל אלא מה שבפרט? ויש לומר: דשמא ליכא שום חגב שיהא בו חמשה סימנים שלא יהא ממין אותם הכתובים במתניתין. אי נמי רבותא נקט, דאפילו בראשו ארוך שרי תנא דבי רבי ישמעאל. בסוף שמעתא פירש בקונטרס דחגבים הללו אין טעונין שחיטה, שהרי אחר דגים הזכירן הכתוב: "וזאת תורת הבהמה" — כמשמעו. "והעוף" — כמשמעו, ולא שרץ העוף דהיינו מינים קטנים. "וכל נפש החיה הרומשת במים" — אלו דגים. "ולכל נפש השורצת על הארץ" — אלו חגבים. בהלכות גדולות. כך פירש בקונטרס. ולא הוצרך להביא בקונטרס מהלכות גדולות, אלא משום דדריש ליה מקרא, דבכמה מקומות בתלמוד מוכח דשרו בלא שחיטה, בסוף פרק "רבי עקיבא" (שבת צ,ב) חגב טמא אין מצניעין לקטן, דלמא מיית ואכיל ליה, אבל חגב טהור אין לחוש. ובריש פרק "דם שחיטה" (כריתות כא,א) קאמר: אוציא דם דגים וחגבים שכולם היתר, ומפרש דאין טעונין שחיטה. ובפרק "אין מעמידין" (עבודה זרה לח,א) דאמר רב: גוים שהציתו את האור באגם — כל החגבים אסורים. ומפרש טעמא: דלא ידיע הי טמא והי טהור, אבל לשחיטה לא חיישינן. ועוד התם בסוף פירקא [עבודה זרה לט,ב]: חגבים הבאים מן ההפתק ומן האוצר — מותרים ליקח מן הגוי, וכן הבאין מן הסלולה, ולפני חנוני אסורין מפני שמולף עליהם יין. ולעיל [סד,ב ד"ה גיעולי ביציו] הבאתי ברייתא דתוספתא [תרומות פ"ט ה"ז], דקתני: אוכל אדם דגים וחגבים בין חיים ובין מתים ואינו חושש. ואף על גב דאוכל לאו דוקא, דבחיים איכא משום "בל תשקצו" כדמוכח בפרק "רבי עקיבא" בשבת (צ,ב), מכל מקום נקט אוכל למימר דליכא איסור אבר מן החי, דלא בעי שחיטה.

כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר — ואם תאמר: מנין היה להם זה לחכמים? וכן לעיל (חולין סג,ב) דתניא שאין במיני דגים טמאים אלא שבע מאות — מנין היה להם, שהתירו בכך את השאר? וליכא למימר: מאדם שקרא להם שמות קים להו הכי, שמסר לדורות כך שהם טמאין, שכן הוא הכיר את כולם. דהא לא משמע במקרא שקרא שמות אלא לבהמות ולעופות. שאף על פי שידע שמו של הקדוש ברוך הוא כדדרשינן (במדרש רבה בראשית פי"ז): אני ה' (הוא) שקרא לי אדם הראשון, בדגים מיהא לא אשכחן! ויש לומר: מ"כל אשר יקרא לו האדם" יש לרבות אפילו דגים, ואיכא למימר דמאדם קים להו. ואם תמצא לומר שלא קרא להם שמות, יש לומר דהכי קים להו הלכה למשה מסיני.

הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר — בפרק קמא (חולין כב,ב סוף דבור המתחיל איצטריך) פירשתי דלא שייך כאן לאקשויי: וכי איצטריך קרא לכתוב כדי שלא נטעה? כדפריך התם גבי "איצטריך קרא למעוטי ספיקא". **יגדיל** תורה ויאדיר — הרבה אמר לנו טעמים לידע מהו קשקשת. **אימא** בכלים אף על גב דאית ליה לא תיכול — ואם תאמר: אם כן, "את זה תאכלו" מאי אהני ליה? יש לומר, שלא תאמר: מה הפרט מפורש מים נובעין, ונאסור בורות שיחין ומערות, דדרשינן לאיסורא — כתב רחמנא "תאכלו", למימר: מה הפרט מפורש גדלים על גבי קרקע, להתיר יש לו בבורות שיחין ומערות, בימים ובנחלים. והא דקאמר בסמוך איפכא, היינו למאי דדרשינן להתירא. **לא** סלקא דעתך דכתיב כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת — תימה: מאי ראיה היא זו? אימא דהאי קרא בתרא קאי אדיוקא דבימים ובנחלים כי לית ליה לא תיכול, הא אית ליה אכול, אבל בכלים — אף על גב דאית ליה לא תיכול. ותהוי השתא קרא קמא כפשטיה, דמה ראית דתימא קרא קמא אדיוקא, וקרא בתרא כפשטיה? ויש לומר: דבקרא קמא אין לחוש אי קאי אדיוקא, משום דכתיב ביה "אותם תאכלו", דמשמע: אותם ולא אחרים, והרי הוא כמו שכתוב בהדיא ולא אחרים. ואם תאמר: והיכי משמע מהאי קרא דשרי בכלים? אימא: למעוטי מלאו אתא, כלומר: בכלים ליכא לאו, אבל עשה מיהא איכא, כדמוכח קרא קמא אפילו ביש לו! ויש לומר: דבהאי קרא בתרא לא כתיב לאו. והכי כתיב: "וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם", ובאידך קרא דבתריה הוא דכתיב הלאו: "ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו". ועוד, דאין זה סברא שיהא בכלים חמורים מימים ונחלים, דביש להם סנפיר וקשקשת נמי אסירי, ובאין להם סנפיר וקשקשת קילי טפי, דליכא בהו אלא עשה. והאי שינויא בתרא ניחא טפי, דלמה ליה להתיר בכלים מקרא דיש לו? לישתוק ביה מימים ונחלים, ואנא ידענא היתר כלי מקרא דאין לו. וצריך לומר, דהוה אמינא דקרא דאין לו אתא למעוטי כלי מלאו אבל עשה איכא, ויש לו — אפילו בכלים נמי שרו. להכי איצטריך קרא קמא, למשרי כלים לגמרי אף על גב דאין לו.

בימים

לא תאכלם! **לא סלקא דעתך** — דהא גבי איסורא דאל תאכלו את אשר אין לו — כתיב נמי ימים ונחלים למעוטי כלים, והכא על כרחך מאיסורא ממעט להו. הלכך, על כרחך רישא נמי, כי כתיב ימים ונחלים ולא כלים — מאיסורא ממעט להו, ו"אותם תאכלו" דממעט — אמי שאין לו קאי, והכי קאמר: ימים ונחלים הוא דאותם תאכלו, ולא מי שאין לו, אבל כלים — אפילו אין לו אכול. והיינו שני מקראות סתום ומפורש דלעיל, שהותרו בהם כלים. ולקמן בעי הי קרי סתום והי קרי מפורש. **ואימא במים כלל** — דכל שרץ המים בעינן סימנין. **חריצין ונעיצין לא** — וכל שכן בורות, ולמה לי "תאכלו מכל אשר במים" לאתויי בורות להיתרא? **במים חזר וכלל** — תרי "במים" כתיבי גבי הדדי: "מכל אשר במים" "כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים".

אָקוּנָם, וְאָפוּנָם, כְּסַפְּתִיאָם, וְאַכְסַפְּטִיאָם, וְאָטוּנָם - הֲרֵי זֶה מוּתָּר. תְּנַן הָתָם: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַשְׂקֶשֶׂת - יֵשׁ לוֹ סְנַפִּיר, וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְאֵין לוֹ קַשְׂקֶשֶׂת; יֵשׁ לוֹ קַשְׂקֶשֶׂת וְיֵשׁ לוֹ סְנַפִּיר - דָּג טָהוֹר, יֵשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְאֵין לוֹ קַשְׂקֶשֶׂת - דָּג טָמֵא. מִכְּדֵי אַקַּשְׂקֶשֶׂת קָא סָמְכִינַן, לִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא קַשְׂקֶשֶׂת וְלָא לִיכְתּוֹב סְנַפִּיר! - אִי כְּתַב רַחֲמָנָא קַשְׂקֶשֶׂת וְלָא כְּתַב סְנַפִּיר, הֲוָה אָמִינָא: מַאי קַשְׂקֶשֶׂת - סְנַפִּיר, וַאֲפִילּוּ דָּג טָמֵא, כְּתַב רַחֲמָנָא סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת. וְהָשְׁתָּא דִּכְתַב רַחֲמָנָא סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת, מִמַּאי דְּקַשְׂקֶשֶׂת לְבוּשָׁא הוּא? דִּכְתִיב: "וְשִׂרְיוֹן קַשְׂקַשִּׂים הוּא לָבוּשׁ"; וְלִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא קַשְׂקֶשֶׂת וְלָא לִיכְתּוֹב סְנַפִּיר! אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, וְכֵן תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר". תָּנוּ רַבָּנָן, מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר: אֶכוֹל אֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ - שׁוֹמֵעַ אֲנִי: אַל תֹּאכַל אֶת שֶׁאֵין לוֹ; וּמִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר: אַל תֹּאכַל אֶת שֶׁאֵין לוֹ - שׁוֹמֵעַ אֲנִי: אֶכוֹל אֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְלָמָּה שְׁנָאָן? לַעֲבוֹר עָלָיו בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה. "תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? שֶׁיָּכוֹל, הוֹאִיל וְהֻתַּר בְּמִפּוֹרָשׁ וְהֻתַּר בְּסָתָם; מַה כְּשֶׁהֻתַּר בְּמִפּוֹרָשׁ - לֹא הֻתַּר אֶלָּא בְּכֵלִים, אַף כְּשֶׁהֻתַּר בְּסָתָם - לֹא הֻתַּר אֶלָּא בְּכֵלִים; מִנַּיִן לְרַבּוֹת בּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת, שֶׁשּׁוֹחֶה וְשׁוֹתֶה מֵהֶן וְאֵינוֹ נִמְנָע? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם". הֵיכָן הֻתַּר בְּכֵלִים? דִּכְתִיב: "אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם" וְגוֹ' - בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים הוּא דְּכִי אִית לֵיהּ אֲכוֹל, דְּלֵית לֵיהּ לָא תֵּיכוֹל; הָא בִּכְלִים - אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ אֲכוֹל. - אֵימָא: בִּכְלִים - אַף עַל גַּב דְּאִית לֵיהּ לָא תֵּיכוֹל! - לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: "וְכֹל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים מִכֹּל שֶׁרֶץ הַמַּיִם", בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים - דְּלֵית לֵיהּ לָא תֵּיכוֹל, הָא בִּכְלִים - אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ אֲכוֹל. - וְאֵימָא: "בַּמָּיִם" - כְּלָל, "בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים" - פְּרָט, כְּלָל וּפְרָט - אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט: יַמִּים וּנְחָלִים - אֵין, נְעִיצִין וַחֲרִיצִין - לָא! - "בַּמַּיִם" - חָזַר וְכָלַל. - הָנֵי תְּרֵי כְּלָלֵי דְּסָמְכִי לַהֲדָדֵי נִינְהוּ! אָמַר רָבִינָא כִּדְאָמְרִי בְּמַעֲרָבָא: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא שְׁנֵי כְלָלוֹת הַסְּמוּכִין זֶה לָזֶה -

הטל

אקונם ואפונם כספתיאם ואכספטיאם — כולן לשון פרסי הן. **תנן התם** — במסכת נדה (נא,ב). **אקשקשת סמכינן** — דהא אינה בלא סנפיר, כדתני תנא. ואסנפיר לא סמכינן, דהא דג טמא נמי יש לו סנפיר. **הוה אמינא** — קשקשת הוא הפורח בהן, ואתי לאכשורי דג טמא — כתב [רחמנא] תרוייהו, למימרא דעל כרחך חד מינייהו הוי הנך דקבועין בו. ופרכינן: **והשתא דכתיבי תרוייהו מנלן דקשקשת לבושא הוא** — דמפרש תנא דמתניתין: קשקשין אלו הקבועין בו — על כרחך מדהאי קרא מישתמע: "ושריון קשקשים" וגו'. וכיון דפשיטא לן דקשקשת הוא לבושא — ליכתוב קשקשת לחודא, דהא עלה סמכינן. והשתא ליכא למימר: הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר! **כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים אותם תאכלו** — "אותם", משמע מיעוטא, הא אם אין לו — לא תאכלו. ולאו הבא מכלל עשה — עשה. **תאכלו מכל אשר במים מה תלמוד לומר** — והא מ"אותם תאכלו" דסיפיה דקרא נפקא לן התירא ביש לו, ואיסור עשה באין לו, ו"תאכלו" קמא למאי אתא? ליכתוב: מכל אשר במים כל אשר לו וגו'! **שיכול וכו'** — ואי קשיא: "תאכלו" דרישא הוה ליה למישבק לגופיה, ובתרא לדרשא, דכל אורחא דדרשא הכי הוא! אם כן תו לא משכחת מידי למידרש מ"תאכלו" דסיפא, דהא דרשא דדרשינן מהאי בסמוך לא משתמעא מיניה. **הואיל והתיר** — שרץ המים בלא סימני טהרה בשני מקראות, אחד סתום ואחד מפורש, כדמפרש להו לקמיה, והוה אמינא ילמד סתום מן המפורש. **מה כשהתיר במפורש לא התיר** — בלא סנפיר וקשקשת, אלא שקצים הגדלים במים שבכלים, כגון תולעים שבהן. ולקמן מפרש מנא לן דמישתרו. **אף כשהתיר בו' לא התיר אלא בכלים** — אבל כל שאר מימות, כגון חריצין ונעיצין שהן נובעין, ודומין לימים ונחלים האמורין בפרשה, או בורות שיחין ומערות שאינן דומין להם, שאינן נובעין — לא התיר בהן בלא סנפיר וקשקשת. **מנין להתיר בורות שיחין ומערות** — שאינו נמנע לשתות עם התולעים שבהם, הואיל ואין דומין לימים ונחלים שהסימנין אמורין בהן? **תלמוד לומר תאכלו מכל אשר במים** — ומ"תאכלו" דסיפא לא מצי למדרש התירא אלא איסורא, דהא "אותם תאכלו" כתיב, וקאי אסנפיר וקשקשת. אבל מ"תאכלו" קמא מצי למידרש באנפי נפשיה, וסנפיר וקשקשת אימים ונחלים דסיפא קאי. והכי קאמר: תאכלו מכל אשר במים אפילו בלא סימנין, וכגון בשאר מימות שאינן ימים ונחלים; כל אשר לו סנפיר וקשקשת [במים] — בימים ובנחלים אותם תאכלו, ולא בלא סנפיר וקשקשת, דבימים ונחלים בעי סימנין. **היכן התיר בכלים** — מאיזה מקרא אתה למד? **בימים ובנחלים הוא** — דכתבתי לך "אותם" למעוטי מי שאין לו, הא בכלים — אף על גב דלית ליה אכול. **ואימא בכלים אף על גב דאית ליה לא תיכול** — דהא גבי התירא כתיב, ומשמע דמהתירא ממעט להו, דהכי משמע: בימים ובנחלים הוא דתאכלם, אבל בכלים

הַטֶּל פְּרָט בֵּינֵיהֶם, וְדוּגֵם בִּכְלָל וּפְרָט וְכִלְלָל: "בַּמַּיִם" - כְּלָל, "בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים" - פְּרָט, "בַּמַּיִם" - חָזַר וְכָלַל, כְּלָל וּפְרָט וְכְלָל - אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, מַה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ - מַיִם נוֹבְעִים, אַף כָּל מַיִם נוֹבְעִים. - מַאי רַבֵּי - חֲרִיצִין וְנַעֲיצִין לְאֵיסּוּרָא, וּמַאי מֵיעֵט - בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת לְהֶהֵיתָרָא. וְאֵימָא: מַה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ - מַיִם גְּדֵלִין עַל גַּבֵּי קַרְקַע, אַף כָּל מַיִם גְּדֵלִין עַל גַּבֵּי קַרְקַע; וּמַאי רַבֵּי - אֲפִילּוּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת לְאֵיסּוּרָא, וּמַאי מֵיעֵט - מֵיעֵט כֵּלִים! - אִם כֵּן, "תֹּאכְלוּ" מַאי אַהֲנֵי לֵיהּ? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: "בַּמַּיִם" "בַּמַּיִם" שְׁתֵּי פְּעָמִים - אֵין זֶה כְּלָל וּפְרָט, אֶלָּא רִיבָּה וּמִיעֵט: "בַּמַּיִם" - רִיבָּה, "בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים" - מִיעֵט, "בַּמַּיִם" - חָזַר וְרִיבָּה; רִיבָּה וּמִיעֵט וְרִיבָּה - רִיבָּה הַכֹּל; מַאי רַבֵּי - חֲרִיצִין וְנַעֲיצִין לְאֵיסּוּרָא, וּמַאי מֵיעֵט - בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת לְהֶהֵיתָרָא. - אֵימָא: מַאי רִיבָּה - בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת לְאֵיסּוּרָא, וּמַאי מֵיעֵט - מֵיעֵט כֵּלִים! אִם כֵּן, "תֹּאכְלוּ" מַאי אַהֲנֵי לֵיהּ? - וְאֵיפּוֹךְ אֲנָא! - דִּרְתָנֵי מַתְנִיתָה, דְּתָנֵי מַתְנִיתָה בַּר יְהוּדָה: מַאי רָאִית לְרַבּוֹת בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת לְהֶהֵיתָרָא, וּלְהוֹצִיא חֲרִיצִין וְנַעֲיצִין לְאֵיסּוּרָא? מַרְבֶּה אֲנִי בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שֶׁהֵן עֲצוּרִים בִּכְלִים, וּמוֹצִיא אֲנִי חֲרִיצִין וְנַעֲיצִין שֶׁאֵין עֲצוּרִין בִּכְלִים. הֵי סָתוּם וְהֵי מְפוֹרָשׁ? פְּלִיגִי בָּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָמַר: יֵשׁ לוֹ - מְפוֹרָשׁ, וְאֵין לוֹ - סָתוּם. וְחַד אָמַר: אֵין לוֹ - מְפוֹרָשׁ, וְיֵשׁ לוֹ - סָתוּם. מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר: יֵשׁ לוֹ מְפוֹרָשׁ? - אָמַר לָךְ: מִינֵיהּ הוּא דְּקָא מִשְׁתְּרוּ בֵּלִים. מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר: אֵין לוֹ מְפוֹרָשׁ? - דְּהַאי הוּא דְּקָמוֹכַח אַהָאֵיךְ; דְּאִי מֵהָאֵיךְ הֲוָה אָמִינָא: בְּכֵלִים, אַף עַל גַּב דְּאִית לֵיהּ נַמִי לָא תֵּיכוֹל. אָמַר רַב הוּנָא: לָא לִשְׁפֵּי אֵינָשׁ שִׁכְרָא בִּצְבֵיְיתָא בְּאוֹרְתָא, דִּילְמָא פָּרֵישׁ לְעֵיל מִצְבֵיְיתָא וַהֲדַר נָפֵיל לְכָסָא, וְהָוֵי עוֹבֵר מִשּׁוּם "שֶׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ". אִי הָכִי, בְּמָנָא נַמִי - דִּלְמָא פָּרֵישׁ לְדַפְנָא דְּמָנָא וַהֲדַר נָפֵיל לְמָנָא! - הָתָם הַיְינוּ רְבִיתֵיהּ. וּמָנָא תֵּימְרָא? דְּתַנְיָא: מִנַּיִן לְרַבּוֹת בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, שֶׁשּׁוֹחָה וְשׁוֹתָה מֵהֶן וְאֵינוֹ נִמְנָע? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם"; וְלִיחוֹשׁ דִּלְמָא פָּרֵישׁ לְדַפְנָא וַהֲדַר נָפֵיל! אֶלָּא הַיְינוּ רְבִיתֵיהּ, הָכָא נַמִי - הַיְינוּ רְבִיתֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב הוּנָא, תַּנְיָא דְּמִסַּיַּע לָךְ: "כָּל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ" - לְרַבּוֹת יַבְחוּשִׁין שֶׁסִּינְּנָן; טַעְמָא - דְּסִינְּנָן, הָא לָא סִינְּנָן - שָׁרֵי. אָמַר שְׁמוּאֵל: קִישׁוּת שֶׁהִתְלִיעָה

הטל פרט — הסמוך להם, ותנהו ביניהם, ודונם בכלל ופרט וכלל, ותרבי ביה כל כעין הפרט. הלכך, אי לאו "תאכלו" קמא הוה מרבינן בכעין הפרט אפילו בורות, דדמו לפרט בהבי שהן מים גדלין על גבי קרקע. אבל השתא דכתיב "תאכלו" קמא — דרשינן ליה הכי: מה הפרט מפורש מים נובעין — אף כל מים נובעים. ואיתרבו חריצין ונעיצין לאיסורא כאלו, ולא איתרבו בורות. **ומאי רבי** — בכעין הפרט ד"אף כל". **ומאי מיעט** — דכל פרט למעוטי אתא. **ואימא מה הפרט מפורש וכו'** — דאף על גב דלא דמי ליה לפרטא אלא בחד צד — מרבינן, דכללא בתרא דוקא. **אם כן תאכלו מאי אהני ליה** — בלאו איהו נמי כלים לא מיתסרי, דהא לא דמו לפרט במידי. אלא לאו, "תאכלו" למשרי בורות אתא, ולמימרא דלא תרבי בכעין הפרט אלא חריצין ונעיצין דדמו ליה בשני צדדין. **חריצין** — ארוכין וקצרים. **נעיצין** — רחבין, כגון אותן שעושין לביברי דגים. **ואימא איפכא** — לא גרסינן הכא, עד בסיפא דשמעתא בתר מלתא דתנא דבי רבי ישמעאל. אבל הכא גבי תנא דבי רב דדריש כללי ופרטי ליכא לאותביה, דהא כעין הפרט בעינן, ומאי כעין הפרט אית בהו דתרבינהו לאיסורא ותפיק חריצין ונעיצין? **במים במים שתי פעמים** — הואיל ושני הכללות סמוכין, כשתטיל פרט שאחריהם ביניהם — מדה בתורה היא שלא תדונם בכלל ופרט אלא ברבוי ומיעוט, דלהכי פלגינהו רחמנא לפרטא מכללא — דלא תדרשיה בכלל ופרט. ואיבא בין ריבה ומיעט לבלל ופרט, דכי דרשינן כלל ופרט — הוי פרט פירושו של כללא, ואין בכלל אלא מה שבפרט, ואפילו דבר הדומה לו אין לך להביא. וכשכלל לך כלל שני אחר הפרט, אהני לאתויי מידי דדמי ליה לפרט. אבל כי דרשינן ריבה ומיעט — לא פירש המיעוט את הרבוי, אלא מיעט, שלא תשמע ממנו הכל אלא זה והדומים לו. ובלאו רבוי שני הוה מרבינן כל דדמי ליה למיעוטא. ואהני רבוי שני לאתויי כל מילי, ואהני מיעוטא למעוטי מידי דלא דמי ליה כלל. והכי מפרשינן בפרק "נגמר הדין" (סנהדרין מה,ב) גבי כל הנסקלין נתלין, דרבוי ומיעוט לחודיה מייתי כל דדמי ליה בכל מילי. ומשום דרבוי ומיעוט מידרשי, איצטריך "תאכלו" קמא למשרי בורות, דאתי ברבוי ומיעוט וריבוי לאיסורא. דאילו בכלל ופרט דרשינן ליה — לא הוו מתרבו בורות, ולא איצטריך "תאכלו" יתירא. דקסבר תנא דבי רבי ישמעאל: כללא קמא דוקא, דלא מרבי כללא בתרא אלא מידי דדמי לפרט בכל צד, דהיינו נובעין. והכי נמי אמרן לעיל [סה,ב] גבי כלל ופרט דחגבים לתנא דבי רבי ישמעאל, דלא מתרבי ראשו אחרך מכלל ופרט, משום דלא דמי בכל צד, ואיצטריך סלעם יתירא לרבויי. **ומאי מיעט מיעט בורות שיחין ומערות** — א"תאכלו" יתירא סמיך, כדאמרינן במסקנא: אם כן "תאכלו" מאי אהני ליה. **ואיפוך אנא** — דכיון דלאו טעמא יהיב למילתיה כשאר כעין הפרט, אימא "תאכלו" למישרי חריצין, וריבויא לרבויי בורות! **שהן עצורין** — שאין להם מוצא ומבוא, אלא עצורין בכלים. ולא דמו לאיסורא במידי, דהא ימים ונחלים כתיב. **הי סתום והי מפורש** — דאמרינן לעיל [סו,ב]: הואיל והתיר בסתום והתיר במפורש. **יש לו מפורש** — בההוא קרא דמשתעי ביש לו סנפיר וקשקשת קרי מפורש, להתיר כלים בלא סימני טהרה, כדדריש לעיל: ימים ונחלים הוא דאותם תאכלו ולא אחרים, הא בכלים — אפילו אין לו תאכלו. **מיניה הוא דקא מישתרו כלים** — כדפרישית, דקאי אמיעוט ד"אותם", דממעט אין לו גבי ימים ונחלים, כדכתיב "ובנחלים אותם תאכלו" — ולא שאין לו, וממילא דבכלים לא אימעיט. אבל קראי דמישתעי באין לו, דאמרן לעיל נמי דמישתרו מיניה, כדאמרן: כל אשר אין לו בימים ובנחלים לא תאכלו, הא בכלים תאכלו — לא הוי מפורש להיתר כלים כולי האי, משום דאזהרת "לא תאכלו" לא סמיכא לפרטא, אלא לכלל דכל נפש החיה אשר במים לא תאכלו, ומשמע טפי דבכל מימות שבעולם אפילו בכלים אזהר. אלא אנן הוא דדרשינן ליה בכלל ופרט וכלל, דבדידיה נמי איכא שני כללות סמוכין זה לזה אחר הפרט, דכתיב "בימים ובנחלים מכל שרץ המים ומכל נפש החיה" וגו'. **דהאי הוא דמוכח אהאיך** — קרא דיש לו, דלמשרי כלים אתא. **דאי מהאיך הוה אמינא** — בנחלים אותם תאכלו, הא בכלים — אפילו אותם לא תאכלו. ואתא בימים ובנחלים דאין לו, וגלי עליה דבי מעטינהו לכלים — מאיסורא מעטינהו ולא מהיתרא. **לשפי** — לשון השופה יין לחמרא [צריך להיות: לחבירו] (בבא מציעא ס,א), לשון מוריק מכלי אל כלי. **שיכרא** — של תמרים הוא, ומצויין בהן תולעים. **בצבייתא** — ציבי, שמסננין אותו דרך עצים וקשים דקים. **באורתא** — שאם תפול תולעת על הקשים לא יראנה, ומשם תפול לכלי, ולמחר כשיראנה יהא סבר שלא יצתה מן השכר לקשים. ותולעת המים מותרת כדאמרן. **וקעבר משום שרץ השורץ על הארץ** — דכיון דרחשה והלכה קצת על הקשין נעשית שרץ הארץ. **היינו רביתיה** — וכמי שלא פירשה מן המים היא. **יבחושין** — כמין יתושין דקין הנמצאות במרתפות של יין.

באביה

במים במים שני פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט — פירש בקונטרס: משום דברבוי ומיעוט מדריש, איצטריך "תאכלו" קמא למישרי בורות שיחין ומערות, דאתו ברבוי ומיעוט ורבוי דאסור. דאילו כלל ופרט דרשינן — לא הוה מתרבי בורות, ולא איצטריך "תאכלו" יתירא. דקסבר תנא דבי רבי ישמעאל: כללא קמא דוקא, ולא מרבינן בכלל בתרא אלא מידי דדמי ליה בכל צד לפרט, דהיינו נובעין. וצריך לומר, דסוגיא דלעיל דדריש כלל ופרט וכלל, ואפילו הכי איצטריך ליה ל"תאכלו" להתיר בורות שיחין ומערות, קסבר: כללא בתרא דוקא, והוו מתרבו בורות שיחין ומערות אף על גב דלא דמו אלא בחד צד, שהם מים הגדלים על גבי קרקע. וכי פריך: אי מה הפרט מפורש מים הגדלים על גבי קרקע, ורבי אפילו בורות שיחין ומערות לאיסורא — הוה מצי לשנויי: קסבר כללא קמא דוקא, ובעינן עד דדמי ליה בכל צד. אלא האמת קמתרץ, דמ"תאכלו" קדריש להו לעיל בברייתא. והשתא, לפירוש זה לא פליגי מידי בהך מלתא סוגיא דלעיל ותנא דבי רבי ישמעאל דהכא. ויש לתמוה, דכי פריך בסמוך: ואיפוך אנא! ומשני: מרבה אני בורות שיחין ומערות להתירא שהם עצורין בכלים, למה לי להזכיר כלל עצורין? דהוה ליה למימר דאיבעי ליה לרבויי חריצין ונעיצין טפי לאיסורא לפי שהם נובעים כימים ובנחלים! לכך נראה, דהנך חריצין ונעיצין דהכא איירי באין נובעין. ולהכי פריך: כיון דאין נובעין, מה לי בורות שיחין ומערות מה לי חריצין ונעיצין? ומשני, דחריצין ונעיצין, אף על גב שאין נובעין — דמו טפי לימים ונחלים, שאין עצורים בכלים. אבל בורות שיחין ומערות עצורים בכלים, ולהכי סברא להתירא. והשתא, למאן דדריש ריבה ומיעט — מרבה חריצין ונעיצין שאין נובעין לאיסורא, והתירא ד"תאכלו" מוקי לה בבורות שיחין ומערות. אבל למאן דדריש לעיל בכללי ופרטי, מרבה מ"תאכלו" להתירא אפילו חריצין ונעיצין שאין עצורים בכלים, כיון דאינן נובעים.

דיקא

דיקא נמי דקתני תולעת שבעיקרי זיתים — מכאן מדקדק רבינו תם ורבינו נתנאל ורבינו יצחק בן אשר, דאין הלכה כשמואל דאמר: קישות שהתליעה באביה אסורה. ובהלכות גדולות ובשאלתות דרב אחאי פוסק כשמואל, מדאמר רב פפא לעיל בפירקין (חולין נח,א): שמע מינה מדרב הונא, הא דאמר שמואל: קישות שהתליעה באביה אסורה, הני תמרי דכדא בתר תריסר ירחי שרי. אף על פי שהתלמוד עושה כאן דיוק מן הברייתא דלא כשמואל — היינו לכאורה. אבל לשמואל נמי יש ליישב ולפרש, דתולעת שבעיקרי זיתים — היינו שבזיתים בעודן מחוברין בעיקרן. ומיהו, אפילו לשמואל, אין לאסור אותן פולין שקורין פואי"ש בלעז, וחימצי שקורין שאווי"ם, כשנמצאין בתוכן כגון יבחושין, ובתחלת תולדות של יבחושין הקליפה משחרת מבחוץ, וכשמסירין הקליפה נשארים היבחושין תחתיה — אין לאוסרן, ולא מתסרי משום "השרץ השורץ על הארץ" כל זמן שלא ריחשה. וגם בקונטרס פירש לעיל [נח,א] גבי קישות שהתליעה באביה אסורה: כיון דמהלכת התולעת בתוך הקישות והיא מחוברת בקרקע — הויא כמהלכת על גבי קרקע.

קוקיאני אסירי — פירש הקונטרס: תולעים שבכבד ושבריאה. וקשיא לרבינו תם, דלאידך לישנא דשרי — תקשי ליה מברייתא דבסמוך ד"ואת נבלתם תשקצו" לרבות דרנים שבבהמה, אף על גב דמינה קא גדלי! אלא אומר רבינו תם, דבדגים איירי הכא. והא דאמר: כי ניים עייל ליה באוסיא — אשכחן בדגים כי האי גוונא בפרק "המוכר את הספינה" (בבא בתרא עג,ב) דאמר רבה בר בר חנה: חזינא הדוא כוורא דיתבה ועיילא ליה טינא באוסייה. **לרבות** דרנים שבבהמה — ואם תאמר: ותיפוק ליה דאסירי, מידי דהוה אשוחט הבהמה ומצא בה דמות יונה, דאסירא משום דליתיה לא בפרסה ולא בפרסות! ויש לומר: דשאני עובר משום דמקרא ד"וכל בהמה" אישתרי, ולית ליה למשרי אלא היכא דאיכא פרסות, דבקרא ד"וכל בהמה" כתיב פרסה. אבל דרנים שבבהמה — נבראין מן הבשר עצמה, והוה אמרינן דחשיבי כבשר. ולא דמי לחותך מן הטחול ומן הכליות, דהתם איכא חסרון, ואסירי לקמן (סט,א) מ"אותה" שלמה ולא חסרה. אבל הכא לא נחסר דבר.

הדרן עלך אלו טרפות

באביה — בעודה מחוברת, שרץ הארץ היא, ואסורה התולעת לאכול. דכיון דמהלכת בתוך הקישות והיא מחוברת בקרקע — הוי כמהלכת על גבי קרקע. אבל התליעה לאחר מכאן — מותרת, עד שתצא לאויר. **להוציא זיזין שבעדשים** — דמותרים, דלאו על הארץ שורצין, אלא בתוך העדשה. **זיזין** — כוצונ"ש. וכמין יתושין הן, אלא שבעדשים זיזין שמן. **כלים** — מין קטנית צידרא"ש בלעז. **ותניא אידך כל לרבות** — דאסירי. **כפירא** — שהתליעו תמרים עצמן. **והא באביה** — אסירי, וסיעתא דשמואל. **אידי ואידי באביה** — כלומר, הא דשרי — נמי באביה, דכל כמה דלא נפקא לאויר לאו שרץ הארץ היא, ולא תסייעיה. **פירשה ומתה** — המתלעת לאחר תלישתה, דשריא לדברי הכל, פירשה מתוך הפרי לארץ ולא ריחשה, שמתה מיד בנפילתה. **מהו** — מי אמרינן: כיון דלא הלכה — לאו "שורץ על הארץ" הוא, או דלמא לא בעינן שריצה? "שורץ" היינו רוחש ומנענע. **מקצתה מהו** — מי הויא כבולה, או דלמא בעינן כולה? **לאויר העולם** — פירשה מן הפרי תלוש לאויר, וקודם שהגיע לארץ קלטה בפיו לבולעה. אם תימצי לומר: פירשה ומתה מותרת — משום דאינה ראויה לרחוש, אבל חיה דראויה לרחוש — לא. **לגג תמרה מהו** — מתוכה פירשה לגגה. מי אמרינן: היינו רביתיה, או דלמא כשורץ על גבי דבר אחר דמי? **לגג גרעינתה מהו** — אם תמצי לומר לגג תמרה כדבר אחר הוא, גג גרעינתה מהו? כל תולעים מגרעיני הפרי הן גדלים. **מתמרה לתמרה מהו** — ולא שרץ על גבה, אלא מזו על זו. מי אמרינן: כיון דלאו היינו אמה — שורץ קרינא ביה, או דלמא אויר העולם בעינן? וכולהו בתלושין בעי להו. **קוקיאני** — תולעים שבכבד ושבריאה. **מעלמא אתו** — שבלעתן הבהמה עם האוכלים, ותחלתן שרצו על הארץ. **מינה גבלי** — לשון גדלי. מן הבהמה עצמה הן גדלין, ולאו שרץ הארץ נינהו. **מינם ניים ועיילי ליה באוסייה** — כשהבהמה ישנה נכנסים בחוטמה, ומשם לקנה ריאה וכבד, הלכך לא משתכחי דרך בית הרעי. **דרני** — תולעים הנמצאים בין עור לבשר כשמפשיטין הבהמה, ובלעז גרביליי"ש. **אסירי** — וטעמא מפרש לקמיה. **דכוורי שרי** — וטעמא כדמפרש רבינא. **אבלע לי** — דכוורי, בתוך הדגים תני אותם, שלא אראה ואקוץ בם. **בשחיטה משתריא** — ואלו שגדלו בתוכה עד שלא נשחטה באו מאיסור אבר מן החי, ושחיטת הבהמה לא אהניא לדידהו, שהרי יש להם חיות לעצמן. ואף על גב דשליל מותר בשחיטת אמו — "מכל בבהמה תאכלו" נפקא לן לקמן [חולין סט,א], אבל הכא באיסורייהו קיימי. **שילשול** — תולעת ארוכה כנחש הן, והן הנמצאין באשפה. **חפושית** — אישקרבוט"י. **נדל** — "מאה רגלים" קורין לו. **דג טהור הוא** — שהרי יש לו סנפיר וקשקשת, כדמפרש. **אפיקי מגנים** — חוזק מגינים. **אלו קשקשים** — הסגורים וחתומים בו בדוחק. **תחתיו חדודי חרש** — חידודים של חרשים. **אלו סנפירים** — שחדודים ומחתכין כחרסין, ובהן הוא בוקע את המים בחודן שלא יעבבוהו בפריחתו. פשטיה דקרא לשון מורי: "תחתיו חדודי חרס" — במקומו זהרורי שמש.

בְּאֵבְיָהּ - אֲסוּרָה מִשּׁוּם "הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ". לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ, דְּתָנֵי חֲדָא: "עַל הָאָרֶץ" - לְהוֹצִיא אֶת הַזִּיזִין שֶׁבָּעֲדָשִׁים, וְאֶת הַיִּתּוּשִׁים שֶׁבַּבְּלִיסִים, וְתוֹלַעַת שֶׁבַּתְּמָרִים וְשֶׁבַּגְּרוֹגָרוֹת; וְתַנְיָא אִידָךְ: "כָּל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ" - לְרַבּוֹת תּוֹלַעַת שֶׁבָּעִיקְרֵי זֵיתִים וְשֶׁבָּעִיקְרֵי גְּפָנִים. מַאי לָאו, אִידִי וְאִידִי בְּפֵירָא, וְהָא - בְּאֵבְיָהּ, וְהָא - שְׁלֹא בְּאֵבְיָהּ? - לָא, אִידִי וְאִידִי בְּאֵבְיָהּ, וְלָא קַשְׁיָא, הָא - בְּפֵירָא, הָא - בְּאֵילָנָא גּוּפָא. דַּיְקָא נַמִי, דְּקָתָנֵי: תּוֹלַעַת שֶׁבְּעִיקְרֵי זֵיתִים וְשֶׁבְּעִיקְרֵי גְּפָנִים, שְׁמַע מִינַּהּ: בָּעֵי רַב יוֹסֵף: פָּרְשָׁה וּמֵתָה, מַהוּ? מִקְצָתָהּ, מַהוּ? לַאֲוִיר הָעוֹלָם, מַהוּ? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַב אַשֵׁי: לְגַג תְּמָרָה, מַהוּ? לְגַג גַּרְעִינָתָהּ, מַהוּ? מִתְּמָרָה לִתְמָרָה, מַהוּ? תֵּיקוּ. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: קוֹקְיָאנֵי אֲסִירִי, מַאי טַעְמָא - מֵעָלְמָא אָתוּ. מַתְקִיף לָהּ רַב אַשִׁי: אִי מֵעָלְמָא אָתוּ, לִישְׁתַּכְּחוּ דֶּרֶךְ בֵּית הָרֵיעַי! אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב שֵׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: קוֹקְיָאנֵי שָׁרוּ, מַאי טַעְמָא - מִינֵיהּ גָּבְלִי. אָמַר רַב אַשִׁי: פְּשִׁיטָא, דְּאִי מֵעָלְמָא קָא אָתוּ - לִישְׁתַּכְּחוּ דֶּרֶךְ בֵּית הָרֵיעַי! וְהִלְכְתָא: קוֹקְיָאנֵי אֲסִירִי, מַאי טַעְמָא? מִינָם נַיִּים, וְעַיְילִי לֵיהּ בְּאוֹסְיֵיהּ תּוֹלָעִים. דַּרְנֵי דְּבִשְׂרָא - אֲסִירִי, דְּכוֹוֵרֵי - שְׁרִיָין. אָמַר לָהּ רַבִינָא לְאִימֵּיהּ: אַבְלַע לִי וַאֲנָא אֵיכוֹל. אָמַר לֵיהּ רַב מְשַׁרְשִׁיָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַחָא לְרָבִינָא: מַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתַנְיָא: "וְאֶת נִבְלָתָם תְּשַׁקְּצוּ" - לְרַבּוֹת אֶת הַדְּרָנִים שֶׁבַּבְּהֵמָה? אָמַר לֵיהּ: הָכִי הָשְׁתָּא?! בְּהֵמָה - בְּשְׁחִיטָה הוּא דְּמִשְׁתַּרְיָא; וְהָנֵי, מִדְּלָא קָא מְהַנְיָא לְהוּ שְׁחִיטָה - בְּאִיסּוּרַיְיהוּ קַיְימָן. אֲבָל דָּגִים - בַּאֲסִיפָה בְּעָלְמָא מִישְׁתְּרִי, וְהָנֵי כִּי קָא גָּבְלָן - בְּהֵיתֵּרָא קָא גָּבְלָן. תָּנוּ רַבָּנָן: "הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן" - זֶה נָחָשׁ, "כֹּל" - לְרַבּוֹת הַשִּׁילְשׁוּל וְאֶת הַדּוֹמָה לְשִׁילְשׁוּל, "עַל אַרְבַּע" - זֶה עַקְרָב, "כֹּל הוֹלֵךְ" - לְרַבּוֹת אֶת הַחִיפּוּשִׁית וְאֶת הַדּוֹמָה לְחִיפּוּשִׁית, "מַרְבֶּה רַגְלַיִם" - זֶה נָדָל, "עַד כָּל" - לְרַבּוֹת אֶת הַדּוֹמָה וְאֶת הַדּוֹמָה לַדּוֹמָה. תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוּרְמַסְקִית אוֹמֵר: לִוְיָתָן - דָּג טָהוֹר הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "נַאֲוָה אֲפִיקֵי מָגִנִּים", "תַּחְתָּיו חַדּוּדֵי חָרֻשׁ", "אֲפִיקֵי מָגִנִּים" - אֵלּוּ קַשְׂקַשִּׁים שֶׁבּוֹ, "תַּחְתָּיו חַדּוּדֵי חָרֻשׁ" - אֵלּוּ סְנַפִּירִין שֶׁפּוֹרֵחַ בָּהֶן.

הדרן עלך אלו טרפות

הדרן עלך אלו טרפות

משנה בהמה המקשה לילד — בשעת שחיטה. והחזירו — קודם שחיטה. מותר **באכילה** — ובגמרא מפרש מאן מותר. הרי זה כילוד — ותו לא מהניא ליה שחיטת אמו, וצריך שחיטה לעצמו אם נמצא חי, ואם נמצא מת — הרי הוא כנבלה. חותך מעובר שבמעיה — והניח החתיכה בתוכה. מותר — בשחיטתה, כדיליף בגמרא [סט,א] מ"כל בבהמה תאכלו" [דברים יד]. מן הטחול ומן הכליות — של בהמה עצמה. אסור באכילה — ואף על פי שהניחו בבהמה — לא הותר בשחיטתה. להכי נקט טחול וכליות, משום דמידי דלא מיטרפא הוא. **גמרא** ואבר עצמו אסור — באכילה, מאחר שיצא ממחיצתו קודם שחיטה, ואף על פי שהחזירה קודם לכן. ובשר בשדה — כלומר, חוץ למחיצתו — דהיינו לאויר, שרחם זה הוה ליה מחיצה להתירו בשחיטה, וכיון שיצא הרי הוא כטרפה ולא תאכלו. וכל מי שיש לו מחיצה ויצא, כגון בשר קדשים שיצאו, נמי מהאי קרא נפקא לן (מכות יח,א). **לא** אעובר — ואשמועינן דמשום יד לא הוי כילוד. אפילו לא החזירו נמי — דעובר נפקא לן לקמן [סט,א] מ"בהמה בבהמה אותה תאכלו" [דברים יד]. וספא — גופה מאי קא משמע לן, דקאמרת: רישא תני משום סיפא? בכור לנחלה — בעינן ולד שיהא ראוי לחיות, ואי לא ראוי לחיות — לא מפקע את הבא אחריו מליטול פי שנים, דכתיב (דברים כא) "ראשית אונו" — מי שלבו דוה עליו, יצא ולד שאינו של קיימא, שאין לב אביו דוה על מותו. אבל מפדיון הבכור פוטר הוא את הבא אחריו, שהרי זה פטר את הרחם. נפל — שלא כלו חדשיו. אף על פי שיצא ראשו חי — והחזירו, ויצא אחיו שכלו חדשיו — אין לידת הראשון מפקעתו מלהיות בכור לנחלה. שאפילו נולד הנפל כולו — אינו מפקיע את הבא אחריו, שאין לבו דוה עליו, וכל שכן אם יצא ראשו מת. ואהאי דנקט ראשו — משום בכור לכהן נקט ליה, וביציאת ראשו הוי ילוד, ופוטר את אחיו מבכור לכהן. או — הבא אחר בן תשעה, אפילו יצא ראשו של ראשון מת — הויא לידת הראשון לידה, ואין הבא אחריו בכור לכהן. אבל הבא אחר בן תשעה שיצא ראשו חי — בכור לנחלה נמי לא הוי. אלמא, ראש הויא לידה! **וכי תימא אשמועינן באדם** — דביציאת ראשו הוי כילוד, והדר אשמועינן בבהמה. דאדם מבהמה לא יליף, דבהמה לית לה פרוזדור לפני בית הרחם שלה, וגלוי הוא, ומכיון שהראש יוצא — לידתו ניכרת. אבל אשה — אין רחמה בגלוי, שהירכים הוו לה כעין פרוזדור, ואין יציאת הולד ניכרת יפה עד שיצא רובו. **הא** נמי **תנינא** — בבהמה נמי תנינא במתניתין בפירקין [עז,א] דראש הוי לידה. דקתני: שליא שיצתה מקצתה — אסורה באכילה, אפילו מה שהיה בפנים בשעת שחיטה, לפי שהשליא סימן ולד באשה וסימן ולד בבהמה, וחיישינן דלמא בההיא מקצת דנפיק יצא הראש והוי כילוד, הלכך כולה אסורה, דשדינן לה בתר רישא. אלמא, ראשו תנן דהוי לידה, וספא דקתני החזירו לא אצטריך! **אי אמרת בשלמא החזירו דרישא דוקא** — ולמישרי אבר גופיה, איכא לתרוצי ספא, דתני החזירו משום רישא. אלא אי אמרת מותר דרישא אעובר קאי, אבל אבר אסור, דחזרה לא מהני, אמאי נקט החזירו? **לעולם** — מותר דקתני — אעובר. ודקשיא לך, חזרה מאי אהני? למקום חתך מהניא, דאם לא החזיר — צריך להניח ממה שבפנים לצד החיצון ולחותכו. שמקום החתך הבדלת החיצון והפנימי אסור, מפני שהוא עומד על שפת הרחם, ולא קרינא ביה "בהמה בבהמה", דלאו בתוכה הוא. אבל החזירו — אין צריך לחתוך לצד פנים, אלא מצמצם וחותך, ומקום חתך מותר, דקרינא ביה "בהמה בבהמה". ומשום "בשר בשדה" ליכא, דהא לא יצא ממחיצתו. והא דרב נחמן לקמן [עמוד ב]. **שבחוץ טמא** — דילפינן ב"העור והרוטב" (חולין קכח,ב) שאבר מן החי מטמא כאבר מן הנבלה, מ"וכי ימות מן הבהמה" [ויקרא יא]. **שבפנים טהור** — שמחיים לא קבל טומאת אוכלין.

בְּהֵמָה הַמְקַשָּׁה לֵילֵד, וְהוֹצִיא הָעוּבָּר אֶת יָדוֹ וְהֶחֱזִירוֹ - מוּתָּר בַּאֲכִילָה. הוֹצִיא אֶת רֹאשׁוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירוֹ - הֲרֵי זֶה כַּיָּלוּד. חוֹתֵךְ מֵעוּבָּר שֶׁבְּמֵעֶיהָ - מוּתָּר בַּאֲכִילָה, מִן הַטְּחוֹל וּמִן הַכְּלָיוֹת - אָסוּר בַּאֲכִילָה. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁגּוּפָהּ - אָסוּר, וְשֶׁאֵינָהּ גּוּפָהּ - מוּתָּר. **גמרא** אָמַר יְהוּדָה אָמַר רַב: וְאֵבֶר עַצְמוֹ אָסוּר. מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: "וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ" - כֵּיוָן שֶׁיָּצָא בָּשָׂר חוּץ לִמְחִיצָתוֹ - נֶאֱסַר. תְּנַן: בְּהֵמָה הַמְקַשָּׁה לֵילֵד, וְהוֹצִיא הָעוּבָּר אֶת יָדוֹ וְהֶחֱזִירוֹ - מוּתָּר בַּאֲכִילָה; מַאי לָאו, אֲאֵבֶר? - לָא, אַעוּבָּר. - אִי אַעוּבָּר, מַאי אִירְיָא הֶחֱזִירוֹ? אֲפִילּוּ לֹא הֶחֱזִירוֹ נַמִּי! - הוּא הַדִּין אַף עַל גַּב דְּלָא הֶחֱזִירוֹ; וְאֵיידֵי דְּקָא בָּעֵי מֵיתְנָא סֵיפָא: הוֹצִיא אֶת רֹאשׁוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירוֹ הֲרֵי זֶה כַּיָּלוּד - תְּנָא נַמִּי רֵישָׁא: הֶחֱזִירוֹ. - וְסֵיפָא מַאי קָמַשְׁמַע לָן, דְּיֵכִין דְּיָצָא רֹאשׁוֹ הָוְיָא לָהּ לֵידָה? תָּנֵינָא: אֵיזֶהוּ בְּכוֹר לְנַחֲלָה וְאֵינוֹ בְּכוֹר לַכֹּהֲנִים - הַבָּא אַחַר נְפָלִים, אַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ חַי, אוֹ בֶּן תִּשְׁעָה שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ מֵת; טַעְמָא - דְּרֹאשׁוֹ מֵת, הָא רֹאשׁוֹ חַי - הַבָּא אַחֲרָיו בְּכוֹר לְנַחֲלָה נַמִּי לָא הָוֵי! וְכִי תֵּימָא: אַשְׁמְעִינַן בְּאָדָם, וְקָא מַשְׁמַע לָן בִּבְהֵמָה; דְּאָדָם מִבְּהֵמָה לָא יָלְיף - דְּאֵין פְּרוֹזְדוֹר לִבְהֵמָה, וּבְהֵמָה מֵאָדָם לָא יָלְפָא - דַּחֲשִׁיב פַּרְצוּף פָּנִים דִּידֵיהּ; הָא נַמִּי תָּנֵינָא: שְׁלִיָּא שֶׁיָּצְתָה מִקְצָתָהּ - אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה, כְּסִימָן וָלָד בְּאִשָּׁה כָּךְ סִימָן וָלָד בִּבְהֵמָה! אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא הֶחֱזִירוֹ דְּרֵישָׁא דַּוְקָא - תְּנָא סֵיפָא אַמּוֹ רֵישָׁא. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לָא דְּרֵישָׁא דַּוְקָא וְלָא דְּסֵיפָא דַּוְקָא, לְמָה לֵיהּ לְמִתְנֵייהּ כְּלָל? - לָא, לְעוֹלָם אַעוּבָּר, וּכְרַאֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לָא נִצְרְכָה אֶלָּא לִמְקוֹם חֲתָךְ, הָכָא נַמִּי - לָא נִצְרְכָה אֶלָּא לִמְקוֹם חֲתָךְ. תָּא שְׁמַע: בְּהֵמָה הַמְקַשָּׁה לֵילֵד, הוֹצִיא עוּבָּר אֶת יָדוֹ וְהֶחֱזִירָהּ, וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת אִמּוֹ - מוּתָּר בַּאֲכִילָה. שָׁחַט אֶת אִמּוֹ וְאַחַר כָּךְ הֶחֱזִירָהּ - אָסוּר בַּאֲכִילָה. הוֹצִיא אֶת יָדוֹ וַחֲתָכוֹ, וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת אִמּוֹ; שֶׁבַּחוּץ - טָמֵא וְאָסוּר, וְשֶׁבִּפְנִים - טָהוֹר וּמוּתָּר. שָׁחַט אֶת אִמּוֹ וְאַחַר כָּךְ חֲתָכוֹ - הַכֹּשֵׁר

בהמה המקשה. כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נאסר — כדדריש לקמן, דומיא דטרפה דאין לה היתר. **סיפא** מאי קא משמע לן דכיון שיצא ראשו הויא לידה תנינא — ואם תאמר: ודילמא איצטריך לאשמועינן — אף על גב דהחזירו הוי כילוד, דמההיא דבכורות לא שמעינן אלא בלא החזירו! ויש לומר: דפשיטא ליה, דכיון דבלא חזרה הויא לידה — כי החזירו נמי לא כלום הויא. ומיהו, אי לאו ההוא דבכורות — לא הויא קשיא ליה אמאי איצטריך למיתני החזירו, דכיון דאצטריך לאשמועינן דיציאת ראש הויא לידה — אשמועינן נמי אגב אורחיה דחזרה לאו כלום הוא. אבל כוליה בבא לית ליה למיתני משום האי חידוש פורתא. וזה נמי אין להקשות: דהכא אצטריך לאשמועינן דאפילו מה שבפנים אסור. דלרב יהודה אסור קאי אעובר, והא לא שמעינן מההיא דבכורות! דהא נמי פשיטא, דכיון דחשיב כילוד, ואפילו מה שבפנים אסור, כיון שהולד שלם. ובנחתך הוא דמיבעיא ליה לקמן, כמו שאפרש לקמן בעזרת האל.

מעמא דראשו מת הא ראשו חי כו' — תימה: דהוה ליה למפרך בפשיטות, מדקתני: ואין בכור לכהן, אם כן מכי יצא ראשו הוי כילוד! ויש לומר, משום דאיכא למדחי: מאי ראשו — רובו. כדדחי בפרק "יש בכור" (בכורות מו,ב), דאמר שמואל: אין הראש פוטר בנפלים. ופריך ליה מהא דאין בכור לכהן. ומשני: מאי ראשו — רובו. פירוש: יצא ראשו וגם יצא רובו אחר כך. ופריך: וניתני רובו! ומשני, דנקט ראשו למידק: הא ראשו חי בבור לנחלה נמי לא הוי. הלכך עיקר פרכיה מהאי דיוקא. והוה מצי למיפרך הכא ממתניתין דנדה דתנן (כח,א): יצא כדרכו — משיצא רוב ראשו, ואיזו רוב ראשו — משתצא פדחתו. **אדם** מבהמה לא יליף דאין פרוזדור לבהמה — האי פרוזדור דהכא לא הוי כי ההוא ד"יוצא דופן" (נדה מב,ב) דאמר דמכי הוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור הוי כילוד. דאי בפרוזדור דהתם איירי הכא, מה היה יכול הפרוזדור לעכב הלידה כיון שהראש חוצה לו? אלא פרוזדור דהתם הוא בית החיצון, ודהכא הוא עובי הירכים המכסים את הרחם שבין הירכים, כדפירש הקונטרס. ומשום הכי לא חשיב כילוד ביציאת ראש חוץ לרחם. ואין תימה על שהלשון שוה והפירוש משתנה, דכי האי גוונא אשכחן בפרק "הלוקח בהמה" (בכורות כ,א) דאמר רבי [יהושע]: טינוף פוטר מבכורה, דחשיב הטינוף ולד, ולא הוי ההיא טינוף ולד כי האי דפרק "המפלת" (נדה כט,א) דרוב יולדות מטנפות. **שליא** שיצתה מקצתה אסור באכילה — אפילו מה שהיה בפנים בשעת שחיטה. ואם תאמר: היכי מוכח מיניה דבראש הוי כילוד? דלמא משום דגזרינן מקצתה! דמהא נמי דחזי לה בפרק קמא דבבא קמא (יא,א), דקאמר אמילתא דרבי אלעזר: מאי קא משמע לן, דאין מקצת שליא בלא ולד? תנינא: שליא שיצתה מקצתה כו'! ויש לומר: דאם איתא דביציאת הראש לא הויא לידה — לא היה ראוי לגזור, כיון דבמקצתה אי אפשר בשום פעם לבא לידי חשיבות לידה. ומהכא ליכא למפרך לשמואל, דאמר בפרק "יש בכור" (בכורות מו,ב) דאין הראש פוטר בנפלים. דדילמא היינו דוקא בבהמה, אבל באדם לא שמעינן מהכא. דהא דקתני סיפא: כסימן ולד באשה כך סימן ולד בבהמה — היינו לענין שליא דהוי סימן ולד. **כסימן** ולד באשה כך סימן ולד כו' — ואם תאמר: מאי פשוט יותר בזה מבזה? ויש לומר: משום דתנן בנדה (כה,א) דבאשה הוי שפיר סימן ולד, לכך קאמר דאף על גב דבבהמה לא הוי שפיר סימן ולד, מכל מקום בשליא שוה לאשה.

הבשר

ואליבא

ואליבא דרבי שמעון — אבל לרבנן דשרו גמל במעי פרה אפילו בשנולד — לא צריך קרא להתירו בשחיטת אמו, דלא גרע בפנים מבחוץ דשרי. ולהכי נקט ואליבא דרבי שמעון, ולרבנן איצטריך לשום דרשה אחריתי. וליבא למימר דאיצטריך לאסור דמות יונה, כדאמר לקמן: בעינן פרסות וליבא. דהא לרבי שמעון אף על גב דלא מייתר ליה קרא להכי, משמע לקמן דאוסר נמי דמות יונה. דפריך: דמות יונה תשתרי, פירוש: מ"כל בבהמה"! ומשני: בעינן פרסות וליבא. והדר פריך: קלוט במעי פרה ליתסר! ומשני: "פרסה בבהמה תאכלו". והך קושיא ליתא אלא לרבי שמעון, דלרבנן לא גרע בפנים מבחוץ דשרי, כדפריישית. אלמא, דמות יונה לרבי שמעון, אף על גב דליבא קרא — ממילא מיתסר, כיון דליבא לא פרסה ולא פרסות, אף על גב דפרסה ופרסות איצטריך, חד למקום חתך וחד לקלוט. הוא הדין דלרבנן לא צריך קרא לאסור דמות יונה, אלא לשום דרשה איצטריך. ומכל מקום, הך ברייתא ד"פרסה החזיר אבול" לא אתיא אלא כרבי שמעון. **אמר** רבי יוחנן הכל היו בכלל ובשר בשדה כו' — תימה: דלרבי יוחנן תקשה ליה ברייתא דהחזיר פרסה, דתרי קראי קנסיב, ועל כרחך מוקמינן חד למקום [חתך] וחד לאבר, ורבי יוחנן נפקא ליה מקרא אחרינא! ויש לומר: דפריך ליה שפיר טפי מאידך ברייתא.

הכל היו בכלל ובשר בשדה כו' — דאסור כל מה שיוצא חוץ למחיצה, כטרפה דאין לה היתר, כדאמר בסמוך. ולמאי דמסיק: הא כל מילי כיון דהדור שרי, מיתוקמא הא דקרי ליה טרפה למלתא אחריתי. **יכול** אף זה כן תלמוד לומר כו' — ואם תאמר: וקרא דחטאת דכתיב "פנימה" — האי שלא יצתה חוץ למחיצתה, הא יצתה — בת שריפה היא, למה ליה? הא מקרא ד"בשר בשדה" נפקא! ויש לומר: (דש"ס) [דסלקא דעתך] למילף ממעשר שני ובכורים דשרו, דהוקשו בקרא ד"לא תוכל לאכול בשעריך" כדדרשינן בפרק קמא דמכות (ז,א): "ונדבותיך" — זו תודה ושלמים, "ובכורות" — זה בכור, "בקרך וצאנך" — זה חטאת ואשם, "ונדריך" — זה עולה. **אבל** יצאו חוץ למחיצתן וחזרו מותרין — ואם תאמר, דלמא הכי קאמר: בשעריך הוא דלא תיכול, אלא יביאם לירושלים לאוכלן, שלא נבנסו מעולם. אבל לא מיירי מידי באותן שנבנסו ויצאו! ויש לומר: דב"אלו הן הלוקין" (מכות יט,ב) משמע בהדיא דאיירי בנבנסו ויצאו, דליף התם דאין לוקין עליהם עד שיראו פני הבית. **הוציא** ידו וחתכה וחזר והוציא וחתכה עד שהשלימו לרובו מהו — ואם תאמר: מתניתין היא בפרק "המפלת" (נדה כח,א): יצא מחותך או מסורס — עד שיצא רובו! ויש לומר: דוראי אשה טמאה לידה ברוב ולדה, אבל לא שמעינן מהתם דמיעוט שבפנים הרי הוא כילוד.

ותבעי

מַאי בֵּינַיְיהוּ? - אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ לְמֵיסַר מִיעוּט אֵבֶר שֶׁבִּפְנִים. אִיבַּעְיָא לְהוּ: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר אֵין לֵידָה לְאֵבָרִים; הוֹצִיא הָעוּבָּר אֶת יָדוֹ וְהֶחֱזִירָהּ, וְחָזַר וְהוֹצִיא אֶת יָדוֹ וְהֶחֱזִירָהּ, עַד שֶׁהִשְׁלִימוֹ לְרוּבּוֹ, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: הָא נָפֵק לֵיהּ רוּבָּא, אוֹ דִלְמָא: כֵּיוָן דַּהֲדַר חֲדַר? אִם תִּמְצֵי לוֹמַר כֵּיוָן דַּהֲדַר חֲדַר; הוֹצִיא עוּבָּר אֶת יָדוֹ וַחֲתָכָהּ, וְחָזַר וְהוֹצִיא אֶת יָדוֹ וַחֲתָכָהּ, עַד שֶׁהִשְׁלִימוֹ לְרוּבּוֹ, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: הָא נָפֵיק לֵיהּ רוּבָּא, אוֹ דִלְמָא: רוּבָּא בְּבַת אַחַת בָּעֵינַן? תָּא שְׁמַע:

הַבָּשָׂר מַגַּע נְבֵלָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַגַּע טְרֵפָה שְׁחוּטָה. קָתָנֵי מִיהָא רֵישָׁא: הוֹצִיא עוּבָּר אֶת יָדוֹ וְהֶחֱזִירָהּ, וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת אִמּוֹ - מוּתָּר בַּאֲכִילָה; מַאי לָאו אַאֵבֶר? - לָא, אַעוּבָּר. - אִי אַעוּבָּר, אֵימָא סֵיפָא: שָׁחַט אֶת אִמּוֹ וְאַחַר כָּךְ הֶחֱזִירוֹ - אָסוּר בַּאֲכִילָה; וְאִי עוּבָּר, אַמַּאי אָסוּר? - כְּדַאֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לָא נִצְרְכָה אֶלָּא לִמְקוֹם חֲתָךְ, הָכָא נַמִּי - לָא נִצְרְכָה אֶלָּא לִמְקוֹם חֲתָךְ. - אִינִי? וְהָא כִּי אֲתָא אֲבִימִי מִבֵּי חוֹזָאֵי, אֲתָא וְאַיְיתֵי מַתְנִיתָא בִּידֵיהּ: פַּרְסָה הֶחֱזִיר - אֵבוּל, פְּרָסוֹת הֶחֱזִיר - אֵכוּל; מַאי לָאו, הֶחֱזִיר פַּרְסָה - אֵכוֹל פַּרְסָה? - לָא, הֶחֱזִיר פַּרְסָה - אֵכוֹל עוּבָּר. - אִי עוּבָּר, מַאי אִירְיָא הֶחֱזִיר, אֲפִילּוּ לֹא הֶחֱזִיר נַמִּי! אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לָא נִצְרְכָה אֶלָּא לִמְקוֹם חֲתָךְ. - וְהָא תְּנַן קְרָאֵי קָא נָסֵיב לָהּ, מַאי לָאו: חַד - לְאֵבָר, וְחַד - לִמְקוֹם חֲתָךְ? - לָא, חַד - לִמְקוֹם חֲתָךְ, וְחַד - לְקָלוּט בְּמֵעֵי פָּרָה, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן; דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: קָלוּט בֶּן פָּרָה אָסוּר - הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּיָצָא לַאֲוִיר הָעוֹלָם, אֲבָל בִּמְעֵי אִמּוֹ - שָׁרֵי. עוּלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְאֵבֶר עַצְמוֹ מוּתָּר. אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְעוּלָּא: וְהָא רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ אֵבֶר עַצְמוֹ אָסוּר! אָמַר לֵיהּ: מַאן יָהֵיב לָן מַעֲפָרָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל וּמָלֵינַן עַיְינִין! אֶלָּא הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל הָיוּ בִּכְלַל "בָּשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ", כְּשֶׁפָּרַט לְךָ הַכָּתוּב גְּבִי חַטָּאת שֶׁיְּצָתָה חוּץ לִמְחִיצָתָהּ וְחָזְרָה אָסוּר - חַטָּאת הוּא דִּפְרַט רַחֲמָנָא בָּהּ, אֲבָל כָּל מִילֵּי - כֵּיוָן דַּהֲדוּר שָׁרֵי. מֵיתִיבִי: "בָּשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁמָּצִינוּ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבְכוֹרִים, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁיְּצָאוּ חוּץ לִמְחִיצָתָן וְחָזְרוּ - מוּתָּרִין, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "טְרֵפָה". מַאי תַּלְמוּדָא? אָמַר רַבָּה: כִּטְרֵפָה, מַה טְּרֵפָה, כֵּיוָן שֶׁנִּטְרְפָה - שׁוּב אֵין לָהּ הֶיתֵּר, אַף בָּשָׂר, כֵּיוָן שֶׁיָּצָא חוּץ לִמְחִיצָתוֹ - שׁוּב אֵין לוֹ הֶיתֵּר! תְּיוּבְתָּא דְּעוּלָּא, תְּיוּבְתָּא. אָמַר מָר: לְפִי שֶׁמָּצִינוּ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבְכוֹרִים, הֵיכָן מָצִינוּ? דִּכְתִיב: "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ" וְגוֹ', בִּשְׁעָרֶיךָ הוּא דְּלָא תֵּיכוֹל, אֲבָל יָצְאוּ חוּץ לִמְחִיצָתָן וְחָזְרוּ - מוּתָּרִין. בְּמַעֲרָבָא מַתְנוּ הָכִי, רַב אָמַר: יֵשׁ לֵידָה לְאֵבָרִים, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין לֵידָה לְאֵבָרִים.

הבשר — כל העובר והבהמה נגעו באבר, טמאין. **מגע טריפה שחוטה** — שאבר היוצא עדיין הוא מחובר בשעת שחיטה. אף על פי שאין שחיטה מתירתה באכילה — מטהרתה מידי נבילה, כטרפה ששחיטתה מטהרתה. וטעמייהו מפרש במתניתין [חולין עב,ב]. ולקמן (חולין עג,א) מפרש בפירקין בטרפה שחוטה מאי מגע שייך למימר בה, ומפרש שטרפה שחוטה מטמאה את המוקדשים מדרבנן. **פרסה החזיר אבול פרסות החזיר אבול** — אקרא קאי, דכתיב (דברים יד): "כל בהמה מפרסת פרסה ושוסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה" וגו', ומהאי קרא נפקא לן לקמן (חולין סט,א) דעובר ניתר בשחיטת האם, ודריש "בהמה" דרישא א"בהמה" דסיפא, ומשמע: בהמה שבבהמה תאכלו. ו"פרסה" ו"פרסות" דכתיבי ביה להכי אתו, לומר לך: פעמים שאתה אוכל כל אבריו, ופעמים שאין אתה אוכל אלא מקצתן. פרסה החזיר — הוציא שתי ידיו והחזיר האחת — אבול אותה, החזיר שתיהם — אבול שתיהן. **למקום חתך** — והכי קאמר: החזיר פרסה — אבול מקום חתך שלה, החזיר פרסות — אבול מקום חתך של שניהם. **והא תרי קראי נסיב לה** — פרסות ופרסה, ואי למקום חתך, מדאשמועינן בחדא דאם החזירו אבול ואם לאו לא תאבל — הוא הדין לתרי! **חד למקום חתך** — פרסות החזיר — למישרי מקום חתך בחזרה, וחד — למישרי עובר שפרסותיו קלוטות כגמל ונמצא במעי פרה. ואליבא דרבי שמעון איצטריך, דקאסר קלוט בן טהורה, בבכורות (ו,ב): "גמל" "גמל" [דברים יד] שתי פעמים, אחד גמל שנולד מן הגמלה ואחד גמל שנולד מן הפרה. ואשמועינן הכא דאם נמצא בתוכה — מודה דשרי, דהכי קאמר: עובר שאין לה אלא פרסה, שאין פרסותיו סדוקות — אבול. והחזיר דרישא לאו דוקא. עולא פליג אדרב יהודה. **הכל היו** — כל הנאמר בו מחיצה, כגון עובר לשחיטה, ובשר קדשי קדשים שנתנה להם תורת מחיצות עזרה, בקדשים קלים שחומת ירושלים מחיצה להם — כולן היו בכלל איסור זה, דמשיצא בשר בשדה הרי הוא כטרפה. ובא הכתוב ופרט לך בחטאת שאין חזרה מועלת בה, דכתיב (ויקרא י) בשעיר חטאת דראש חדש ששרפוהו אהרן ובניו, וקצף עליהם משה: מדוע לא אכלתם את החטאת, הן לא הובא את דמה אל הקדש שתפסל בכך! כדכתיב (שם ו) "וכל חטאת אשר יובא מדמה" וגו', ופנימה היתה, שלא יצתה ממחיצתה, הא יצתה — בת שריפה היא, ולא אמרינן ליהדרה [ראה פסחים פב,א]. ולא הוצרך לפרוט בה, דמהיכא תיתי לן דתשתרי מכלל "טרפה לא תאכלו" משום חזרה? להכי פרט בה, למימר דהאי היא דלא מהני בה חזרה, אבל כל שאר היוצאים שחזרו — הותרו. **מאי תלמוד לומר** — אטרפה קאי. למה קראו טרפה, ומה למדנו בכך? הוה ליה למיכתב "בשר בשדה לא תאכלו"! **לפי שמצינו** — לקמן מפרש היכן מצינו. **מעשר שני ובכורים** — שנבנסו לירושלים ויצאו וחזרו — מותרין. **אף זה כן** — עובר. **במערבא מתנו הכי** — לפלוגתייהו דרב ורבי יוחנן. **יש לידה לאברים** — אבר שיצא — הרי האבר כילוד, דתו לא מהניא ליה חזרה. **אין לידה** — ומהניא ליה חזרה. **מאי ביניהו** — בין לישנא דמערבא ללישנא קמא. **למיסר מיעוט אבר** — אם יצא רובו ונשאר מיעוט. ללישנא בתרא דנקט לשון לידה — הוי ילוד ומיתסר כוליה, וללישנא קמא לא נאסר אלא היוצא. **לדברי האומר אין לידה לאברים הוציא ידו והחזירה וחזר והוציא ידו** — האחרת והחזירה, וחזר והוציא שדרתו והחזירה, עד שהשלים לרובו של עובר. מי הוי כילוד — דהא נפקא רוביה. או דלמא, כיון דאין לידה לאברים — הויא חזרה דידיה חזרה, וכי נפיק אידך — כבר הדר ליה קמא, ואין כאן יציאת רוב? דאי למאן דאמר יש לידה — לא מהניא להו חזרה. **ואם תימצי לומר כיון דהדר הדר הוציאה וחתכה כו' או דלמא רובא בבת אחת בעינן** — ואפילו למאן דאמר יש לידה איכא למיבעי להא.

זה הכלל — משנתינו היא. **דבר שאינו גופה** — אלא מן העובר, ונמצא בתוכה — מותר. **לאתויי מאי** — אי חותך מן העובר — תנא ליה! אלא לאו לאתויי האי גונא, דנשאר מיעוט העובר בפנים ורובו יצא מחותך. **לאתויי קלוט** — אפילו הנמצא שלם במעי פרה. **הוציא עובר** — של שלמים את ידו בשעת שחיטת אמו בעזרה. **מהו** — להיות לו חומת העזרה מחיצה, להתירו בשחיטת האם. **ותבעי לך קדשים קלים בירושלים** — כגון עובר שלמים שהוציא את ידו בירושלים והחזירה, והכניסוה לעזרה ושחטוה. ותבעי לך אליבא דמאן דאמר יש לידה לאברים ולא מהניא חזרה: מי מהניא ליה חומה דלא ליהוי "בשר בשדה"? דהא חומת העיר הויא מחיצה לקדשים קלים. וליכא לאוקמא בשוחט שלמים בירושלים והוציא העובר את ידו לחוץ, דאם כן — אף הבהמה אסורה משום שוחט קדשים בחוץ. **אמו הוא** — ולא חומה. **מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני** — גרסינן. והכי מיבעי ליה: סימן ראשון כשנשחטה בעוד אבר זה בתוכה, היה בא להתיר אף באכילה, ומשיצא — אין חתיכת סימן שני בא על אבר זה אלא לטהרו מידי נבלה, כדאמרן לעיל: וחכמים אומרים מגע טרפה שחוטה. מי מצטרף סימן ראשון שבא לו לטהר ולהתיר, עם זה שאינו בא אלא לטהרה, להועילו מיהא לטהר, הואיל ושניהם שוין בכך? **או דלמא** — כיון דיש חילוק ביניהם — לא מצטרף ראשון שהוא נשחט לשני דברים, עם השני שאינו אלא לטהרו מידי נבלה, ואין כאן שחיטה שלמה לטהרו. **אם מצטרף סימן ראשון לשני להתיר באכילה** — כל העובר והבהמה, ולא אמרינן: שחיטה חלוקה היא, ואין שחיטה לא בזו ולא בזו — לא תועיל לאבר לטהרו מידי נבלה? **מהו לחוש לזרעו** — של עובר זה שהוציא ידו ונשחטה אמו, והוציאוהו חי, וגדל ובא על הבהמה והולידו, מהו שיאסר אבר כיוצא בו הנולד ממנו? **אפילו בן פקועה דעלמא** — שלא הוציא את ידו, וגדל והוליד — נמי אסור כל הולד. **דאמר רב משרשיא לדברי האומר חוששין לזרע האב** — חנניא הוא, ב"אותו ואת בנו" (חולין עח,ב). **אין לו תקנה** — שמצד אביו אין טעון שחיטה, כדתנן במתניתין (חולין עד,א); וחכמים אומרים שחיטת אמו מטהרתו, ומצד אמו טעון שחיטה. וסימניו אינן סימנין, דהא פלגיה כשחוטין דמו. ואי נמי, הוה ליה בר סימן אחד, ובהמה צריכה רוב שנים. **אבן פקועה דכוותיה** — דאין [הולד] טעון שחיטה אלא משום חד אבר, וההוא אבר לא מישתרי בשחיטה, דלאו שחיטה היא [וחתך ליה האי אבר ושרי]. **מכלבל זרעיה** — ומיתסר כל הולד משום אותו אבר. ואליבא דחנניא קבעי לה: **לאו מכח חלב ודם** — של אבוה קאתי, שאף החלב והדם הולידו. **תרי איסורי אמרינן** — דשרי, אבל חלב ודם ויוצא — לא. **ולמאן** — איכא תלתא? **אי לרבי מאיר** — דאמר: איסור חלב נוהג בשליל, כדלקמן — איסור חלב ודם איכא, איסור יוצא ליכא. דהא לרבי מאיר אפילו מה שבפנים טעון שחיטה, כדקתני מתניתין (חולין עד,א): ומצא בה בן תשעה חי — טעון שחיטה, הלכך הוה ליה כשאר בהמה. **ואי כרבי יהודה** — בר פלוגתיה, דאמר: אין טעון שחיטה מה שבפנים, ואיכא איסור יוצא שאין לו היתר — איסור חלב ליכא. **נוהג בשליל** — גיד הנשה, וחלבו של שליל אסור. **אלא** — הא לא קמיבעיא ליה, דכל מכח — לא אמרינן דליתסר משום שבא מכח איסור. **את חלבו** — אם נקבה היא וילדה, והרי היא חולבת — חלבה מהו באכילה? והיינו "לזרעו" דקאמר, שאין החלב בא עד שתלד. **בהמה בבהמה** — שדיא "בהמה" דרישא א"בהמה" דסיפא, ודרוש הכי: בהמה הנמצאת בבהמה תאכלו. **אלא מעתה** — הואיל ושליל קרוי בהמה. **ימירו** — אם הביא בהמת חולין אצל בהמת קדשים מעוברת, ואמר: הרי זו תמורת עובר של זו — תהא תמורה, דהא גבי תמורה "בהמה" כתיב (ויקרא כז), "ואם המר ימיר בהמה בבהמה". **אין ממירין** — כלומר, אם המיר — אין מומר. דכל ממירין דתמורה דיעבד הוא, כדאמרן בשמעתא קמייתא דפרקא קמא (חולין ב,א). **לא אברין בעוברין** — אבר בהמת חולין זו תמורה תחת עובר בהמת קדשים זו. **ולא עוברין באברין** — עובר בהמת חולין זו תמורה ברגלה של בהמת קדשים זו. **ולא עובר ואבר בשלמים** — אלמא לאו בהמה מיקרו! **אלא** — לאו מ"בהמה" נפקא, אלא מ"כל" נפקא, והכי דריש: כל מפרסת פרסה בבהמה תאכלו, כלומר, כל אשר תמצא בבהמה אכול. **אותה תאכלו כשהיא שלמה** — אכול כל הנמצא בתוכה. אבל כשהיא חסרה, שהנמצא בתוכה מגופה הוא, שנחסר ממנה — לא תאכל הנמצא. **אלא מעתה** — דדרשת "כל בבהמה".

ותבעי לך קדשים קלים בירושלים — רב חנניא הוה מיבעי ליה בעזרה משום דחשיבה מחיצה יותר, אפילו לענין שחיטת קדשים קלים. ומיהו, בנולד כולו בעזרה — לא קא מיבעי ליה, דפשיטא דטעון שחיטה. **דאתא** אבן פקועה דבוותיה — שיש בו איסור יוצא בחד אבר. **או** דלמא תרי איסורי אמרינן — לאו דוקא תרי איסורי אמרינן, דאיכא נמי איסור גיד הנשה.

תלתא לא אמרינן — תימה: מאי קמיבעיא ליה? והא קיימא לן (חולין נח,א) דזה וזה גורם — מותר!

אלמה אמר רבי יוחנן השוחט בהמה ומצא בה דמות יונה אסור באכילה בעינן פרסות וליכא — נראה: דוקא נקט דמות יונה, שהוא אסור גם כשיצא לאויר העולם, לפי שאינו מתקיים. אבל מצא בה בהמה גמורה שראוי להיות — מותר. ורגליה רגלי יונה, או שאין לה רגלים כלל — מותרת. דלא ממעט רבי יוחנן מידי שראוי להיות מותר כשיצא לאויר העולם, דההיא חשיב כמפריס פרסה להיות ניתר בשחיטת אמו, כמו שחשוב כמפריס פרסה כשיצא לאויר העולם. דלא על חנם תפס רבי יוחנן דמות יונה, ולא נקט עובר שרגליו דמות יונה, או עובר שאין לו רגלים. וכי פריך: קלוט במעי אמו ליתסר — אליבא דרבי שמעון דוקא פריך, דאסר ליה כשיצא לאויר העולם, כדפרישית לעיל [סח,ב ד"ה ואליבא].

תמכר

זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁגּוּפָהּ - אָסוּר, וְשֶׁאֵינָהּ גּוּפָהּ - מוּתָּר. שֶׁאֵין גּוּפָהּ לְאָתוּיֵי מַאי, לָאו לְאָתוּיֵי מֵהַאי גַּוְונָא? - לָא, לְאָתוּיֵי קָלוּט בְּמֵעֵי פָּרָה, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן; דְּאַף עַל גַּב דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: קָלוּט בֶּן פָּרָה אָסוּר - הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּיָצָא לָאֲוִיר הָעוֹלָם, אֲבָל בְּמֵעֵי אִמּוֹ - שָׁרֵי. בָּעֵי רַב חֲנַנְיָא: הוֹצִיא עוּבָּר אֶת יָדוֹ בָּעֲזָרָה, מַהוּ? מִגּוֹ דְּהָווּ מְחִיצָה לְגַבֵּי קָדָשִׁים - הָווּ נָמֵי לְגַבֵּי דְּהַאי. אוֹ דִלְמָא: לְגַבֵּי דְּהַאי - לָאו מְחִיצָה הִיא, דְּמֶחְיְצַת עוּבָּר - אִמּוֹ הִיא? אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְתִבְעֵי לָךְ קָדָשִׁים קַלִּים בִּירוּשָׁלַיִם! קָדָשִׁים קַלִּים בִּירוּשָׁלַיִם מַאי טַעֲמָא לָא קָא מִיבָּעֵיָא לָךְ - דְּמֶחְיְצַת עוּבָּר אִמּוֹ הוּא, הָכָא נָמֵי - מֶחְיְצַת עוּבָּר אִמּוֹ הוּא. בָּעֵי אִילְפָא: הוֹצִיא עוּבָּר אֶת יָדוֹ בֵּין סִימָן לְסִימָן, מַהוּ? מִי מִצְטָרֵף סִימָן רִאשׁוֹן לְסִימָן שֵׁנִי לְטַהֲרֵיהּ מִידֵּי נְבֵלָה, אוֹ לָא? אֲמַר רָבָא: קַל וָחוֹמֶר, אִם הוֹעִיל לוֹ סִימָן רִאשׁוֹן לְסִימָן שֵׁנִי לְהַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה, לֹא יוֹעִיל לוֹ לְטַהֲרֵיהּ מִידֵּי נְבֵלָה? בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: מַהוּ לָחוּשׁ לְזַרְעוֹ? הֵיכִי דָּמֵי, אִילֵּימָא דַּאֲזַל אַבְּהֵמָה מְעַלְּייָתָא - מַאי אִירְיָא הַאי דְּאִית בֵּיהּ אִיסּוּר יוֹצֵא? אֲפִילּוּ בֶּן פְּקוּעָה דְּעָלְמָא נָמֵי! דְּאָמַר רַב מַשְׁרַשְׁיָא: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב, בֶּן פְּקוּעָה הַבָּא עַל בְּהֵמָה מְעַלְּייָתָא - הַוָּלָד אֵין לוֹ תַּקָּנָה! - לָא צְרִיכָא, דַּאֲזַל אַבֶּן פְּקוּעָה דִּכְוָותֵיהּ, מַאי? אֵבֶר מוֹלִיד אֵבֶר, וְחָתִיךְ לֵיהּ וְשָׁרֵי, אוֹ דִלְמָא: מְכַלְבֵּל זַרְעֵיהּ? הֲדַר אֲמַר: פְּשִׁיטָא דִּמְכַלְבֵּל זַרְעֵיהּ, דְּאִם כֵּן - סוּמָא יוֹלֵד סוּמָא, וְקִיטֵּעַ יוֹלֵד קִיטֵּעַ! אֶלָּא, פְּשִׁיטָא דִּמְכַלְבֵּל זַרְעֵיהּ. וְהָכִי קָמִיבָּעְיָא לָן: בְּהֵמָה בְּעָלְמָא, לָאו מִכֹּחַ חֵלֶב וְדָם קָאָתְיָא, וְשָׁרְיָא? הָכָא נָמֵי לָא שְׁנָא. אוֹ דִלְמָא: תְּרֵי אִיסּוּרֵי אֲמְרִינַן, תְּלָתָא - לָא אֲמְרִינַן? - וּלְמַאן? אִי לְרַבִּי מֵאִיר - אִיסּוּר חֵלֶב וְדָם אִיכָּא, אִיסּוּר יוֹצֵא לֵיכָּא; אִי לְרַבִּי יְהוּדָה - אִיסּוּר יוֹצֵא אִיכָּא, אִיסּוּר חֵלֶב וְדָם לֵיכָּא! דִּתְנַן: גִּיד הַנָּשֶׁה נוֹהֵג בַּשְּׁלִיל, וְחֶלְבּוֹ אָסוּר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין נוֹהֵג בַּשְּׁלִיל, וְחֶלְבּוֹ מוּתָּר! אֶלָּא, כָּל מִכֹּחַ לָא אֲמְרִינַן, דְּשָׁרֵי. וְהָכִי קָמִיבָּעְיָא לָן: מַהוּ לִגְמוֹעַ אֶת חֶלְבּוֹ? חֶלֶב דְּעָלְמָא, לָא כְּאֵבֶר מִן הַחַי דָּמֵי, וְשָׁרֵי? הַאי נָמֵי לָא שְׁנָא. אוֹ דִלְמָא: הָתָם - אִית לֵיהּ תַּקָּנָתָא לְאִיסּוּרֵיהּ בִּשְׁחִיטָה, הָכָא - לֵית לֵיהּ תַּקָּנָתָא לְאִיסּוּרֵיהּ בִּשְׁחִיטָה? תֵּיקוּ. "חוֹתַךְ מֵעוּבָּר" וכו'. מְנָלַן? דִּכְתִיב: "וְכָל בְּהֵמָה מַפְרֶסֶת פַּרְסָה" וְגו', "בְּהֵמָה בַּבְּהֵמָה" - לְרַבּוֹת אֶת הַוָּלָד. - אֶלָּא מֵעַתָּה יְמִירוּ בּוֹ! אַלְמָה תְּנַן: אֵין מְמִירִין לֹא אֵבָרִין בְּעוּבָּרִין, וְלֹא עוּבָּרִין בְּאֵבָרִין, וְלֹא אֵבָרִין וְעוּבָּרִין בְּשִׁלֻּמִּין, וְלֹא שִׁלֻּמִּין בָּהֶן? אֶלָּא, אֲמַר קְרָא: "וְכָל בְּהֵמָה" - לְרַבּוֹת אֶת הַוָּלָד. - אִי הָכִי, אֲפִילּוּ חוֹתַךְ מִן הַטְּחוֹל וּמִן הַכְּלָיוֹת נָמֵי! אַלְמָה תְּנַן: חוֹתַךְ מִן הָעוּבָּר שֶׁבְּמֵעֶיהָ - מוּתָּר בַּאֲכִילָה, מִן הַטְּחוֹל וּמִן הַכְּלָיוֹת - אָסוּר בַּאֲכִילָה? - אֲמַר קְרָא: "אוֹתָהּ" - שְׁלֻמָּה, וְלֹא חֲסָרָה. - אֶלָּא מֵעַתָּה, הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה וּמָצָא בָּהּ דְּמוּת יוֹנָה, תִּשְׁתְּרֵי! אַלְמָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה וּמָצָא בָּהּ דְּמוּת יוֹנָה - אָסוּר בַּאֲכִילָה? -

תמכר לצרכי עולות — לא דמי לבהמה של שני שותפים, והקדיש חציה וחזר ולקחה והקדיש חציה, דאמרינן בפרק קמא דקדושין (ז,א) דקדושה ואינה קריבה, דחשיבה דחויה מעיקרא. דהתם לא הוה בידו להקדישה כולה מתחלה, אבל הכא, כשהקדיש רגלה — היה יכול להקדישה כולה. **יצא** רובו הרי זה יקבר — אף על גב דתנן בפרק "כל פסולי המוקדשין" (בכורות לב,ב) דבית הלל מתירין למנות גוי על הבכור, הכא מודו דאסור למכור לגוי. דהא מוקמינן לה התם כרבי עקיבא, ושמעינן ליה לרבי עקיבא בפרק "טבול יום" (זבחים קג,ב) דאמר: מדבריו למדנו שהשוחט את הבכור ונמצא טרפה, שיאותו הכהנים בעורו. משמע דבשר אסור בהנאה. והיינו טעמא, דהיכא דשרי לישראל — הוא דאיתקש לצבי ואיל, ושרי אפילו לגוים.

רב הונא אמר קדוש קסבר למפרע הוא קדוש — הא דאמר רב יהודה בפרק "כל פסולי המוקדשין" (בכורות לה,א) דמותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם. ומפרש: גדיא — באזניה, אימרא — בשיפוותיה. אבל אימרא באזניה — לא, דחיישינן כי חזי ליה לאזניה, שמא יצא רוב הראש וחזר. אבל בגדי אין לחוש, דמתוך דאזניו גדולות — דרכו לצאת במיעוט הראש. והיינו דלא כרב הונא, דלדידיה כיון דלמפרע קדוש, אפילו לא יצא רוב הראש — אסור להטיל בו מום, דכשיצא אחר כך הרוב איגלאי מילתא למפרע דקדוש הוה, כדאמרינן הכא גבי מכירה. ומיהו, איכא לאוקמי האי דרב יהודה אליבא דרב הונא. ומכי חזי לאזנו דגדיא בפנים שרי להטיל בו מום, דאכתי לא יצא כלל. אבל אימרא — איכא למיחש מכי חזי לאזניה בפנים, שכבר יצא רוב הראש וחזר. וסוגיא דריש "כיצד מערימין" (תמורה כד,ב) דמוקי דרב יהודה בזמן הזה, דלא חזי להקרבה, ופריך: מאי למימרא? ומשני: מהו דתימא נגזור אטו דלמא נפיק רוב הראש — ההיא סוגיא דלא כרב הונא, דלרב הונא במיעוט ראשו נמי איכא איסור. וכן הא דאמר ליה רב עמרם לרב ששת: אמר על הבכור "עם יציאת רובו יהא עולה", עולה הוא או בכור הוי? ההיא נמי דלא כרב הונא, דמשמע דפשיטא ליה דקודם יציאת רובו יכול להפקיע ממנו קדושת בכור. אם לא נחלק בין מכירה לגוי להנך מאי

בְּעֵינָא פַּרְסוֹת, וְלֵיכָּא! - אֶלָּא מַעֲתָּה, קָלוּט בְּמֵעֵי פָּרָה לִיתְסַר! - הָא תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: "פַּרְסָה בַּבְּהֵמָה תֹּאכֵלוּ". רַב שִׁימִי בַּר אַשִׁי אָמַר: לְעוֹלָם כִּדְקָאָמְרַתְּ מֵעִיקָּרָא. וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ: אֵין מְמִירִין! הָא מַנִּי - רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּמַקֵּישׁ תְּמוּרָה לְמַעֲשֵׂר; מַה מַּעֲשֵׂר אֵינוֹ נוֹהֵג בְּאַבָּרִים וְעוּבָּרִים - אַף תְּמוּרָה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת בְּאַבָּרִים וְעוּבָּרִים. וּמְנָא תֵּימְרָא? דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וַהֲלֹא בְּמוּקְדָּשִׁים, הָאוֹמֵר: "רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה" - כּוּלָּהּ עוֹלָה, אַף כְּשֶׁאָמַר: "רֶגֶל שֶׁל זוֹ תַּחַת זוֹ" - תְּהֵא כּוּלָּהּ תְּמוּרָה תַּחְתֶּיהָ. לְמַאן קָא מְהַדַּר לֵיהּ? אִילֵימָא לְרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה - מִי אִית לְהוּ הַאי סְבָרָא? וְהָתַנְיָא, יָכוֹל הָאוֹמֵר: "רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה", תְּהֵא כּוּלָּהּ עוֹלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַה' יִהְיֶה קֹדֶשׁ" - מִמֶּנּוּ קֹדֶשׁ, וְלֹא כּוּלּוֹ קֹדֶשׁ; יָכוֹל תֵּצֵא לְחוּלִּין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "יִהְיֶה" - בַּהֲוָיָתָהּ תְּהֵא; הָא כֵּיצַד? תִּמָּכֵר לְצָרְכֵי עוֹלוֹת, וְדָמֶיהָ חוּלִּין, חוּץ מִדְּמֵי אֵבֶר שֶׁבָּהּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מְנַיִן לָאוֹמֵר: "רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה" - תְּהֵא כּוּלָּהּ עוֹלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "יִהְיֶה" - לְרַבּוֹת אֶת כּוּלָּהּ. לְמַאן? לְרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה - מִי אִית לְהוּ הַאי סְבָרָא? אֶלָּא לָאו, לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. - לָא, רַבִּי יוֹסֵי מַתְנֶה דְּנַפְשֵׁיהּ קָאָמַר. **משנה** הַמַּכְבֶּרֶת הַמַּקְשָׁה לֵילֵד - מְחַתֵּךְ אֵבֶר אֵבֶר, וּמַשְׁלִיךְ לַכְּלָבִים. יָצָא רוּבּוֹ - הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר, וְנִפְטֶרֶת מִן הַבְּכוֹרָה. **גמרא** אִתְּמַר: יָצָא שְׁלִישׁ וּמָכְרוֹ לְגוֹי, וְחָזַר וְיָצָא שְׁלִישׁ אַחֵר - רַב הוּנָא אָמַר: קָדוֹשׁ, רַבָּה אָמַר: אֵינוֹ קָדוֹשׁ. רַב הוּנָא אָמַר: קָדוֹשׁ - קָסָבַר: לְמַפְרֵעַ קָדוֹשׁ, וְכֵיוָן דְּנִפַּק לֵיהּ רוּבֵּיהּ - אִיגְּלַאי מִילְּתָא לְמַפְרֵעַ דְּמֵעִיקָּרָא הֲוָה קָדוֹשׁ, וּמַאי דְּזַבֵּין - זַבֵּין. רַבָּה אָמַר אֵינוֹ קָדוֹשׁ, קָסָבַר: מִכָּאן וּלְהַבָּא קָדוֹשׁ, וּמַאי דְּזַבֵּין - שַׁפִּיר זַבֵּין. וְאָזְדוּ לְטַעְמַיְיהוּ, דְּאִתְּמַר: יָצָא שְׁלִישׁ דֶּרֶךְ הוֹנָן, וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי דֶּרֶךְ רֶחֶם - רַב הוּנָא אָמַר: אֵינוֹ קָדוֹשׁ, רַבָּה אָמַר: קָדוֹשׁ. רַב הוּנָא אָמַר: אֵינוֹ קָדוֹשׁ - רַב הוּנָא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: לְמַפְרֵעַ קָדוֹשׁ, וְרוּבָּא קָמָא לֵיתֵיהּ בְּרֶחֶם. רַבָּה אָמַר: קָדוֹשׁ - רַבָּה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: מִכָּאן וּלְהַבָּא קָדוֹשׁ, וְרוּבָּא דֶּרֶךְ רֶחֶם נָפִיק. וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן בְּהָא - בְּהָא קָאָמַר רַב הוּנָא, מִשּׁוּם דְּלִקּוֹלָא, אֲבָל בְּרַחַף דְּלִחוּמְרָא - אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבָּה.

ואי בעינא פרסות בבהמה — דהכי משמע: שתי פרסות ומעלת גרה הנמצאת בבהמה תאכלו. **קלוט במעי פרה ליתסר** — ואנן אמרינן לעיל (חולין סח,ב) דשרי אפילו לרבי שמעון! **תנא דבי רבי ישמעאל כרבי שמעון** — מצינו משנת מדרשו של רבי ישמעאל בתלמידיו של רבי שמעון בן יוחי. **פרסה בבהמה תאכלו** — קרא כתיב פרסה וכתיב פרסות, איזה שתמצא — או פרסה בבהמה או פרסות, אבל יונה אינה לא פרסה ולא פרסות. **כדאמרן מעיקרא** — דעובר איקרי בהמה. **רבי שמעון היא** — טעמא לאו משום דעובר לאו בהמה, אלא משום דמקיש תמורה למעשר במסכת תמורה בפרק קמא [יג,א] דתנן, אמר רבי שמעון: והלא מעשר בכלל כל הקדשים היה, ולמה יצא? דכתיב "כל מעשר בקר וצאן וגו' לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו" [ויקרא כז], ולמה יצא? להקיש: מה מעשר קרבן יחיד — יצא קרבן צבור, ומה מעשר קדשי מזבח — יצאו קדשי בדק הבית. הלכך, דוק מינה נמי: מה מעשר אינו בעוברין ואברין, דבעינן "יעבור תחת השבט" (שם). **אף תמורה** — אבל למאן דלא מקיש — ממירין, דעובר איקרי בהמה. **ומנא תימרא** — דהא "אין ממירין", רבי שמעון היא? **דתנן** — בסיפא דידה, דפליג רבי יוסי עלה ואמר: ממירין, ומפרש טעמא: והלא במוקדשין, בתחלת הקדש, האומר "רגלה של זו עולה" — כולה עולה כו'. שמע מינה, מדקאמר "והלא במוקדשין" — דלרבי שמעון מהדר: והלא במוקדשין אתה מודה דהאומר "רגלה של זו" כו' כדלקמן, ובזו אתה חלוק עלי. דאי סלקא דעתך, תנא קמא "אין ממירים" רבי מאיר היא, כשאר סתם משנה. **מי אית להו האי סברא** — במוקדשין דכולה עולה, דנימא להו רבי יוסי: והלא במוקדשין אתם מודים לי? והתניא כו'. **יכול תהא יוצאה לחולין** — בפדיון, שיפדה אותו אבר? **תמכר** — בהמה זו לצרכי עולות, ודמיה חולין. חוץ **מדמי אותו אבר** — וממנו לא יטול הדמים, לפי שאינו שלו. ובתמורה [יא,ב] פריך: והא קמייתי אותו שקנאה עולה מחוסר אבר, והוא היה מחוייב עולה! **יהיה לרבות את כולה** — דהוה ליה למיכתב "כל אשר יתן ממנו לה' קדש", ומדכתיב "יהיה" — ריבויא הוא, דאפילו לא נתן לה' אלא ממנו, דהיינו מקצתה — יהיה קדש כולה. **אלא לאו** — תנא קמא רבי שמעון היא. וכיון דשמעת ליה בעלמא דמקיש תמורה למעשר, טעמא בהא נמי משום הקישא הוא. **לא רבי יוסי טעמא דנפשיה קאמר** — מהא לא תימא דתנא קמא רבי שמעון היא. דלעולם אימא לך דרבי מאיר היא או רבי יהודה, דלא שמעינן להו דמקשו. וטעמייהו בהא — משום דאברים ועוברין לאו בהמה מיקרו. ודקשיא לך: היכי מצי רבי יוסי למימר לרבי מאיר "והלא במוקדשים" כו' — לאו משום דסבירא ליה, דנימא: והלא במוקדשים אתה מודה לי. אלא הכי קאמר ליה: הלא במוקדשין יודע אני דהאומר "רגלה של זו עולה" — כולה עולה, דנפקא ליה מ"יהיה קדש". אף כשיאמר "רגלה של זו תמורה" — תהא כולה תמורה, ואישתכח דהמיר בהמה כולה, וקרינא "בהמה בבהמה". **משנה המכברת המקשה לילד** — בפטר רחם שלה — מותר לחתוך אבר אבר כשהוא יוצא ראשון ראשון. **ומשליך לכלבים** — דכל כמה דלא נפק רוביה — לא קדיש. **יצא רובו** — כאחת, וחתכו. **הרי זה יקבר** — דביציאת הרוב חלה קדושה עליו, דקרינא ביה "אשר יולד" [דברים טו]. **ופטורה מן הבכורה** — שהבא אחריו אינו בכור, בין שיצא ראשון אבר אבר, ובין שיצא רוב כאחת, דהא שני לאו פטר רחם הוא. **גמרא** וחזר ויצא שליש אחר — והרי כאן רוב. **רב הונא אמר קדוש** — בכור זה, וקרב לגבי מזבח, וניתן לכהן. **אינו קדוש** — והרי הוא חולין, כדמפרשי טעמייהו. **למפרע הוא קדוש** — אף על גב דבלידה תלא רחמנא, וברובא הוא דהויא לידה, מיהו כי נפיק רובא —משוי ליה לידה מתחלה, ואגלאי מלתא דכי זבין לגוי לאו כלום זבין, דאין לו חלק בו. **מכאן ולהבא** — מיציאת רוב ואילך הוא קדוש. ובתחילת לידתו חולין הוה, ויכול למוכרו כאילו הוא במעי אמו, שהרי קדושתו תלוי בלידה. וכיון דמכירתו מכירה — הוה ליה יד גוי באמצע, ותו לא קדיש בשני שלישי אחרונים. **יצא שליש דרך דופן** — תחילה על ידי סם וסכין, ובגמר לידה נפתח רחם ויצאו שני שלישים. **למפרע הוא קדוש** — הרוב הראשון קדושתו תלויה, שבתחלת לידה הוא צריך ליקדש. **מכאן ולהבא** — משיולד רובו, או בתחילה או בסוף. **דאי אשמעינן בהך** — קמייתא. **בהא קאמר רב הונא** — למפרע הוא קדוש. **משום דלקולא** — כלומר, דאי אמר מכאן ולהבא — קולא הוא, דמפקינן לבכור מקדושתו.

ואי אתמר בהא קאמר רבה — מכאן ולהבא, דאי אמרת למפרע — קולא הוא, דלא קדיש. **מחתך ומניח** — עד שיצא הרוב. ואף על גב שיצא הרוב, והרי החתיכות לפנינו — משליכו לכלבים. אי אמרת בשלמא מכאן ולהבא הוא קדוש, ומקמי יציאת רוב לא קדיש מידי — הנך דאיחתכו מקמי הכי לא חלה קדושה עליידהו. אלא אי אמרת דלמפרע הוא קדוש, הא כיון דרובא קמן — איגלאי מלתא ביציאת הרוב דמעיקרא קדוש להו! **לא מחתך ומשליך** — דכיון דליתנהו, אמאי תיחול בשעת גמר יציאת הרוב? ואיסורא ליכא, דהא כי שדא קמא — חולין הוה. אבל ביצא שליש ומכרו לגוי, וחזר ויצא שליש אחר, ובולן לפנינו — איכא למימר: אגלאי מלתא, וחיילא למפרע ומבטלה מכירה. **אדתני יצא רובו** — דמשמע: בבת אחת. **נעשה כמי שיצא רובו** — בבת אחת. **הלכו באברים** — כדמפרש ואזיל: שיצא רובו במיעוט אבר. רוב העובר יצא, ומיעוט אחד מן האברים השלים ליציאת הרוב. וקא מיבעיא ליה: הלכו באברים אחר הרוב, דנשדי מיעוט אבר שיצא בתר רובו שבפנים, והוי כמאן דלא נפק האי מיעוט, וליכא יציאת רוב עובר, ואם רצה — מחתך ומשליך לכלבים. ומשום מטיל מום בקדשים ליכא, דמותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם, כגון יציאת ראשו, או יציאת רובו דרך מרגלותיו. **או לא הלכו** — ושדינן ליה בתר רוב עובר. דלא שבקינן רוב עובר וניזיל בתר רוב אבר. **אלא שיצא חציו** — של עובר, ורוב אבר משלים אותו החציו. ואי שדינא למיעוטא דגוואי בתר רובא — נפק ליה רובא דולד. **אי נימא רובו ממש** — ובבת אחת קא מיירי על כרחך. דאף על גב דשנינן לעיל: מחתך ומניח נעשה כו' — שינויא בעלמא שני אגב דוחקיה, ומתניתין במשמעותיה קיימא. **אלא לאו כגון שיצא חציו ברוב אבר** — וקרי ליה רובו, דשדינן מיעוט אבר דגוואי בתר רוב אבר, והוה ליה רוב עובר. **לא** — לעולם לא הלכו, ולא שדינן מיעוט אבר בתר רובא. ומתניתין — ביצא רובו ממש. ודקשיא לך: למאי איצטריך? כגון שהיה מיעוט אחד מן האברים משלים לרוב העובר. ואיצטריך לאשמעינן דהוי רובא, ולא אמרינן: שדי מיעוט אבר שבחוץ אחר רוב שבפנים, וליכא לידה. אלא שדייה בתר רוב העובר, הואיל ובהדיה נפיק. **כרכו כסיב** — שגדל ונכרך סביב הדקל כעין מריילי"א של גפנים. **מהו** — שתהא חציצה, ואמרינן: כיון דלא נגע ברחם — לא קדיש, דהא רחם הוא דמקדש, דבדידיה תלא רחמנא. ולקמן בעי אימת כרכו. ואם תמצי לומר סיב הוי חציצה, דמין שלא במינו הוא. **שליא** — מי הוי חציצה או לא? **כרכה** — אשה בידיה והוציאתו, והפסיקו ידיה בינו לבין הרחם. מי אמרינן: כיון דאורחיה הוא לילד את בהמתה — לאו חציצה היא? **היכי דמי** — כל הנך בעיי. **אי דנפק דרך ראשו** — ואחר שהוציאו אותו עשו בו אחד מן הדברים הללו. **פטרתיה** — רישיה לרחם, וקדוש מיד, דהא יצא ראשו — הרי זה כילוד [חולין סה,א]! **דרך מרגלותיו** — וקודם יציאת רובו כרכוהו. **בלעתהו** — חולדה בתוך הרחם והוציאתהו. **הא אפיקתיה** — כשהיה בלוע, ולא נגע ברחם, והיינו כרכתו! **אלא בלעתו והוציאתו והכנסתו והקיאתו ויצא מאליו מהו** — מי קדוש בהאי יציאה אחרונה או לא? **ונבנם לוה מהו** — נפטרה בהמה האחרת מן הבכורה, או לא. **נפתחו** — גרסינן "נפתחו", נתרחבו, שכשיצא לא נגע. **נעקרו** — קא סלקא דעתין: קודם לכן נעקרו ונפלו. **הא ליתנהו** — ומאן נקדיש? לא אויר ולא נגיעה, דהא אין כאן רחם! **נעקרו** — (קא סלקא דעתין קודם לכן נעקרו) ונכנסו לפנים, ונתלו לו בצוארו. **נגממו** — ניטל מעובי הכתלים מבפנים סביב סביב. **קנגעת בבעיא דאיבעיא לן** — כבר, ומשם אתה למד את תשובתך. **ויצא דרך פרוץ** — מהו? מי אמרינן: כיון דעומד מרובה עליו — הוה ליה כאילו כולו עומד. לישנא אחרינא: נגממו מבפנים ושפה חיצונה משמרת, וקא מיבעיא ליה: תורא ברא מקדש או לא?

משנה

וְאִי אִתְּמַר בְּהָא קָאָמַר רַבָּה, אֶבֶל בְּהָא - אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַב הוּנָא, צְרִיכָא. תְּנַן: הַמְּכַפֶּרֶת לֵילֵד - מְחַתֵּךְ אֵבֶר אֵבֶר וּמַשְׁלִיךְ לִכְלָבִים; מַאי לָאו מְחַתֵּךְ וּמַנִּיחַ? וְאִי אָמַרְתְּ לְמַפְרֵעַ הוּא קָדוֹשׁ, יִקָּבֵר מִיָּבְעֵי לֵיהּ! - לָא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - בְּמְחַתֵּךְ וּמַשְׁלִיךְ. - אֶבֶל מְחַתֵּךְ וּמַנִּיחַ, מַאי - יִקָּבֵר? אַדְתָנָא סֵיפָא: יָצָא רוּבּוֹ יִקָּבֵר וְנִפְטְרָה מִן הַכְּזוֹרָה - לִיפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידֵיהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמְחַתֵּךְ וּמַשְׁלִיךְ אֵבֶר אֵבֶר, אֲבָל מְחַתֵּךְ וּמַנִּיחַ - יִקָּבֵר! - הָכִי נַמִּי קָאָמַר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמְחַתֵּךְ וּמַשְׁלִיךְ, אֲבָל מְחַתֵּךְ וּמַנִּיחַ - נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁיָּצָא רוּבּוֹ, וְיִקָּבֵר. בָּעֵי רָבָא: הָלְכוּ בְּאֵיבְרִין אַחַר הָרוֹב, אוֹ לֹא הָלְכוּ בְּאֵיבְרִין אַחַר הָרוֹב? הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא כְּגוֹן שֶׁיָּצָא רוֹב בְּמִיעוּט אֵבֶר, וְקָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ: הַאי מִיעוּט דְּבָרַאי, בָּתַר רוֹב דְּאֵבֶר שָׁדְרִינַן לֵיהּ, אוֹ בָּתַר רוּבָּא דְּעוּבָּר שָׁדְרִינַן לֵיהּ? פְּשִׁיטָא דְּלָא שָׁבְקִינַן רוּבָּא דְּעוּבָּר וַאֲזִלִינַן בָּתַר רוֹב אֵבֶר! אֶלָּא, כְּגוֹן שֶׁיָּצָא חֲצִיוֹ בְּרוֹב אֵבֶר, וְקָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ: הַהוּא מִיעוּט דְּבַגַּוַּאי, מַהוּ לְמִישְׁדֵּייהּ בָּתַר רוֹב אֵבֶר? תָּא שְׁמַע: יָצָא רוּבּוֹ - הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר; מַאי רוּבּוֹ? אִילֵימָא רוּבּוֹ מַמָּשׁ, עַד הָשְׁתָּא לָא אַשְׁמְעִינַן דְּרוּבּוֹ כְּבוּלּוֹ? אֶלָּא לָאו, כְּגוֹן שֶׁיָּצָא חֲצִיוֹ בְּרוֹב אֵבֶר! - לָא, כְּגוֹן שֶׁיָּצָא רוּבּוֹ בְּמִיעוּט אֵבֶר, וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּלָא שָׁבְקִינַן רוּבּוֹ דְּעוּבָּר דִּבְהֵמָה וְאָזְלִינַן בָּתַר אֵבֶר. בָּעֵי רָבָא: כָּרְכוֹ בְּסִיב, מַהוּ? בְּטַלְיֵתוֹ מַהוּ? בְּשִׁלְיָא מַהוּ? - בְּשִׁלְיָתוֹ? אוֹרְחֵיהּ הוּא! - אֶלָּא: בְּשִׁלְיָא אַחֶרֶת, מַהוּ? כְּרָכָתוּ וַאֲחָזָתוּ וְהוֹצִיאָתוּ, מַהוּ? - הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּנָפַק דֶּרֶךְ רֵישֵׁיהּ - פְּטָרְתֵּיהּ! - אֶלָּא, דְּנָפַק דֶּרֶךְ מַרְגְּלוֹתָיו. בְּלָעָתְהוּ חוֹלָדָה וְהוֹצִיאָתוּ, מַהוּ? - הוֹצִיאָתוּ? הָא אַפֵּיקְתֵּיהּ! - אֶלָּא: בְּלָעָתוּ וְהוֹצִיאָתוּ, וְהִכְנִיסָתוּ וְהִקִּיאָתוּ, וְיָצָא מֵאֲלָיו, מַהוּ? הִדְבִּיק שְׁנֵי רְחָמִים, וְיָצָא מִזֶּה וְנִכְנַס לָזֶה, מַהוּ? דִּידֵיהּ פָּטַר, דְּלָאו דִּידֵיהּ לָא פָּטַר; אוֹ דִלְמָא דְּלָאו דִּידֵיהּ נַמִּי פָּטַר? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַב אַחָא: נִפְתְּחוּ כּוֹתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם מַהוּ? אָוִיר רֶחֶם מַקְדִּישׁ - וְהָאֵיפָא, אוֹ דִלְמָא נִגְיעַת רֶחֶם מְקַדְּשָׁה - וְהָא לֵיכָּא? בָּעֵי מָר בַּר רַב אַשִׁי: נֶעֱקְרוּ כּוֹתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם מַהוּ? - נֶעֱקְרוּ? לֵיתְנְהוּ! - אֶלָּא: נֶעֱקְרוּ וְתָלוּ לֵיהּ בְּצַוָּארֵיהּ, מַאי? בְּמְקוֹמָן מְקַדְּשִׁי, שֶׁלֹּא בְּמְקוֹמָן לָא מְקַדְּשִׁי, אוֹ דִלְמָא שֶׁלֹּא בְּמְקוֹמָן נַמִּי מְקַדְּשִׁי? בָּעֵי מִינֵּיהּ רַבִּי יִרְמְיָה מֵרַבִּי זֵירָא: נִגְמְמוּ כּוֹתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: קָא נָגְעַתְּ בְּבַעְיָא דְּאִיבַּעְיָא לָן. דְּבָעֵי רַבִּי זֵירָא, וְאָמְרִי לָהּ בָּעֲא מִינֵּיהּ רַבִּי זֵירָא מֵרַבִּי אַסִי: עוֹמֵד מְרוּבֶּה עַל הַפָּרוּץ, וְיָצָא דֶּרֶךְ פָּרוּץ; פָּרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד, וְיָצָא דֶּרֶךְ עוֹמֵד, מַאי? עַד כָּאן לָא אִיבַּעְיָא לֵיהּ אֶלָּא פָּרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד, דְּאִיכָּא עוֹמֵד בָּעוֹלָם, אֲבָל נִגְמְמוּ לָא קָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ.

מַאי לאו מחתך ומניח ואי אמרת למפרע קדוש יקבר מבעי ליה — תימה: דלמאן דאמר נמי מכאן ולהבא הוא קדוש, אמאי משליך לכלבים, כיון דכבר יצא רובו? דהא ברוב מחותך נמי חשיב ליה לידה, כדאמר ב"המפלת" (נדה כח,א) דיצא מחותך מרובו — אמו טמאה לידה. ומתניתין — נמי קתני: ונפטרה מן הבכורה. ובבל ענין קאמר, בין שיצא אבר אבר בין שיצא רובו בבת אחת! ויש לומר: דבשלמא אי מכאן ולהבא הוא קדוש, כיון דאין קדושה חלה עליו עד יציאת רובו, אם כן מה שנחתך קודם יציאת רוב — אין קדושה חלה עליו כלל, ויכול להשליכו לכלבים אף מאחר יציאת הרוב. ומיהו, מכי יצא רובו ואילך טעון קבורה למה שיצא. וכן משמע לשון הקונטרס. ואף על גב דקתני: יצא רובו הרי זה יקבר, ומשמע: רובו בבת אחת, כדמוכח בסוגיא, ומשמע: אבל אבר אבר לא — היינו דוקא לענין המיעוט הראשון, דאפילו אותו מיעוט טעון קבורה כשיצא רובו, מאחר דאין מחותך. אבל למאן דאמר למפרע קדוש, שמתחלה הקדושה חלה עליו, מתחלת הלידה — אם כן במחותך נמי יקבר. ואמאי דמחתך נמי לא קשיא ליה: היכי מטיל בו מום? דאיכא לאוקומי בנפל שאינו ראוי להקרבה. אי נמי, מחתך קודם שיצא לאויר העולם. **כרכתו** אחזתו — פירש בקונטרס: האשה כרכתו לעובר, ואחזתו בידים, והפסיקו ידיה בינו לבין הרחם. וקשה לרבינו תם: דבשום מקום לא איירי באשה מילדת עם הבהמה, אלא רועה, כדתנן: בהמה שמת עוברה בתוך מעיה והושיט הרועה את ידו. ורישא דהך מילתא נמי איירי ברועה, "כרכו בסיב" לשון זכר, הכי נמי הוה ליה למנקט: "כרכו ואחזו והוציאו"! ועוד, דמאי פריך: אי דנפק דרך רישיה — פטרתיה? וכי אין יכול להיות שאחזתו בידים בראשו, ומפסיק בידיה בין ראשו לרחם? וזה דוחק לומר דאין לרחם לפתוח קודם שיצא הראש, ואין יכול להכניס ידו. ועוד, דמתניתין דהושיט רועה את ידו — בלא הוציא כלל איירי, דאם לא כן — נטמא במה שיצא. ואף על גב דיש לחלק בין מבכרת לאין מבכרת, אי נמי, התם כשילדה אחר קודם לזה, שנפתח רחמה — כל זה דוחק. ונראה לרבינו תם כמו גרסת רבינו חננאל: "כרכתו אחותו והוציאתו" — שילדה נקבה עמו. כדאמר נמי בפרק "כל הבשר" (חולין קיד,א): אין לי אלא אחותו הקטנה, הגדולה מניין? ופריך: אי דנפק דרך רישיה, וכן הנקבה — הא פטרתיה ראש הנקבה, שיצא ראשה תחלה, שראש הזכר כרוך בין ברכיה! ומשני: דנפק מרגלותיו והוא כרוך בין ברכיה. והוא הדין דהוה מצי למימר "כרכו אחיו" לענין איזה מהן בכור, אלא נקט אחותו משום דליכא בכורה כלל.

מאי

משנה בְּהֵמָה שֶׁמֵּת עוּבָּרָהּ בְּתוֹךְ מֵעֶיהָ, וְהוֹשִׁיט הָרוֹעֶה אֶת יָדוֹ וְנָגַע בּוֹ, בֵּין בִּבְהֵמָה טְמֵאָה בֵּין בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה - טָהוֹר. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: בִּטְמֵאָה - טָמֵא, וּבִטְהוֹרָה טָהוֹר. **גמרא** מַאי טַעְמָא דְּתָנָא קַמָּא? אָמַר רַב חִסְדָּא: קַל וָחוֹמֶר, אִם הוֹעִילָה אִמּוֹ לְהַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה, לֹא תּוֹעִיל לוֹ לְטַהֲרוֹתֵיהּ מִידֵי נְבֵלָה? - אַשְׁכְּחַן בְּהֵמָה טְהוֹרָה, בְּהֵמָה טְמֵאָה מְנָלַן? - אָמַר קְרָא: "וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה" - זוֹ בְּהֵמָה טְמֵאָה, "אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה" - זוֹ בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אִיתְקַשׁ בְּהֵמָה טְמֵאָה לִבְהֵמָה טְהוֹרָה, מַה בְּהֵמָה טְהוֹרָה - עוּבָּרָהּ טָהוֹר, אַף בְּהֵמָה טְמֵאָה - עוּבָּרָהּ טָהוֹר. וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: דְּאָמַר קְרָא "וְכֹל הוֹלֵךְ עַל כַּפָּיו בְּכָל הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת" וְגוֹ' - מְהַלְּכֵי כַפַּיִם בְּחַיָּה טִמֵּאתִי לְךָ. - אֶלָּא מֵעַתָּה, קָלוּט בִּמְעֵי פָּרָה לִיטַמֵּא, דִּמְהַלְּכֵי כַפַּיִם בְּחַיָּה הוּא! - מְהַלְּכֵי כַפַּיִם בִּמְהַלְּכֵי אַרְבַּע, וְהַאי - מְהַלְּכֵי אַרְבַּע בִּמְהַלְּכֵי שְׁמֹנָה הוּא. - פָּרָה בִּמְעֵי גָּמָל לָא תִּטַּמֵּא, דִּמְהַלְּכֵי שְׁמֹנָה בִּמְהַלְּכֵי אַרְבַּע הוּא! - "הוֹלֵךְ" "וְכָל הוֹלֵךְ" - לְרַבּוֹת פָּרָה בִּמְעֵי גָּמָל. - קָלוּט בִּמְעֵי קְלוּטָה לִיטַּמֵּא, דִּמְהַלְּכֵי אַרְבַּע בִּמְהַלְּכֵי אַרְבַּע הוּא! - לְהָכִי אֲהֵנֵי קַל וָחוֹמֶר דְּרַב חִסְדָּא. מַתְקִיף לָהּ רַב אַחֲדְבוֹי בַּר אַמִּי: חֲזִיר בִּמְעֵי חֲזִירְתָּא לָא לִיטַּמֵּא, דִּמְהַלְּכֵי שְׁמֹנָה בִּמְהַלְּכֵי שְׁמֹנָה הוּא! אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מֵהָכָא: "נֶפֶשׁ כִּי תִגַּע בְּכָל טָמֵא אוֹ בִנְבֵלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בִּנְבֵלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בִּנְבֵלַת שֶׁרֶץ טָמֵא", וְכִי נְבֵלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה מְטַמְּאָה, וּבְטָהוֹרָה לֹא מְטַמְּאָה? אֶלָּא אֵיזֶה זֶה - זֶה עוּבָּר, שֶׁבִּטְמֵאָה - טָמֵא, וּבְטָהוֹרָה - טָהוֹר. וּמֵאַחַר דְּנָפְקָא לֵיהּ מִדְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, דְּרַבִּי יִצְחָק לָמָּה לִי? - אִי לָאו דְּרַבִּי יִצְחָק, הֲוָה אָמֵינָא: פּוֹלֵיהּ לְכִדְרַבִּי הוֹשַׁעְיָא, קָא מַשְׁמַע לָן. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: נִמְתֵּי לוֹ לְבֶן עַזַּאי, לְמַדְנוּ נְבֵלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁמְּטַמְּאָה, וְנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה שֶׁמְּטַמְּאָה, נִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה שֶׁמְּטַמְּאָה; נִבְלַת חַיָּה טְהוֹרָה לֹא לְמַדְנוּ מִנַּיִן? נָם לִי: "כָּל הוֹלֵךְ עַל כַּפָּיו בְּכָל הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת". נִמְתֵּי לוֹ: וְכִי נֶאֱמַר "וְכָל חַיָּה"? וַהֲלֹא לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא: "בְּכָל הַחַיָּה", לְמְהַלְּכֵי כַפַּיִם בְּחַיָּה הוּא דְּאָתָא! נָם לִי: וּמַה יִּשְׁמָעֵאל אוֹמֵר בַּדָּבָר הַזֶּה? נִמְתֵּי לוֹ: "וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה" - זוֹ בְּהֵמָה טְמֵאָה, "אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה" - זוֹ בְּהֵמָה טְהוֹרָה. לָמְדְנוּ: חַיָּה בִּכְלַל בְּהֵמָה, וּבְהֵמָה בִּכְלַל חַיָּה; חַיָּה טְהוֹרָה בִּכְלַל בְּהֵמָה טְהוֹרָה, חַיָּה טְמֵאָה בִּכְלַל בְּהֵמָה טְמֵאָה,

בהמה

משנה הושיט הרועה **את ידו** — לתוך מעיה. **טהור** — טעמא דתרווייהו מפרש בגמרא. **גמרא** קל **וחומר** — כלומר, אפילו לרבי עקיבא דאמר לקמן (חולין עב,א): טומאה בלועה, כגון עובר במעי אשה — טמאה, הכא מודה מקל וחומר: אם הועילה לו מחיצת אמו להתירו באכילה בשחיטתה, אף על פי שהוא מת, לא תועיל לו כשהיא חיה לטהרו מלטמא? **איתקש** — נבלת טמאה לנבלת טהורה, מי שאינו קרוי נבלה בטהורה — אינו קרוי בטמאה. **על כפיו** — שאין פרסותיו סדוקות. **מהלכי כפים בחיה** — בתוך גופה של בהמה חיה, דהיינו עובר טמא במעי אמו. **טמאתי לך** — משום נבלה, דכתיב בסיפיה: "הנוגע בנבלתם יטמא". **קלוט** — מת. **במעי פרה ליטמא** — שהרי מהלכי כפים הוא! ומשני: **מהלכי כפים במהלכי ארבע** — בעינן, דהכי כתיב: "הולך על כפיו בכל החיה ההולכת על ארבע" — שאין לאמו אלא ארבע רגלים, כגון טמאה, שאין פרסותיה סדוקות. **פרה במעי גמל** — טמאה שעוברה מין טהור. **לא תטמא** — במעי אמו, דהאי לאו מהלך על כפים הוא. ורבי יוסי פסיק ותני: בטמאה טמא! **קלוט במעי קלוטה** — ואמו טהורה היא, אלא שנולד כך. **ליטמא** — במעי אמו. ומתניתין פסיק ותני: בטהורה טהור! **קל וחומר דרב חסדא** — אם הועילה לו אמו כו'. **אלא איזה זה** — נבלה שחלוקה בין נבלת טמאה לטהורה. **זו נבלת עובר** — דהא בנולדה ליכא לאוקמה, דהא נבלת טהורה מטמאה, דכתיב: "[וכי] ימות מן הבהמה אשר היא לכם" וגו' [ויקרא יא]. אלא בנבלת עובר מיתוקמא, שבטהורה מקל וחומר, ובטמאה טמא, דליכא קל וחומר, דקם ליה ממילא בטומאת נבלות מאחר שמת, ולא דרשינן היקשא. **אי לאו דרבי יצחק הוה אמינא כוליה האי קרא לכדרבי אתא** — דאמרינן לקמן (חולין עא,א): אקרא אני חיה, בהמה למה נאמרה כו'. ועובר טמאה דטהור תיפוק לן מהקישא דלעיל. ואף על גב דרבי מבהמה טמאה נפקא, ודרב נחמן תיפוק מחיה — הא קיימא לן (שבועות יט,א): פרשה שנאמרה ונשנית — מפני חידוש אחד נשנית. השתא דכתיב: "כל הולך על כפיו", דאפקנא מהיקשא דלא נקיט — דרשינן מ"בנבלת חיה טמאה", ואמרינן: לדרשה אתא, לאתויי עובר. הכי גרסינן: **תניא אמר רבי יונתן נמתי לו לבן עזאי** — נמתי = אמרתי. למדנו כו' — דכתיב: "או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה" [ויקרא ה], וכתיב: "וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה" [שם יא] — הרי חיה טמאה, ובהמה טמאה, ובהמה טהורה. אבל נבלת חיה טהורה לא למדנו שתטמא, ומנין? **בכל החיה** — להביא חיה טהורה, וכתיב בסיפיה: "להבדיל בין הטמא ובין הטהור". **להבדיל כפים בחיה** — עובר טמא במעי אמו, כדאמרן. **נמתי לו וכי ימות מן הבהמה וגו'** — וכיון דפרט לך בהמה טהורה וטמאה — הרי חיה טהורה בכלל, לפי שלמדנו במקום אחר: חיה בכלל בהמה, ובהמה בכלל חיה, כדאמרינן לקמן. ומעתה תהא לך חיה טהורה בכלל בהמה טהורה, אם תצטרך ללמוד חיה טהורה מבהמה טהורה כלום. **וחיה טמאה בכלל בהמה טמאה** — לכשתצטרך. ולקמן מפרש למאי הלכתא. וסידרה הכי גרסינן: ולמדנו חיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה, חיה טהורה בכלל בהמה טהורה, חיה טמאה בכלל בהמה טמאה, בהמה טמאה בכלל חיה טמאה, בהמה טהורה בכלל חיה טהורה. [מכאן שייך לדף עא,א] **חבל על בן עזאי** — הפסד וחבלה היא בעולם, תלמיד ותיק כמותי אני בן עזאי שלא שמשתי את רבי ישמעאל. כל חבל(ה) שבתלמוד לשון חבלה והפסד הוא, כמו (סנהדרין נט,ב): חבל על שמש גדול שאבד מן העולם, גבי נחש. **זאת הבהמה אשר תאכלו** — ומפרש בתריה: איל וצבי, אלמא חיה בכלל בהמה. **זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה** — והכי משמע: מכל הבהמה אכול את המפרסת. ומעיקרא מתחיל לאישתעויי בחיה: "זאת החיה אשר תאכלו", ומפרש סימני בהמה, דקאמר: "מכל הבהמה כל מפרסת" — אלמא בהמה בכלל חיה. ומעתה תלמוד לכל הצריך לך. **חיה טהורה בכלל בהמה טהורה כו'** — והשתא מפרש לארבעה בבי דמתניתא למאי ניבעי להו. **חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לסימנין** — שלא מצינו סימנין מפורשים אלא בבהמה, דכתיב ב"ויקרא": "כל בהמה מפרסת פרסה", ובמשנה תורה (יד): "מכל הבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה". סימנין אבהמה קיימי, ובחיה לא ידעינן אלא משום דאשכחן חיה בכלל בהמה, כדלעיל: "זאת הבהמה" ומפרש: איל וצבי ויחמור. והוא הדין נמי דאצטריך לן חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לטומאת נבלות, כדבעינן לעיל: נבלת חיה טהורה לא למדנו, ונפקא לן מבהמה טהורה. ולהרבעה נמי אצטריך, דהא הרבעת כלאים בבהמה כתיב ולא בחיה, אלא חדא מינייהו נקט. הכי גרסינן: **חיה טמאה בכלל בהמה טמאה להרבעה** — וכדפרשינן דהרבעה בבהמה כתיבא, ומשמע בין טמאה ובין טהורה, וחיה מבהמה נפקא. והוא הדין נמי דחיה טהורה להרבעה בכלל בהמה טהורה, אלא בכל כללי דברייתא מפרש חדא מילתא, לאשמועינן דמכולהו איכא למילף.

בהמה

בהמה טמאה בכלל חיה טמאה לכדרבי — גרסינן. **אקרא אני חיה** — לגבי קרבן עולה ויורד: "או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה" (ויקרא ד), ודי היה לי בקריאת חיה, ויודע אני שהבהמה בכלל חיה, בהמה למה נאמרה? **נאמר כאן בהמה טמאה** — ונאמר בטמא שאכל את הקדש בפרשת (אמור אל הכהנים) ["צו"]: "ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה" [ויקרא ז]. **מה להלן בטומאת קדש** — כלומר, בטמא שאכל את הקדש. **אף** — קרבן עולה ויורד, דכתיב: "או נפש אשר תגע" וגו', ומשמע דבנגיעת טומאה מחייב ליה קרבן עולה ויורד, דילפינן בהא גזירה שוה דלא מיחייב עד דאכיל קדש או יכנס למקדש. ולהא מילתא איצטריך לן בהמה טמאה בכלל חיה, דאי לאו דקים לן מ"זאת החיה" דבהמה בכלל חיה — לא הוה מייתר לן האי בהמה טמאה לגזרה שוה, דלא הוי מצי למימר: אקרא אני חיה. **בהמה טהורה בכלל חיה טהורה ליצירה** — דגבי חיה כתיבא (בראשית ב) יצירה: "ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה" וגו'. ונפקא מינה למפלת מין בהמה חיה ועוף, דקאמר רבי מאיר: תורת ולד עליהן, ואמן יושבת עליהן ימי טומאה וימי טהרה. ואמרינן ב"המפלת" (נדה כב,ב): מאי טעמא דרבי מאיר — הואיל ונאמר בהן יצירה כאדם. והוא הדין דבהמה טמאה בכלל חיה טמאה נמי להאי מילתא איצטריכא, אלא כבר פריש בה מלתא אחריתי לכדרבי, וחדא מינייהו נקט. ובכל כללי דברייתא פריש חדא מילתא. **תשב לזכר** — שבעת ימי טומאה, ושלשים ושלשה ימי טוהר, שכל דמים שהיא רואה בהן טהורין. **ותשב לנקבה** — שבועים טמאים, וששים ושמה טוהר. **אינו ידוע** — אם זכר אם נקבה — הטל עליה חומר שניהם ותשב לזכר ולנקבה. שבועים טומאת לידת נקבה ואפילו אינה רואה בהן, שמא נקבה ילדה, ובלא ראייה איכא שבועים טומאת לידה. וימי טוהר אין לה אלא עד ארבעים יום מתחלת לידתן, כדין זכר, שמא זכר הוא. הכי גרסינן: **לרבנן האי קרא למה לי כוליה לכדרבי אתא** — ואמתניתין קאי. ולרבנן דפליגי אדרבי יוסי הגלילי, הא קרא דרב נחמן דילפינן מיניה: ואיזה זה עובר שבטומאה טמא, למה לי? **לכדרבי הוא דאתא** — חיה טמאה לגופיה, ובהמה טמאה לגזרה שוה. ואיידי דכתב טמאה בבהמה משום גזרה שוה — כתב נמי בחיה, דכל פרשה שנאמרה ונשנית — לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה. כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה — אחרים, דמפרש בה קרא בהדיא כדלקמן. **כך טהרה בלועה אינה מיטמאה** — כגון בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת — אינה מיטמאה, כדיליף בקל וחומר. **מי לא עסקינן** — אפילו באוכל נבלה סמוך לשקיעת החמה, דעדיין היא במעיו ולא נתעכלה, וקמטהר ליה קרא בהערב שמש. אלמא, מכיון שנבלעה — הרי היא כמעוכלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמיה משום דמגע בית הסתרים לא מטמא, ותוכו של אדם בית הסתרים הוא. דאם כן תטמאנו במשא, דאמרינן ב"יוצא דופן" (נדה מב,ב): נהי דטומאת בית הסתרים במגע לא מטמיא, במשא מיהא מטמיא. אלא לאו שמע מינה: בליעה מעכבתה מלטמא. **דלא חזיא לגר** — וכתיב (דברים יד): "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך" וגו' — הראויה לגר קרויה נבלה, שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה. **הניחא** — דמצית למילף טעמך מהכא. **לרבי יוחנן דאמר** — במסכת בכורות (כג,א). **אחת זו ואחת זו** — בין לטמא אדם ובין לטמא אוכלים היא מטמאה, עד שתיפסל מאכילת כלבים, וקרא (לאתויי) [למעוטי] היכא דהסריחה מחיים הוא דאתא. אבל היכא דנראית לגר בשעת מיתה (והלכה) [וחלה] עלה שם נבלה — לא פקע מינה שם נבלה עד לכלב. והכא קא מטהר ליה בהערב שמש. **שפיר** — מצית למילף דטעמא משום בליעה הוא. **אלא לבר פדא דאמר טומאה חמורה** — לטמא אדם, היא קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר למאכל אדם, אבל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה, אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא. **עד לכלב** — דלא גריעא ממגע נבלה, שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלין, האי דמטהר ליה קרא — משום דלא חזיא לגר הוא, ולא מטמיא אדם. **שלא בפניו מיהוא חזיא ליה** — אם בלע חתיכה קטנה ולא לעסה, חזיא למי שלא ידע שבלעה. **טהרה בלועה** — דאינה מקבלת טומאה, מנלן? **מה כלי חרס [המוקף] צמיד פתיל שאינו מציל על טומאה שבתוכו מלטמא** — שאם היה כזית המת בתוכו — אין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא את הכלי ואת כל האהל. **דאמר מר טומאה רצוצה** — בקרקע, שאין לה אהל טפח. **בוקעת ועולה** — ומטמאה כל המאהילים עליה, אפילו סמוך לרקיע. אלמא, אפילו בליעת קרקע אינה מעכבת, וכל שכן בליעת כלי. והרי הוא מציל על טהרה שבתוכו ומעכבת מליטמא באהל המת, כדאמרינן בפרק קמא (חולין כה,א).

אדם

ולרבנן האי קרא למה לי כוליה לכדרבי אתא — כן גירסת הקונטרס. ופירש, דאדרבנן דרבי יוסי הגלילי בעי: האי קרא דרב נחמן למה לי? וקשה לפירושו: למה המתין עד כאן? ועוד, הוה ליה למבעי נמי: לרבנן, קרא דרבי יצחק למה להו! לכן נראה כגירסת הספרים דגרסי: הניחא לרבי מאיר, אלא לרבנן מאי איכא למימר? כלומר, אמאי איצטריך כללא דבהמה טהורה בכלל חיה טהורה? דלדידהו ליכא למימר ליצירה!

והאשה טהורה עד שיצא — כשלא העגיל הראש כפיקה מיירי, דאי העגיל — הוי טמא עד שלא יצא הולד, משנפתח הקבר. דתניא באהלות (פרק ז משנה ד) ומייתי לה ב"הלוקח בהמה" (בכורות כב,א): אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו הראש כפיקה. אי נמי סבר ליה כתנא דתוספתא דאהלות (סוף פרק ח) דאמר: אין לולד טומאה עד שיצא לאויר העולם. **מי** לא עסקינן דאכל סמיך לשקיעת החמה וקאמר רחמנא דטהור — ואם תאמר: אמאי לא מדקדק מדאמעט בברייתא בפרק "יוצא דופן" (נדה מב,ב) נבלה דלא מטמאה בגדים אבית הבליעה, מדכתיב בנבלת עוף טהור: "לטמאה בה" — ולא באחרת, ומשם מדקדק אביי דמקום נבלת עוף טהור בלועה הויא! ויש לומר: דודאי אליבא דאביי היה יכול לדקדק משם, אבל לרבא דסבר דבית הסתרים הוי, היכי מתרץ לברייתא? על כרחך, כשתחב לו חבירו בבית הבליעה וחזר והוציאו, ובית הבליעה היה רחב ולא הסיטה כלל — התם ממעט קרא דווקא נבלת בהמה. ומיהו, היינו יכולין לפרש: אף על גב דלא חזר והוציאו. דכי קאמר רבא בבית הסתרים הוי — היינו תחלת הבליעה, אבל לסופו — מודה דבלוע הויא. אבל לפי זה היה יכול לדקדק משם אף לרבא, דטומאה בלועה לא מטמאה. ואם תאמר: והיכי מדקדק הכא מהאי קרא ד"האוכל מנבלתה"? והא האי קרא בנבלת בהמה כתיב, דלא מטמאה בבית הבליעה. ובמגע איירי ולא באבילה, ולא כתיב אוכל אלא ליתן שיעור אבילה, דהיינו כזית לנוגע ונושא כדמפרש התם בנדה! ואי איצטריך לדרשא דהכא, אם כן היכי מדקדק מינייהו דשיעור נוגע ונושא באוכל? ויש לומר: דלא מסתבר לאוקומי כוליה לדרשא דהכא, לטהר טומאה בלועה, דהא משמע דאתא למימר טומאה, דכתיב: "והאוכל יכבס בגדיו". ומכל מקום, אין מקרא יוצא מידי פשוטו, דמשמע דטיהר הכתוב את האוכל כשטבל והעריב שמשו.

אטו

בְּהֵמָה טְמֵאָה בִּכְלַל חַיָּה טְמֵאָה, בְּהֵמָה טְהוֹרָה בִּכְלַל חַיָּה טְהוֹרָה. וּבַלָּשׁוֹן הַזֶּה אָמַר לִי: חֻבָּל עַל בֶּן עַוַּאי שֶׁלֹּא שִׁמֵּשׁ אֶת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל! חַיָּה בִּכְלַל בְּהֵמָה, מְנָלַן? דִּכְתִיב: "זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר שֵׂה כְשָׂבִים וְגוֹ' אַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר" וְגוֹ', הָא כֵּיצַד? חַיָּה בִּכְלַל בְּהֵמָה. בְּהֵמָה בִּכְלַל חַיָּה, מְנָלַן? דִּכְתִיב: "זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכֹּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ כֹּל מַפְרֶסֶת פַּרְסָה", הָא כֵּיצַד? בְּהֵמָה בִּכְלַל חַיָּה. חַיָּה טְהוֹרָה בִּכְלַל בְּהֵמָה טְהוֹרָה - לְסִימָנִים, חַיָּה טְמֵאָה בִּכְלַל בְּהֵמָה טְמֵאָה - לְהַרְבָּעָה, בְּהֵמָה טְמֵאָה בִּכְלַל חַיָּה טְמֵאָה - לְכִדְרַבִּי; דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: אֶקְרָא אֲנִי חַיָּה, בְּהֵמָה לָמָּה נֶאֶמְרָה? נֶאֶמְרָה כָּאן "בְּהֵמָה טְמֵאָה", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "בְּהֵמָה טְמֵאָה", מַה לְּהַלָּן - טוּמְאַת קֹדֶשׁ, אַף כָּאן - טוּמְאַת קֹדֶשׁ. בְּהֵמָה טְהוֹרָה בִּכְלַל חַיָּה טְהוֹרָה - לִיצִירָה, דְּתַנְיָא, הַמַּפָּלֶת מִן בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, בֵּין טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִין, אִם זָכָר - תֵּשֵׁב לְזָכָר, אִם נְקֵבָה - תֵּשֵׁב לִנְקֵבָה, אֵינוֹ יָדוּעַ - תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁאֵינוֹ מְצוּרַת אָדָם - אֵינוֹ וָלָד. וּלְרַבָּנָן, הַאי קְרָא לָמָּה לִי? - כּוּלֵּיהּ לְכִדְרַבִּי הוּא דְּאָתָא.

משנה הָאִשָּׁה שֶׁמֵּת וְלָדָהּ בְּתוֹךְ מֵעֶיהָ, וּפָשְׁטָה חַיָּה אֶת יָדָהּ וְנִגְעָה בּוֹ - הַחַיָּה טְמֵאָה טוּמְאַת שִׁבְעָה, וְהָאִשָּׁה טְהוֹרָה עַד שֶׁיֵּצֵא הַוָּלָד. **גמרא** אָמַר רַבָּה: כְּשֵׁם שֶׁטּוּמְאָה בְּלוּעָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה - כָּךְ טָהֳרָה בְּלוּעָה אֵינָהּ מְיַטַּמְּאָה. טוּמְאָה בְּלוּעָה מְנָלַן? דִּכְתִיב: "וְהָאֹכֵל מִנִּבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו"; מִי לָא עָסְקִינַן דַּאֲכַל סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה? וְקָאָמַר רַחֲמָנָא טָהוֹר - וְדִלְמָא שָׁאנֵי הָתָם, דִּלָּא חֲזָיָא לַגֵּר! הָנִיחָא לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר: אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ - עַד לַכֶּלֶב, שַׁפִּיר; אֶלָּא לְבַר פַּדָּא דְּאָמַר: טוּמְאָה חֲמוּרָה - לַגֵּר, וְטוּמְאָה קַלָּה - עַד לַכֶּלֶב, מִשּׁוּם דְּלָא חֲזָיָא לַגֵּר הוּא! - נְהִי דְּלָא חֲזָיָא בְּפָנָיו, שֶׁלֹּא בְּפָנָיו מִיחֲזָיָא לֵיהּ. אַשְׁכְּחַן טוּמְאָה בְּלוּעָה, טָהֳרָה בְּלוּעָה מְנָלַן? קַל וָחוֹמֶר: וּמָה כְּלִי חֶרֶס הַמּוּקָף צָמִיד פָּתִיל, שֶׁאֵינוֹ מַצִּיל עַל טוּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מִלְּטַמֵּא, דְּאָמַר מָר: טוּמְאָה רְצוּצָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה עַד לָרָקִיעַ - מַצִּיל עַל טָהֳרָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מִלְּטַמֵּא,

אדם

אָדָם שֶׁמַּצִּיל עַל טוּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מִלְּטַמֵּא - אֵינוֹ דִּין שֶׁמַּצִּיל עַל טָהֳרָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מִלִּיטַּמֵּא? - מַה לִּכְלִי חֶרֶס שֶׁכֵּן אֵין מְטַמֵּא מִגַּבּוֹ, תֹּאמַר בְּאָדָם שֶׁמְּטַמֵּא מִגַּבּוֹ! - אַטּוּ אֱנַן מִגַּבּוֹ קָאָמְרִינַן? מִתּוֹכוֹ קָאָמְרִינַן! אִדְּרַבָּה, כְּלִי חֶרֶס חָמוּר - שֶׁכֵּן מְטַמֵּא מֵאֲוִירוֹ. אַשְׁכְּחַן בָּלוּעַ דִּלְמַעְלָה, בָּלוּעַ דִּלְמַטָּה מִנַּלָּן? - קַל וָחוֹמֶר: וּמַה לְמַעְלָה שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה עִיכּוּל - מַצִּיל, לְמַטָּה שֶׁעוֹשֶׂה עִיכּוּל - אֵינוֹ דִּין שֶׁמַּצִּיל? - כְּלוּם עוֹשֶׂה עִיכּוּל לְמַטָּה אֶלָּא עַל יְדֵי מַעְלָה! - אֲפִילּוּ הָכִי, עִיכּוּל דִּלְמַטָּה רַב. אַשְׁכְּחַן בָּלוּעַ דְּאָדָם, בָּלוּעַ דִּבְהֵמָה מִנַּלָּן? - קַל וָחוֹמֶר: וּמַה אָדָם שֶׁמְּטַמֵּא מֵחַיִּים - מַצִּיל בָּלוּעַ, בְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ מְטַמְּאָה מֵחַיִּים - אֵינוֹ דִּין שֶׁתַּצִּיל בָּלוּעַ? - מַה לְּאָדָם - שֶׁכֵּן צָרִיךְ שֶׁהֶיְיָה בְּבֵית הַמְנוּגָּע, תֹּאמַר בִּבְהֵמָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה שֶׁהֶיְיָה בְּבֵית הַמְנוּגָּע! - בְּהֵמָה דְּאִינָהּ צְרִיכָה שֶׁהֶיְיָה בְּבֵית הַמְנוּגָּע, לְמַאי הִלְכְתָא - לְכֵלִים שֶׁעַל גַּבָּהּ; אָדָם נַמִּי לָא בָּעֵי, דְּתַנְיָן: הַנִּכְנָס לְבֵית הַמְנוּגָּע וְכֵלָיו עַל כְּתֵפָיו, וְסַנְדָּלָיו וְטַבָּעוֹתָיו בְּיָדָיו - הוּא וְהֵן טְמֵאִין מִיָּד. הָיָה לָבוּשׁ כֵּלָיו, וְסַנְדָּלָיו בְּרַגְלָיו, וְטַבָּעוֹתָיו בְּאֶצְבָּעוֹ - הוּא טָמֵא מִיָּד, וְהֵן טְהוֹרִין עַד שֶׁיִּשְׁהֶא בְּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס; פַּת חִטִּים וְלֹא פַּת שְׂעוֹרִים, מְסֻבִּ וְאוֹכֵל בִּלְיפְתָּן. אֲמַר רָבָא: תַּרְוַיְיהוּ תְּנַנְהוּ, טוּמְאָה בְּלוּעָה תְּנֵינָא, טָהֳרָה בְּלוּעָה תְּנֵינָא! טוּמְאָה בְּלוּעָה - דְּתַנְיָן: בָּלַע טַבַּעַת טְמֵאָה - טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמָתוֹ, הַקִּיאָהּ - טְמֵאָה וְטִמְּאַתּוּ. טָהֳרָה בְּלוּעָה תְּנֵינָא - דְּתַנְיָן: בָּלַע טַבַּעַת טְהוֹרָה, וְנִכְנַם לְאֹהֶל הַמֵּת, וְהִזָּה וְשָׁנָה וְטָבַל וְהַקִּיאָהּ - חֲרֵי הִיא כְּמָה שֶׁהָיְתָה! - כִּי קָאָמַר רַבָּה - כְּגוֹן שֶׁבָּלַע שְׁתֵּי טַבָּעוֹת, אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, דְּלָא מְטַמְּיָא לָהּ מְטַמְּאָה לַטְּהוֹרָה. -

אטו אנן מגבו קאמרינן מתוכו קאמרינן — תימה: מה נפשך? מכל מקום פריך שפיר, דאיך תעבור הטומאה, כיון דגבו טהור! ויש לומר: דאדם נמי תוכו טהור מציל, ואיכא למיעבד קל וחומר הכי: ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל, שאין גבו מציל לחוץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא — מציל (תוכו) על טהרה שבתוכו מליטמא, תוכו של אדם, שמציל וחוצץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא — אינו דין שיציל תוכו על טהרה שבתוכו מליטמא? ואם תאמר: כיון דהא דהאדם מציל על טהרה שבתוכו היינו מקל וחומר דכלי חרס, אם כן נימא "דיו", ולא יציל על טהרה שבתוכו מליטמא בהיסט הזב. כמו כלי חרס המוקף צמיד פתיל, דמיטמא בהיסט הזב, כדאמרינן בסוף "הנזקין" (גיטין סא,ב): וליחוש שמא הסיטה אשתו נדה. ואילו בתוספתא דאהלות (פרק חמשה עשר) תני בהדיא דאדם מציל על טהרה שבתוכו מליטמא בהיסט הזב. דאמרו להם בית הלל: אי אתם מודים בבליעת טבעת ונבנס לאהל המת כו'. אמרו להם בית שמאי: לא, אם אמרת בטבעת שהיא טהורה בהיסט! ויש לומר: דעבדי קל וחומר מפנים קטנים המוקף צמיד פתיל, דאפילו בלא היקף טהורים במשא הזב, לפי שאין באים לכלל מגע, לפי שאין סופן להפתח. ואת שאינו בא לכלל מגע — אינו בא לכלל משא, כדאמר ב"העור והרוטב" (חולין קכד,ב).

דלמטה מנא לן — דבלוע דלמטה נמי טהור, כדמוכח מתניתין דעובר. וחיה נמי דטמאה — היינו מדרבנן כדלקמן (חולין עב,א). ועוד, דהשתא סלקא דעתך דרבה מודה בשתי טבעות, וחיה היא כשתי טבעות. **בלוע** בבהמה מנא לן — דבהמה לא מטמא, כדמוכח ההוא כלב דאכל בשר המת, לקמן ב"העור והרוטב" (חולין קכו,א). **למאי** הלכתא לכלים שעל גבה אדם נמי לא בעי — ואם תאמר: דלמא אפילו בכלים שהיא לבושה, דשייך בהו מלבוש, כדאשכחן גבי הוצאת שבת בפרק "במה בהמה יוצאה" (שבת נג,א) בדברים שחשובים לה למלבוש! ועוד הקשה רבינו אפרים: דבתורת כהנים ממעט בהמה וגוי, דלא בעו שהייה בכלים שהן לבושים, מ"וכבס בגדיו", המטמא בגדים — מציל בבית המנוגע, גוי ובהמה שאינם מטמאים בגדים — אינם מצילים בבית המנוגע. משמע דבת מלבוש היא אלא דמעטיה קרא, דומיא דגוי דשייך ביה מלבוש! ויש לומר: דבהמה, אפילו כלים שהיא לבושה חשיבי כעל גבה, כיון דאין מטמא מכחה, דלאו בת טומאה היא. וגבי אדם נמי כהאי גוונא בשאין מטמאין מכחו, כגון בגדים שעל גביו — לא בעי שהייה. אבל בגדים שהוא לבוש — בטלים אגביה, ומכחו בא להם הטומאה, וגזרת הכתוב היא שאין לו כח לטמאם עד שישהה. ולפירוש זה, דטומאת בגדים שהוא לבוש — מחמת האדם הם באים, אם כולו בפנים וידו מבחוץ וטבעת באצבע — טמאה הטבעת. ואם הוא מבחוץ וידו בפנים, וטבעת באצבע — הטבעת טהורה, דבטלה אגביה, והוא טהור דרובו לחוץ. וקשה: דבתורת כהנים ובמסכת נגעים פרק שלשה עשר, דתנא: היה עומד בפנים ופשט ידו לחוץ וטבעותיו בידו, ושהה כדי אכילת פרס — טמאות. היה עומד בחוץ ופשט ידו בפנים וטבעותיו בידו — רבי יהודה מטמא מיד, וחכמים אומרים: בכדי אכילת פרס! ושמא התם מדרבנן הוא ולא מדאורייתא, ומחמיר רבי יהודה לטמא מיד, משום דאין הטומאה באה להם מכח האדם. **אמר** רבא תרוייהו תננהי — לאו מטומאה בלועה פריך, דרבה נמי "כשם" קאמר, משמע שגם לרבה היה פשוט מתוך המשנה. אלא מטהרה בלועה פריך, דטהרה נמי תנן כמו טומאה, ולמה פשוט לו זה יותר מזה?

בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה — בטמא טומאת מת איירי, דחרב הרי הוא כחלל, ואי לאו דטומאה בלועה לא מטמאה — לא היה מועיל לו טבילה. דנהי דמגע בית הסתרים לא מטמא במגע, במשא מטמא. ואם תאמר: ודלמא בטבעת שנטמא בשרץ אייר? ויש לומר: דבתר דההיא דטבעת טהורה מיתניא במסכת מקואות (פרק י משנה ח). ועוד, אי בטומאת שרץ — אם כן לא הויא אלא ראשון, והיכי קתני דמטמא את האדם? והא אין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה! **כי** קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות — פירש בקונטרס: דאי ממתניתין הוה אמינא, הא דטבעת לא מטמאה האדם — לא משום בליעה הוא, אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה, כדאמר בנדה (מב,ב). וליכא למימר דנטמא במשא, שאין משא אלא במי שהטומאה באה ממנו, כגון מת ונבלה ומעיינות הזב. אבל טמא מת, אף

אדם — שמעבב טומאה שבתוכו מלטמא, אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא משום בלוע? **מה לכלי חרס** — דין הוא שיציל על טהרה שבתוכו, שכן יש בו צד קל אחר, שאינו מטמא מגבו. **אטו אנן מגבו קאמרינן** — מי ילפינן גב אדם מגב כלי חרס, דתיפרוך הכי? **מתוכו קאמרינן** — תוך דאדם גמרינן מתוך כלי חרס. וכל שכן דקל וחומר אלימא הוא, דאדרבה, תוך כלי חרס חמור מתוכו של אדם! **שכן מטמא מאוירו** — בלא נגיעה, מה שאין כן באדם. הלכך קל וחומר: מה אויר כלי חרס שאינו מבליע טומאה שבו מלטמא — מבליע טהרה שבו מליטמא, אדם שמבליע טומאה שבתוכו מלטמא — אינו דין שיציל על טהרה שבו מליטמא, הואיל וקל הוא, שאין מקבל אויר האדם טומאה לעולם? **דלמעלה** — דרך פיו, כדכתיב (ויקרא יא): "והאוכל מנבלתה". **דלמטה** — תחב לו דרך בית הריעי עד שנבלע, וכגון שהיה תחוב בשפופרת, ולא טימאו בכניסתו במגע. **מנין** — שלאחר מכאן לא יטמאנו במשא, הואיל ובלוע? **אלא על ידי מעלה** — אם לא יכנס דרך הפה לא יתעבל במעיים לעולם. **עיכול דלמטה רב** — בפה אינו מתעכל כל כך עד שיורד למטה. **צריך שהייה** — לטמא בגדים שהוא לבוש, דכתיב (ויקרא יד): "והבא אל הבית יטמא" — ולא כתיב כבוס בגדים, "והאוכל בבית יכבס את בגדיו" (שם), ומוקמינן לה בתורת כהנים לשוהה שיעור אכילה. **תאמר בבהמה שאינה צריכה שהייה** — שאם נכנסת טעונה כלים — הרי הן טמאים מיד, ד"והבא אל הבית" קרינא בהו. **ומשנינן: למאי הלכתא** — אמרת אין צריכה שהייה — על כרחך לכלים שעליה, דהא לאו בת מילבש בגדים היא, אלא דרך משוי. ודרך משוי — אדם גופיה לא בעי שהייה, שאם לא היה לבוש בגדיו, אלא נטלם על כתפו ונכנס — טמאין מיד. וטבעותיו בידיו — בקומצו, שלא כדרך מלבוש. **טמאין מיד** — דקרינא נמי בכלים: "והבא אל הבית". **היה לבוש כליו כו'** — הוו להו בגדים דידיה, וכתיב: "והאוכל בבית יכבס את בגדיו" — עד שישהא שיעור אכילה. **פרס** — חצי כבר של עירוב, שהוא מזון שתי סעודות, והוא שמונה ביצים, כדאמרינן בעירובין (פב,ב). **תרוייהו תננהי** — קושיא היא, כלומר: מאי אשמעינן רבה? **טמאה** — טומאת מת, וכלי מתכות המיטמאין במת הרי הן כמת, דאמר מר (חולין ג,א): חרב הרי הוא כחלל. **טובל** — לפי שנטמא בנגיעתה קודם שבלעה. **טובל ואוכל בתרומה** — דמשנבלעה אינה מטמאה. [**הקיאה טמאה**] — דלא אהני ליה טבילת האדם. **וטמאתו** — שנגעה בו ביציאתה. **והזה** — בשלישי. **ושנה** — בשביעי. **הרי היא כמה שהיתה** — טהורה, לפי שלא קבלה טומאה מן האדם משבלעה. דאי טמאה, היכי מצי למימר: הרי היא כמה שהיתה? הא לא טבלה, וטבילת האדם לא מהניא לה! ולהכי נקט: הזה ושנה וטבל ואחר כך הקיאה, דאם הקיאה קודם טבילה — נטמאה ביציאתה במגעו. **כי קאמר רבה כו'** — דאי ממתניתין דקתני: בלע טבעת טמאה טובל ואוכל, דמשמע לא מטמיא לאדם — הוה אמינא: טעמא לאו משום בליעה הוא, אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה, כדאמרינן במסכת נדה (מג,א) מ"וידיו לא שטף במים" (ויקרא טו). וגבי טבעת ליכא למימר תטמא את האדם במשא, שאין משא אלא למי שהטומאה יוצאה ממנו, כגון מת ונבלה ומעיינות הזב, אבל טמא מת, אף על פי שהוא אב הטומאה — אין לו משא. וטבעת טהורה נמי, דתנן דלא מטמיא מחמת אדם — נמי טעמא משום דמגע בית הסתרים דאדם לא מטמא. אבל טבעת בטבעת — לאו בית הסתרים שייך למימר בהו, אף על פי שנטמנו באדם — הרי הן במונחין בתיבה וניטמו. אשמעינן רבה דטעמא דמתניתין משום בלוע היא, ואפילו חברתה לא מטמא.

והא

והא עובר וחיה — דקתני מתניתין: החיה טמאה שבעה, והאשה טהורה. **וקמטמי לה עובר לחיה** — שמע מינה דטעמא דאשה טהורה — משום מגע בית הסתרים הוא, ולא משום בלוע! **טבעת אין סופה לצאת** — בתמיה. **טומאה זו** — דחיה. **מאי אינה מדברי תורה** — למה לי למימר כולי האי? לימא: טומאה זו דברי סופרים משום גזירה, כדמפרש לקמיה! **לא תימא** — מתניתין רבי עקיבא היא, דאמר: עובר מת שבמעי אשה טמא, הלכך מטמא לחיה — דטומאה בלועה מטמאה וטהרה בלועה מיטמא, ואשה טהורה — משום דמגע בית הסתרים הוא. **אלא אפילו לרבי ישמעאל כו'** — ולקמן בעי: מאי רבי ישמעאל ורבי עקיבא? **גזירה שמא יוציא כו'** — דאי אמרת: חיה שפשטה ידה למעי אשה ונגעה בעובר מת טהורה — פעמים שהולד מוציא ראשו חוץ לפרוזדור, והרי הוא כילוד ומטמא, וכסבורה חיה שעדיין הוא במעיה ואתי לטהרה. אבל ברועה שהושיט ידו למעי בהמה, דקתני מתניתין טהור — ליכא למיגזר הכי, מפני שרחם שלה גלוי, דכי מפיק חזי ליה. **טרידא** — עסוקה היא בחבליה וצירייה, וטרידא מלומר לחיה אל תגעי.**על פני השדה** — משמע גלוי. **להוציא עובר** — שהוא טמון. **גולל** — כיסוי הארון של מת. **דופק** — שנותנין בצדו. **ורבי ישמעאל סבר גולל ודופק הלכתא היא** — וכי אתא קרא להוציא עובר. **ורבי עקיבא סבר עובר כמעי אשה טמא** — וכי אתא קרא לגולל ודופק, וקסבר: לאו הלכתא היא. **מדאורייתא מנא ליה** — דטמא, דלא מטהר ליה ממשמעותיה ד"על פני השדה", ואפילו לא מייתר? **כמת בנפש** — מת שהוא בתוך נפש האחרת. **רביעית הלוג** — דם חיי האדם תלויין בו, שבכך הוא מתקיים. **אף רביעית דם הבא משני מתים** — הלכך, האי קרא דכתיב ביה חד נפש — לאו לרביעית דם אתא. **נפשות** — משמע שתים. **מת** — דבר שמיתה באה על ידו, דהיינו רביעית. **משנה הבשר טהור** — שאין בהמה מקבלת טומאה מחיים. **הבשר מגע נבלה** — בשר העובר מגע אבר מן החי, שהוא מטמא כנבלה, ב"העור והרוטב" (חולין קכט,ב). אי נמי, אם יצא עובר מת — נבלה גמורה הוי האבר, מאחר שלא טהרתו שחיטת אמו. **מגע טרפה שחוטה** — שהשחיטה, אף על פי שאינה מתרת האבר באכילה — מטהרתו מידי נבלה. והויא כטרפה שחוטה, שאינה מטמאה מן התורה כדמפרש ואזיל, אלא מדרבנן במוקדשין.

מה

וְהָא עוּבָּר וְחַיָּה, דִּכְשִׁתֵּי טַבָּעוֹת דָּמוּ, וְקָא מְטַמֵּא לָהּ עוּבָּר לַחַיָּה! אֲמַר רַבָּה: שָׁאנֵי עוּבָּר, הוֹאִיל וְסוֹפוֹ לָצֵאת. אֲמַר רָבָא: עוּבָּר - סוֹפוֹ לָצֵאת, טַבַּעַת - אֵין סוֹפוֹ לָצֵאת? אֶלָּא אֲמַר רָבָא: פּוּמְבְּדִיתָאֵי יָדְעִי טַעְמָא דְּהָא מִילְתָא, וּמַנּוּ - רַב יוֹסֵף; דְּאָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: טוּמְאָה זוֹ אֵינָהּ מִדִּבְרֵי תוֹרָה, אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. - מַאי "אֵינָהּ מִדִּבְרֵי תוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים"? - דְּלָא תֵּימָא, אַלְּבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר: עוּבָּר בְּמֵעֵי אִשָּׁה טָמֵא, אֶלָּא אֲפִילּוּ לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּאָמַר: עוּבָּר בְּמֵעֵי אִשָּׁה טָהוֹר - גְּזִירָה טוּמְאָה מִדְּרַבָּנָן. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא: גְּזִירָה שֶׁמָּא יוֹצִיא וְלָד רֹאשׁוֹ חוּץ לַפְּרוֹזְדוֹר. - אִי הָכִי, אִשָּׁה נַמִּי! - אִשָּׁה מַרְגֶּשֶׁת בְּעַצְמָהּ. - וְתֵימָא לָהּ לַחַיָּה! - טְרִידָא. מַאי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וּמַאי רַבִּי עֲקִיבָא? דְּתַנְיָא: "וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה" - לְהוֹצִיא עוּבָּר בְּמֵעֵי אִשָּׁה, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל; רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לְרַבּוֹת גּוֹלֵל וְדוֹפֵק. - וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, גּוֹלֵל וְדוֹפֵק הִלְכְתָא גְּמִירִי לָהּ. וְרַבִּי עֲקִיבָא, עוּבָּר בְּמֵעֵי אִשָּׁה טָמֵא מִדְּאוֹרַיְיתָא, מְנָא לֵיהּ? אֲמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא, אָמַר קְרָא: "הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ", אֵיזֶהוּ מֵת שֶׁבְּנֶפֶשׁ שֶׁל אָדָם? הֱוֵי אוֹמֵר זֶה עוּבָּר שֶׁבְּמֵעֵי אִשָּׁה. - וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הַאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְרִבְעִית דָּם הַבָּאָה מִן הַמֵּת, שֶׁמְּטַמְּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם", אֵיזֶהוּ נֶפֶשׁ שֶׁל אָדָם שֶׁמְּטַמֵּא? הֱוֵי אוֹמֵר זוֹ רְבִיעִית דָּם. וְרַבִּי עֲקִיבָא לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר: אַף רְבִיעִית דָּם הַבָּא מִשְּׁנֵי מֵתִים מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. דְּתַנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִנַּיִן לִרְבִיעִית דָּם הַבָּאָה מִשְּׁנֵי מֵתִים שֶׁמְּטַמְּאָה בְּאֹהֶל? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעַל כָּל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא" - שְׁתֵּי נְפָשׁוֹת וְשִׁשָּׁה אֶחָד. **משנה** בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה לֵילֵד, וְהוֹצִיא עוּבָּר אֶת יָדוֹ, וַחֲתָכָהּ, וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת אִמּוֹ - הַבָּשָׂר טָהוֹר. שָׁחַט אֶת אִמּוֹ וְאַחַר כָּךְ חֲתָכָהּ - הַבָּשָׂר מַגַּע נְבֵלָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַגַּע טְרֵפָה שְׁחוּטָה.

מה

אף על פי שהוא אב הטומאה — אין לו טומאת משא. וטבעת טהורה נמי לא מטמאה מחמת אדם, טעמא נמי — משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא. אבל בשתי טבעות דלא שייך בהו בית הסתרים — הוה אמינא במסותרים בתוכו ליטמו, קא משמע לן דטעמא דמתניתין משום בלוע הוא, וחבירו נמי לא מטמא. וקשה לפירושו: דבטבעת שנגעה במת הרי הוא כחלל, וטומאתה בוקעת ועולה, ואפילו רצוצה תחת אבנים, שלא מטמא את האדם מכח בית הסתרים! ומה שפירש, דטבעת טהורה לא מטמאה מחמת אדם, משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא. אטו אם נבנס אדם לאהל המת וכלים או אוכלין בקומטו, הכי נמי דטהורים? דאף על גב דבית הסתרים לאו בת מקבלי טומאה נינהו, מכל מקום לא הוי כצמיד פתיל דמציל באהל המת. הרי טיט דלאו בני קבולי טומאה נינהו, ואוכלין שגיבלן בטיט והכניסם לאהל המת — טמאים! ומה שפירש נמי, דאין טומאת משא אלא למי שטומאה באה ממנו. הרי מדרס הזב דמטמא במשא! והכי נמי טבעת שנגעה במת, כיון דהויא כחלל — לטמא במשא, דלטמא במשא לא מהני בית הסתרים, כדפירש בקונטרס! ובפרק "יוצא דופן" (נדה מב,ב) נמי אמרינן: נבלה בקומטו — טמא, נהי דבמגע לא מטמא, במשא מיהא מטמא. לכך נראה, דטעמא דמתניתין — משום דבלוע הוא. ומכל מקום אשמעינן רבה בשני טבעות, דממתניתין לא אשמעינן ליה, דהא דאף על גב דטומאה בלועה לא מטמאה — היינו טהרה בעלמא, אבל טהרה הבלועה — מיטמאה. וכן הא דטהרה הבלועה לא מיטמאה — היינו מטומאה דעלמא, ולא מטומאה הבלועה עמה. ואין לתמוה: כיון דבא לאשמועינן באן בשתי טבעות, מאי "בשם"? דהכי פירושו: בשם שטומאה בלועה אינה מטמאה את האדם הבולעה, אף על פי שנגעה בו — כך אינה מטמאה טהרה שאצלה. ואם תאמר: מנא לה לרבה הא דטהרה בלועה לא מיטמאה מטומאה שאצלה? הא לא אתי מקל וחומר דצמיד פתיל! ויש לומר: דכולה מלתא דריש רבה מן "האוכל את נבלתה", מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה? וקאמר רחמנא דטהור אפילו לאכול בתרומה, ונוגעת בטומאה שבמעיה, ואסור לטמאה. ואם תאמר, שתי טבעות נמי תנינא: בלע טבעת טמאה — טובל ואוכל בתרומה! ויש לומר: דהתם צריך הזיה שלישי ושביעי, וכשבא לאכול תרומה — כבר יש שבעה ימים שנבלעה, והרי היא מסתמא כבר סמוך לנקב, וכשבולע תרומה אינה נוגעת בטבעת עד שתבא אצלה סמוך לנקב, ואז היא כבר מעוכלת. **והרי** חיה ועובר דכשתי טבעות דמו — מה שפירש בקונטרס: אלמא דטומאה בלועה מטמאה. וטעמא דאשה טהורה — משום בית הסתרים. וכן פירש בסמוך גבי "לא תימא מתניתין רבי עקיבא היא". ונקשה: נהי דמגע בית הסתרים לא מטמא, במשא מטמא! אלא צריך לומר כדפירשנו, דאשה טהורה משום טומאה בלועה היא, וחיה הויא כשתי טבעות. **גזירה** שמא יוציא ולד ראשו וכו' — פירש בקונטרס: משום דהרי הוא כילוד. משמע דדוקא נקט ראשו. וכן משמע בפרק "יוצא דופן" (נדה מב,ב) גבי יולדת מטמאה בפנים כבחוץ, דקאמר: כגון שהוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור כדרבי אושעיא כו', משמע דרבי אושעיא נקט דוקא ראשו. ותימה: דאמאי נקט ראשו? אפילו הוציא ידו חוץ לפרוזדור נמי נטמאה החיה שנגעה בו או הסיטה, דתו לאו טומאה בלועה היא? ויש לומר: דגזירת הכתוב היא, דעד שיהא כילוד לא מטמאה, כדדריש מ"על פני השדה". והשתא ניחא הא דצריך רבי ישמעאל למדרש טעמא מקרא, דטעמיה פשוט — דטומאה בלועה היא! אלא משום דלא מטמא בהוציא ידו עד שיהא כילוד. ורבי עקיבא נמי לא פליג אלא בהוציא את ידו. וכן משמע, דלא תימא אליבא דרבי עקיבא משמע, דכרבי עקיבא אתיא מתניתין בפשיטות, דטמאה החיה מדברי סופרים, דגזרינן כולו במעי אשה אטו הוציא ידו. אבל אי רבי עקיבא מטמא עובר במעי אמו, אפילו לא יצא לחוץ כלל, היכי מתוקמא מתניתא אליביה, דחיה טמאה ואשה טהורה?

גולל ודופק — מפורש בפרק קמא דכתובות (ד,ב ד"ה עד). **שתי** נפשות ושיעור אחד — ורבי ישמעאל סבר דיש אם למסורת, ו"נפשת" כתיב, כדאמר בסנהדרין בפרק קמא (ד,א). ונקשה: דתרי קראי ברביעית דם למה לי, "במת בנפש" ו"נפש"? **הוציא** עובר את ידו וחתכה ואחר כך שחט את אמו הבשר טהור — דעובר שבפנים, אפילו מת — חשיב כחי, דהא קא מהני ליה שחיטת אמו להתירו אף באבילה. **וחכמים** אומרים מגע טרפה שחוטה — בשחיטה עושה ניפול פליגי, כדאמר בגמרא. וקודם שחיטה, לכולי עלמא אדם שנוגע באבר שבחוץ — טהור. דאי מחיים מטמא, היכי הוה מהני שחיטה לרבנן להפקיע הטומאה לטהרות? ולעיל [ע,ב] דקתני: הושיט רועה את ידו ונגע בו טהור — לאו דוקא לפי שהוא בפנים, דאפילו הוציא עובר ידו לחוץ ונגע בו הרועה טהור. אלא להודיעך כחו דרבי יוסי הגלילי, דאפילו הכי בטמאה טמא. אי נמי, מודו רבנן בהוציא ידו לחוץ ונגע בו דבטמאה טמא. דלענין מה שבפנים הוא דמקשינן טמאה לטהורה, ולא לענין מה שבחוץ.

מה מצינו — כדקתני לקמיה: ומנין לטרפה ששחיטתה מטהרתה. **אף שחיטת בהמה תטהר את האבר** — גרסינן. **לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה** — שחיטתה מן הדין הוא, שהרי דבר שגופה. **ומנין לטרפה ששחיטתה מטהרתה** — דשמא אינה מטהרתה. ומן הדין אינה מטהרתה, שבהמה טמאה אסורה באכילה, וטרפה אסורה באכילה! **ומה טמאה אין שחיטתה מטהרתה** — מלטמא, דהכי תניא בתורת כהנים: "לכל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה וגו' כל הנוגע בהם יטמא" [ויקרא יא] — להביא בהמה טמאה שלא תטהרנה שחיטתה. והלא דין הוא, השרץ אסור באכילה, ובהמה טמאה אסורה באכילה, מה שרץ אין שחיטתו מטהרתו, דכתיב בהו: "טמאים הם לכם" — אף בהמה טמאה לא תטהרנה שחיטתה. או כלך לדרך זו: בהמה טמאה אסורה באכילה, וטרפה אסורה, מה טרפה שחיטתה מטהרתה — אף בהמה טמאה כן! תלמוד לומר: "הנוגע בהם" — להביא בהמה טמאה שלא תטהרנה שחיטתה. **שלא היתה לה שעת הכושר** — ליטהר מטומאתה על ידי שחיטה. **תאמר בטרפה שהיתה לה שעת הכושר** — וכיון דחל עלה תורת שחיטה — תו לא פקעה מיניה, והויא בכלל שאר צאן ובקר. **טול לך מה שהבאת** — טול מכאן ראייה זו שהבאת. **הרי שנולדה טרפה מן הבטן מנין** — שתטהרנה. **שיש במינה שחיטה** — הלכך לא נפקא מכלל בקר וצאן. אבל בן שמונה חי שנולד מבהמה חיה — אין לנו במה לטהר אפילו נשחט, לפי שאינו בכלל בקר וצאן. **גמרא אמאי** — בשר העובר טמא? והלא לא נגע האבר בבשר, אלא על ידי חבורו. אותו מגע — חבור בית הסתרים הוא שאינו נראה! **ומומאת בית הסתרים** — קיימא לן במסכת נדה (מב,ב) דלא מטמיא. **לימא רבי מאיר לטעמיה** — דאית ליה טומאת בית הסתרים מטמיא. **שלשה** — טפחים, בגד שראוי למדרס, והיה מדרס הזב שהוא אב הטומאה, כדכתיב: "וכל אשר יגע במשכבו" וגו' [ויקרא טו]. **שנחלק** — ואינו ראוי עוד למדרס, אבל ראוי הוא לשאר טומאות, דקיימא לן: שלש אצבעות על שלש חזי לעניים ולעשירים. **טהור מן המדרס** — מלטמא אדם וכלים. **אבל טמא מגע מדרס** — טומאה הנוגע במדרס יש לו, והוי ראשון לטומאה, מפני שנגעו זה בזה בעודן מחוברין שהיו מדרס. **וכי באיזה מדרס נגע זה** — מאחר שנחלק, שהרי מגע חבירו אינו מגע, לפי שהוא בית הסתרים! אלא אם יש לומר שיש כלום טומאה משמרת עליו — לאו משום מגע מדרס. **אלא שאם נגע בו הזב** — ברגלו ערום כשדרס עליו, או לאחר שדרס עליו, והוי עליו שני טומאות: טומאת מדרס שהיא אב הטומאה, וטומאת מגע, שהיא ראשונה ואינה אלא לטמא אוכלין ומשקין, ונחלק — טהור מטומאת מדרס, ואינו אב הטומאה עוד, אבל טמא מגע הזב כל זמן שלא טבל ונפחת משלש אצבעות. **לא שנו** — דנחלק רבי יוסי על רבי מאיר. **אלא בשלשה על שלשה שנחלק** — דליכא למימר: בשעת פרישתן זה מזה קבלו טומאת מגע זה מזה, שהרי בשעת פרישתן לא יש בזה כדי לטמא בגד, ולא בזה כדי לטמא בגד, שהרי אין בהם שיעור אב הטומאה. **אבל שלש אצבעות הבאין מבגד גדול** — שהיה טמא מדרס, וחתכו ממנו שלש אצבעות — טהור החתיכה הקטנה מן המדרס, שאין בה כשיעור, וטמאה מגע מדרס. אפילו לרבי יוסי דאמר אין מגע החבור מגע, דהא בית הסתרים היא — הכא מודה, משום דבשעת פרישתו מאביהן אי אפשר לצמצם שלא יגע מעט מעט, ובשעת פרישה אינו בית הסתרים, ומקבל טומאה מאביו שיש בו שיעור אב הטומאה. והכא גבי מתניתין נמי, אפילו רבי יוסי מודה דמגעו מגע, משום שעת פרישה כשחותך האבר מן העובר.

כחתוך

מַה מָּצִינוּ בִּטְרֵפָה שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ מְטַהֲרָתָהּ, אַף שְׁחִיטַת בְּהֵמָה תְּטַהֵר אֶת הָאֵבֶר. אָמַר לָהֶם רַבִּי מֵאִיר: לֹא, אִם טִיהֲרָה שְׁחִיטַת טְרֵפָה אוֹתָהּ - דָּבָר שֶׁגּוּפָהּ, תְּטַהֵר אֶת הָאֵבֶר - דָּבָר שֶׁאֵינוֹ גּוּפָהּ? מִנַּיִן לִטְרֵפָה שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ? בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה, אַף טְרֵפָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה, מַה בְּהֵמָה טְמֵאָה אֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ - אַף טְרֵפָה לֹא תְּטַהֵרְנָה שְׁחִיטָתָהּ! - לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּבְהֵמָה טְמֵאָה, שֶׁלֹּא הָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, תֹּאמַר בִּטְרֵפָה, שֶׁהָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר? - טוֹל לְךָ מַה שֶּׁהֵבֵאתָ, הֲרֵי שֶׁנּוֹלְדָה טְרֵפָה מִן הַבֶּטֶן, מִנַּיִן? - לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּבְהֵמָה טְמֵאָה, שֶׁכֵּן אֵין בְּמִינָהּ שְׁחִיטָה, תֹּאמַר בִּטְרֵפָה, שֶׁיֵּשׁ בְּמִינָהּ שְׁחִיטָה? בֶּן שְׁמֹנָה חַי - אֵין שְׁחִיטָתוֹ מְטַהַרְתּוֹ, לְפִי שֶׁאֵין בְּמִינוֹ שְׁחִיטָה. גמרא אַמַּאי? טוּמְאַת בֵּית הַסְּתָרִים הִיא, וְטוּמְאַת בֵּית הַסְּתָרִים לָא מְטַמְּיָא! לֵימָא רַבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ, דְּתָנַן: שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנֶּחְלַק - טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא מַגַּע מִדְרָס, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְכִי בְּאֵיזֶה מִדְרָס נָגַע זֶה? אֶלָּא: שֶׁאִם נָגַע בּוֹ זָב - שֶׁיֵּהָא טָמֵא מַגַּע זָב! - לָאו אִיתְּמַר עָלָהּ, אָמַר עוּלָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנֶּחְלַק, אֲבָל שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ הַבָּאוֹת מִבֶּגֶד גָּדוֹל - בְּשִׁעַת פְּרִישָׁתָן מֵאֲבִיהֶן מְקַבְּלוֹת טוּמְאָה מֵאֲבִיהֶן; הָא נַמִּי - בְּשִׁעַת פְּרִישָׁתָן מֵאֵבֶר מְקַבֵּל טוּמְאָה מֵאֵבֶר. רָבִינָא אָמַר: בֶּגֶד - לָאו לַחֲתִיכָה קָאֵי, עוּבָּר - לַחֲתִיכָה קָאֵי, וְכָל הָעוֹמֵד לַחֲתוֹךְ - כְּחָתוּךְ

מן המדרס — מתחלה כשנטמא מדרס, צריך לומר דהיה שם פשוטי כלי עץ מפסיק בין רגלו לבגד. דאי אין שם פשוטי כלי עץ — לא הוה פליג רבי יוסי, דהא בא לו מדרס ומגע זב ביחד אם היה יחף, או מדרס ומגע מדרס אם היה נעול, וכשבא בבת אחת — מודה רבי יוסי, כדמשמע ב"הקומץ רבה" (מנחות כד,ב).

אלא שאם נגע בו הזב כו' — שנגע בו מקמי מדרס אייירי, או שיחף דרס, דהוה ליה מדרס ומגע הזב בבת אחת. דאי לבסוף — לא אתי מגע דקיל, וחייל אמדרס החמור, כדמשמע ב"הקומץ [רבה]" (מנחות כד,ב) דקתני בברייתא: מודה רבי יוסי בשני סדינים המקופלים ומונחים זה על זה וישב עליהן הזב, שהעליון טמא מדרס והתחתון טמא מדרס ומגע מדרס. פירוש: שיש אויר בין הסדינין, שמונחין על גבי קונדסין זה למעלה מזה, וישב זב על העליון עד שהכביד העליון שנגע בתחתון. וכגון שפשוטי כלי עץ מפסיק בינו ולסדינים, דבעליון קדם המדרס למגע, ובתחתון באים בבת אחת, שהכביד על העליון עד שהגיע לתחתון — נטמא מדרס מחמת הזב, ומגע מדרס מן הסדין העליון, ושניהם באים בבת אחת. ומעיקרא דקא הוה בעי למיפשט בעיא דעשרון שחלקו, ונטמא אחד מהם והניחה בביסא, וחזר טבול יום ונגע בטמא, מי אמרינן: שבע ליה טומאה, או לא, ויטמא גם חלק השני על ידי צירוף כלי? ופשיט ממתניתין דסדין טמא מדרס שעשאו וילון — טהור מן המדרס, אבל טמא מגע מדרס. אמר רבי יוסי: וכי באיזה מדרס נגע זה? אלא שאם נגע בו הזב טמא. מאי לאו אפילו לבסוף? אכתי לא ידע ברייתא דשני סדינין, דמוכח בהדיא דלא חייל לבסוף מגע מדרס דקיל, אמדרס דחמור. ואם תאמר: דבשלהי "העור והרוטב" (חולין קכח,ב) תניא: החותך כזית בשר מאבר מן החי, חישב עליו ואחר כך חתכו — טמא. ופריך: טומאת בית הסתרים היא! ומשני: רבי מאיר היא. והשתא, היכי חייל אחר המחשבה טומאת אוכלין דקיל, אטומאת אבר מן החי דחמיר? ויש לומר: דטומאת אוכלין חמיר, שראוי להצטרף עם פחות מכביצה אוכלין. אבל קודם שיחשב עליהם לא היה ראוי להצטרף. והרב רבי שמשון אומר: ד"שבע ליה טומאה" לא שייך בדבר שהטומאה באה מגופו, וחייל שפיר אפילו קל על חמור. ובפירושו משמע ב"הקומץ רבה" (מנחות כד,ב) דבעי למיפשט מהדהוא דשני סדינים, דלא אמר שבע ליה טומאה, שהרי תחתון טמא מדרס ומגע מדרס, פירוש: אף על גב דעליון אינו טמא אלא מדרס — היינו משום דלא חייל מגע דקיל, אמדרס דחמור, בזה אחר זה. אבל מתחתון בעי למיפשט, כיון דבבת אחת ודאי חל אפילו קל על החמור. ואם כן בשניהם שוים, כי ההיא דעשרון שחלקו — חלים אפילו בזה אחר זה. ומשני: דבבת אחת ודאי חייל אפילו קל על חמור, אבל בזה אחר זה, אפילו שניהם שוין — לא חייל האחרון. והשתא, לפי סברת הפושט, אמאי לא פשיט מרבי מאיר דאמר גבי סדין שעשאו וילון דטמא מגע מדרס, אלמא דחל קל עם החמור בבת אחת? אלא ודאי, כשהטומאה באה מגופו לא אמרינן שבע ליה טומאה, וחל אפילו קל על חמור אפילו בזה אחר זה! ויש לדחות: דלא בעי למפשט מרבי מאיר, דהא רבי יוסי פליג עליה מהאי טעמא, ולהכי לא פשיט אלא מרבי יוסי. **אבל** שלש על שלש הבאות מבגד גדול בשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה מאביהן — דקודם שנחלק לגמרי נוגעות חתיכות זו לזו. והוא הדין דבשלשה על שלשה משכחת לה דמודה רבי יוסי, כגון שלא הפסיק פשוטי כלי עץ בין רגלו לבגד, דאתי מדרס ומגע בבת אחת. ואפילו אם הפסיק נמי, אם היה נכפל בשעה שדרס עליו, ששני ראשיהן נוגעים זה בזה בגלוי, דאין זה בית הסתרים, ובבת אחת קאתו. אלא ניחא ליה לאשכוחי טומאת מגע אפילו בבגד שיהיה עומד כל שעה מתוח, והיה שם פשוטי כלי עץ המפסיק, דומיא דרישא. **בשעת** פרישתן מקבלין טומאה מאביהן — ואם תאמר: ולקמן ב"העור והרוטב" (קכח,ב) גבי החותך בשר מן החי דטמא, ומוקי לה כרבי מאיר דאמר: טומאה דבית הסתרים מטמא — לוקמה אפילו כרבי יוסי, דבשעת פרישתו מקבל טומאה מהאבר! ודוחק לומר דמיירי כגון דבמשהו ראשון שנחתך לא היה באבר כדי לעלות ארוכה. ויש לומר: דבעי לאוקמי אף בניתז בכל כחו, דלא מקבל טומאה מאביהן בשעת פרישה מאביהן. וכי האי גוונא משני בפרק "אמרו לו" (כריתות טו,ב). ומיהו, בפרק "כיצד צולין" (פסחים פה,א) גבי אבר שיצא מקצתו, דחותך עד שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותך. ודייק מינה דלא גזור טומאה על היוצא, דאם כן היה מטמא מה שבפנים. ומשני

דטומאת

[כ.]

גְּמָרָא: תָּנֵי: הַמּוֹכֵר שָׂדֶה לַחֲבֵרוֹ, וְאָמַר לוֹ ׳עַל מְנַת שֶׁאֶהֱא בָהּ אָרִיס׳, ׳עַל מְנַת שֶׁאֶהֱא בָהּ שֻׁתָּף׳, ׳עַל מְנַת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי׳, ׳עַל מְנַת שֶׁכְּשֶׁתִּמְכְּרֶנָּה לֹא תִמְכְּרֶנָּה אֶלָּא לִי׳, ׳שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאֲנִי רוֹצֶה נוֹתֵן דָּמֶיהָ וְנוֹטְלָהּ׳ - מֻתָּר.

הָיָה חַיָּב לוֹ מָעוֹת, וְכָתַב לוֹ שָׂדֵהוּ בְּמֶכֶר: כָּל זְמַן שֶׁהַמּוֹכֵר אוֹכֵל פֵּרוֹת - מֻתָּר, כָּל זְמַן שֶׁהַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּרוֹת - אָסוּר. רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מֻתָּר. אָמַר רַבִּי יוּדָה: כָּךְ הָיָה בַּיְתוֹס בֶּן זוּנִין עוֹשֶׂה עַל פִּי חֲכָמִים. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? מוֹכֵר אוֹכֵל פֵּרוֹת הָיָה.

רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה אָמְרֵי: מִבָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה לָמַד רַבִּי יְהוּדָה. דְּתָנֵי: שָׁנָה הָאֲמוּרָה בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, הֲרֵי זוֹ כְּמִין רְבִית, וְאֵינָהּ רְבִית. תַּנַּי חוֹרָן תָּנֵי: הֲרֵי זוֹ רַבִּית, אֶלָּא שֶׁהַתּוֹרָה הִתִּירָה. מַאן דְּמַר ׳הֲרֵי זוֹ כְּמִין רַבִּית וְאֵינָהּ רְבִית׳ - רַבִּי יוּדָה. מַאן דְּמַר ׳הֲרֵי זוֹ רַבִּית אֶלָּא שֶׁהַתּוֹרָה הִתִּירָה׳ - רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי אִידִי: כַּד סְלָקִית מִגְלוּתָא, אַשְׁכְּחִית עוּבְדָא קָמֵי רַבִּי אַמִּי, ׳הֲרֵי זוֹ כְּמִין רְבִית וְאֵינָהּ רְבִית׳. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא ׳זוֹ רְבִית שֶׁהַתּוֹרָה הִתִּירָה׳, כָּאן הַתּוֹרָה הִתִּירָה, הָא בְּמָקוֹם אַחֵר לֹא! אֲפִלּוּ כֵן לָא אַשְׁגַּח רַבִּי אַמִּי, אֲמַר: בַּיְתָא עִם דַּיָּרָא דְּאִיר.

[כ:]

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנְוָנִי לְמַחֲצִית שָׂכָר, לֹא יִתֵּן לוֹ מָעוֹת לְקַח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל. אֵין מוֹשִׁיבִין תַּרְנוּגְלִין לְמֶחֱצָה, וְאֵין שָׁמִין עֲגָלִים וּסְיָחִים לְמֶחֱצָה, אֶלָּא אִם כֵּן נָתַן לוֹ שְׂכַר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ. אֲבָל מְקַבְּלִין עֲגָלִים וּסְיָחִים לְמֶחֱצָה. וּמְגַדְּלִין אוֹתָן עַד שֶׁיִּהוּ שַׁלָּשִׁין, וַחֲמוֹר עַד שֶׁתֵּהֵא טוֹעֶנֶת.

גְּמָרָא: חַד בַּר נָשׁ אַשְׁאַל לְחַבְרֵיהּ דִּינָרִין, אֲמַר לֵיהּ: ׳סָב תְּרֵין דִּינָרִין אַגְרָךְ, וּמַה דִּנּוּן עָבְדִין דִּילִי וְלָךְ׳. תָּנֵי: הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, וְאָמַר: ׳לֹא לָקַחְתִּי׳, אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת. וְאִם יָדוּעַ שֶׁלָּקַח, הֲרֵי זֶה מוֹצִיא מִמֶּנּוּ עַל כָּרְחוֹ. הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, רָצָה אֶחָד מֵהֶן לְיַישְׁנָן, חֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עַל יָדוֹ. אִם הָיָה עֶרֶב שְׁבִיעִית, אֵין חֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עַל יָדוֹ, שֶׁשְּׁנֵיהֶן עַל מְנַת כֵּן לְקָחוּם.

הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, אִם אָמַר: ׳הֵא לְךָ מָנֶה׳, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּפְרוֹטְרוֹט, הֲרֵי זֶה אָסוּר. רָאָה פֵּרוֹת מוּקְרִין, הֲרֵי זֶה מֻתָּר. הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, רַשַּׁאי הַלּוֹקֵחַ לִקַּח מֵאוֹתוֹ הַמִּין. כְּשֶׁמּוֹכֵר לֹא יִמְכֹּר שְׁנַיִם כְּאַחַת, אֶלָּא מוֹכֵר זֶה רִאשׁוֹן וְזֶה אַחֲרוֹן. הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, רַשַּׁאי לִקַּח מִכָּל מִין שֶׁיִּרְצֶה. לֹא יִקַּח לוֹ בָּהֶן כְּסוּת וְעֵצִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: הֲדָא אָמְרָה, הַמְבַטֵּל כִּיס חֲבֵרוֹ, אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת.

[כא.]

הַמְּבַטֵּל שְׂדֵה חֲבֵרוֹ, חַיָּב לְשַׁפּוֹת לוֹ. הַמְּבַטֵּל סְפִינַת חֲבֵרוֹ וַחֲנוּת חֲבֵרוֹ, מַהוּ?

הַמּוֹלִיךְ פֵּרוֹת מִמָּקוֹם הַזּוֹל לִמְקוֹם הַיֹּקֶר, אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: ׳תֵּנֵם לִי, וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ מִפֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּאוֹתוֹ מָקוֹם׳, אִם יֵשׁ לוֹ פֵּרוֹת בְּאוֹתוֹ מָקוֹם - מֻתָּר, וְאִם לָאו - אָסוּר. הַמּוֹלִיךְ חֲבִילָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אָמַר לוֹ: ׳תְּנֶיהָ לִי, וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה נוֹתֵן בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, אִם בְּאַחֲרָיוּת הַנּוֹתֵן - מֻתָּר, וְהַלּוֹקֵחַ - אָסוּר. אֲבָל חַמָּרִים הַמְקַבְּלִין מִבַּעֲלֵי בָּתִּים, מַעֲמִידִין לָהֶן פֵּרוֹת בְּמָקוֹם הַיֹּקֶר כְּשַׁעַר הַזּוֹל. רַבִּי יוּדָה בַּר פַּזִּי: עַד מָקוֹם שֶׁדַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וְלָבוֹא בּוֹ בַּיּוֹם. רַב הוּנָא אָמַר: נַעֲשָׂה שְׁלוּחוֹ. מְתִיבִין לְרַב הוּנָא: שָׁלִיחַ שֶׁנֶּאֱנַס חַיָּב עַל הָאֲנָסִין?! שֶׁנֶּאֱנַס פָּטוּר עַל הָאֲנָסִין! לֹא פְּעָמִים מַתְנֶה שׁוֹמֵר חִנָּם לִהְיוֹת כְּשׁוֹאֵל.

[כא:]

וְהָתְנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: כְּשֵׁם שֶׁחַיָּב בְּכֻלָּהּ כָּךְ חַיָּב בְּמִקְצָתָהּ! מַאי כְּדוֹן מַיְיתֵת? תַּמָּן מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַר הַיֹּקֶר, בְּרַם הָכָא מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַר הַזּוֹל.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: שָׁמִין פָּרָה וַחֲמוֹר, וְכָל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לַעֲשׂוֹת וְלֶאֱכֹל. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַחֲלֹק אֶת הַוְלָדוֹת מִיָּד - חוֹלְקִין; מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְגַדֵּל - יְגַדְּלוּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שָׁמִין עֵגֶל עִם אִמּוֹ, וּסְיָח עִם אִמּוֹ. וּמַפְרִין עַל שָׂדֵהוּ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רְבִית.

גְּמָרָא: תָּנֵי: שָׁם הוּא אָדָם מֵחֲבֵרוֹ בְּהֵמָה, בִּמְנַת לַעֲלוֹת לוֹ וָלָד אֶחָד וְגִיזָּה אַחַת לְשָׁנָה. תַּרְנְגֹלֶת בַּעֲשָׂרָה בֵּיצִים לְחֹדֶשׁ. הַשָּׁמָּה תַּרְנְגֹלֶת מֵחֲבֵירְתָּהּ, מִיטַּפֶּלֶת בָּאֶפְרוֹחִין כָּל זְמַן שֶׁצְּרִיכִין לְאִימָּן. מְטַפֵּל בִּבְהֵמָה דַּקָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבְגַסָּה חֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּדַקָּה שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁטִּיפּוּלָהּ מְרֻבֶּה. יוֹתֵר מִכֵּן, חֶלְקוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וְהַשּׁוּם עָלָיו, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. מַהוּ חֶלְקוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וְהַשּׁוּם עָלָיו? בַּר נָשׁ דְּיָהֵב לְחַבְרֵיהּ מֵאָה דִּינָרִין, עַבְדוּן עֶשְׂרִין דִּינָרִין - אֲהָן נָסַב פַּלְגָּא וַאֲהָן פַּלְגָּא. שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אִתְעַבְדוּן עָלָיו קָרֶן. בְּנֵי אֱנָשׁ עָבְדִין כֵּן?! אֶלָּא: נָסְבִין וְיָהֲבִין, וּבְסֵיפָא פָּלְגִין.

הַשָּׁם בְּהֵמָה לַחֲבֵרוֹ, כַּמָּה חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ? בִּבְהֵמָה טְמֵאָה שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ, בְּאָדָם עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע חֹדֶשׁ. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲלוֹת שְׂכַר כַּתָּף לְמָעוֹת - מַעֲלִין, וְלָדוֹת לַבְּהֵמָה - מַעֲלִין, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שָׁמִין עֵגֶל עִם אִמּוֹ וּסְיָח עִם אִמּוֹ, אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁמַּעֲלִין שְׂכַר כַּתָּף לְמָעוֹת, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רְבִית.

הַשָּׁם בְּהֵמָה מֵחֲבֵרוֹ, עַד כַּמָּה חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ? סוּמְכוֹס אוֹמֵר: הַגּוֹדְרוֹת שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ; בַּאֲתוֹנוֹת עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע חֹדֶשׁ. עָמַד עָלָיו בְּתוֹךְ הַזְּמַן - שָׁמִין לוֹ, אַחַר הַזְּמַן - אֵין שָׁמִין לוֹ, לֹא דוֹמֶה טִפּוּל שָׁנָה אַחַת לִשְׁתֵּי שָׁנִים.

הַשָּׁם בְּהֵמָה לַחֲבֵרוֹ, מֻתָּה בְּכוּסְיָא[טו] - יָהַב כֻּלֵּיהּ, דְּלָא בְּכוּסְיָא - יָהַב פַּלְגָּא. כֵּיצַד? שָׁמָּהּ בְּמָנֶה וְהִשְׁבִּיחָהּ וְשָׁוֶה מָאתַיִם, מֻתָּה

[טו] מֻחֶמֶת פְּשִׁיעַת הָרוֹעֶה

בְּכוּסְיָא - יָהַב שִׁשָּׁה שֶׁל זָהָב, דְּלָא בְּכוּסְיָא - יָהַב חֲמִשִּׁים זוּז. הִכְחִישָׁה וְיָפָה חֲמִשִּׁים זוּז, מֵתָה בְּכוּסְיָא - יָהַב שְׁלֹשָׁה שֶׁל זָהָב, דְּלָא בְּכוּסְיָא - יָהַב חֲמִשִּׁים זוּז.

הַשָּׁם בְּהֵמָה מֵחֲבֵרוֹ, אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ. עָשָׂה בָהּ כָּל יְמוֹת הַחַמָּה, וְאָמַר לְמָכְרָהּ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיַּאֲכִילָהּ כָּל יְמוֹת הַגְּשָׁמִים. הֶאֱכִילָהּ כָּל יְמוֹת הַגְּשָׁמִים, וְאָמַר לְמָכְרָהּ בִּימוֹת הַחַמָּה, כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה בָהּ כָּל יְמוֹת הַחַמָּה.

[כב.]

תָּנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מַפְרִין עַל שָׂדֵהוּ, וְאֵין חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רִבִּית. כֵּיצַד? קִבֵּל הֵימֶנּוּ בַּעֲשָׂרָה כּוֹרִין חִטִּין, אָמַר לוֹ: ׳תֵּן לִי סֶלַע אֶחָד וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ שְׁנֵים־עָשָׂר כּוֹרִין לַגֹּרֶן׳ - מֻתָּר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁהַשָּׂדֶה מְצוּיָה לְהִתְבָּרֵךְ; רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: נַעֲשָׂה כְּמַשְׁכִּיר לוֹ שָׂדֶה בְּיִקָּר. מַה בֵּינֵיהוֹן? חֲנוּת וּסְפִינָה. מַאן דְּמַר מִפְּנֵי שֶׁהַשָּׂדֶה מְצוּיָה לְהִתְבָּרֵךְ, מַפְרִין עַל חֲנוּת וּסְפִינָה. מַאן דְּמַר נַעֲשָׂה כְּמַשְׁכִּיר לוֹ שָׂדֶה בְּיִקָּר, חֲנוּת וּסְפִינָה אֵין מַפְרִין. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: בְּפִרוּשׁ פְּלִיגִי. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מַפְרִין עַל חֲנוּת וּסְפִינָה; רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר אֵין מַפְרִין. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרֵישׁ לָקִישׁ: אֵין מַפְרִין עַל חֲנוּת וּסְפִינָה, וְעַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה בְּגוּפוֹ.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: אֵין מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִיִּשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִבִּית. אֲבָל מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִן הַגּוֹיִם, וְלוֹוִין מֵהֶן וּמַלְוִין אוֹתָן בְּרִבִּית, וְכֵן בְּגֵר תּוֹשָׁב. מַלְוֶה הוּא יִשְׂרָאֵל עַל מְעוֹתָיו שֶׁל נָכְרִי מִדַּעַת הַנָּכְרִי, אֲבָל לֹא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל.

גְּמָרָא: אֵי זֶהוּ צֹאן בַּרְזֶל? הָיוּ לְפָנָיו מֵאָה צֹאן אָמַר לוֹ: ׳הֲרֵי הֵן עֲשׂוּיוֹת עָלֶיךָ בְּמֵאָה שֶׁל זָהָב, וּוֹלָדָן וַחֲלָבָן וְגִיזָּתָן שֶׁלְּךָ, וְאִם מֵתוּ אַתָּה חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, וְאַתְּ מַעֲלֶה לִי סֶלַע שֶׁל כָּל אַחַת וְאַחַת מִשֶּׁלְּךָ בָּאַחֲרוֹנָה׳ - אָסוּר. רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: תַּמָּן אַתְּ מַר צֹאן בַּרְזֶל לָרִאשׁוֹן, וְכָא אַתְּ מַר לַשֵּׁנִי?! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: תַּמָּן שֶׁעִקָּרָן לָרִאשׁוֹן - וְלָדָן לָרִאשׁוֹן, בְּרַם הָכָא עִקָּרָן לַשֵּׁנִי - וְלָדָן לַשֵּׁנִי.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: תַּמָּן אַתְּ מַר נוֹשֵׂא שָׂכָר חַיָּב עַל הָאֲנָסִין אָסוּר, וְכָא אַתְּ מַר נוֹשֵׂא שָׂכָר חַיָּב עַל הָאֲנָסִין מֻתָּר?! לָא פְּעָמִים שֶׁמַּתְנֶה שׁוֹמֵר חִנָּם לִהְיוֹת כַּשּׁוֹאֵל?

וְלוֹוִין מֵהֶן וּמַלְוִין אוֹתָן בְּרִבִּית, וְכֵן בְּגֵר תּוֹשָׁב. רַבִּי אָמַר: גֵּר צֶדֶק הָאָמוּר בְּעֶבֶד עִבְרִי, אֵינִי יוֹדֵעַ

[כב:]

מַה טִּיבוֹ; גֵּר תּוֹשָׁב הָאָמוּר בְּרִבִּית, אֵינִי יוֹדֵעַ מַה טִּיבוֹ.

מַלְוֶה יִשְׂרָאֵל מָעוֹת נָכְרִי מִדַּעַת הַנָּכְרִי, אֲבָל לֹא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּוָה מִגּוֹי וּבִקֵּשׁ לְהַחֲזִירָם לוֹ, אָמַר לוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר ׳תֵּנֵם לִי וַאֲנִי נוֹתֵן כְּדַרְכְּךָ שֶׁאַתְּ נוֹתֵן לוֹ׳ - אָסוּר, וְאִם הֶעֱמִידוֹ עִם הַגּוֹי - מֻתָּר. גּוֹי שֶׁלָּוָה מִיִּשְׂרָאֵל וּבִקֵּשׁ לְהַחֲזִירָם לוֹ, אָמַר לוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר ׳תֵּנֵם לִי וַאֲנִי מַעֲלֶה לוֹ רִבִּית׳ - מֻתָּר, וְאִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל - אָסוּר. אָמַר רַבִּי יוֹסָה: וְהוּא שֶׁהֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל.

יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּוָה מִגּוֹי וְגוֹי מִיִּשְׂרָאֵל, וְנִתְגַּיֵּר, בֵּין שֶׁזָּקְפָן עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר, בֵּין מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר - גּוֹבֶה הַקֶּרֶן וְלֹא הָרִבִּית. אֲבָל גּוֹי שֶׁלָּוָה מִיִּשְׂרָאֵל, וְנִתְגַּיֵּר, אִם עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר זְקָפָן עָלָיו בְּמִלְוָה - גּוֹבֶה הַקֶּרֶן וְהָרִבִּית, מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר - גּוֹבֶה הַקֶּרֶן וְלֹא הָרִבִּית. בַּר קַפָּרָא אָמַר: גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְאֶת הָרִבִּית. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: טַעְמָא דְּבַר קַפָּרָא, מִכֵּיוָן שֶׁאַתְּ מַבְרִיחוֹ מִן הָרִבִּית, אַף הוּא נַעֲשֶׂה ׳גֵּר שֶׁקֵּר׳[טז].

לוֶוה אָדָם מִבָּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּרִבִּית, אֶלָּא שֶׁמְּחַנְּכָן בְּרִבִּית. אָמַר רַב: כְּגוֹן אֲנָא לְרַבָּה בַּר בַּר חַנָּה, וְרַבָּה בַּר בַּר חַנָּה לִי.

לֹא יְהֵא אָדָם לוֶוה בְּשֶׁקֶל וּמַלְוֶה בְּסֶלַע, אֲבָל גּוֹי לוֶוה בְּשֶׁקֶל וּמַלְוֶה בְּסֶלַע. יִשְׂרָאֵל לוֶוה מִגּוֹי, וְגוֹי מִיִּשְׂרָאֵל - יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה לוֹ עָרֵב,

[כג.]

וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רִבִּית. יִשְׂרָאֵל שֶׁמְּנָה גּוֹי אַפִּיטְרוֹפָּא אוֹ סַנְטָר - מֻתָּר לְלְווֹת מִמֶּנּוּ בְּרִבִּית, וְגוֹי שֶׁמְּנָה יִשְׂרָאֵל אַפִּיטְרוֹפָּא אוֹ סַנְטָר - אָסוּר לְלְווֹת מִמֶּנּוּ בְּרִבִּית. מָעוֹת גּוֹי שֶׁהָיוּ מֻפְקָדִין אֵצֶל יִשְׂרָאֵל - אָסוּר לְלְווֹת בְּרִבִּית, מָעוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ מֻפְקָדִין בְּיַד גּוֹי - מֻתָּר לְלְווֹת מִמֶּנּוּ בְּרִבִּית. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא בְּאַחֲרָיוּת יִשְׂרָאֵל - אָסוּר, בְּאַחֲרָיוּת גּוֹי - מֻתָּר.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּרוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר. הָיָה הוּא תְּחִלָּה לַקּוֹצְרִים, פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַגְּדִישׁ; וְעַל הָעֲבִיט שֶׁל עֲנָבִים; וְעַל הַמַּעֲטָן שֶׁל זֵיתִין; וְעַל הַבִּיצִין שֶׁל יוֹצֵר; וְעַל הַסִּיד מִשֶּׁיִּשְׁקַע כִּבְשָׁנוֹ. פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַזֶּבֶל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַזֶּבֶל, עַד שֶׁיְּהֵא לוֹ זֶבֶל בָּאַשְׁפּוֹת; וַחֲכָמִים מַתִּירִין. פּוֹסֵק עִמּוֹ כַּשַּׁעַר הַגָּבוֹהַּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא פָּסַק עִמּוֹ, יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ: ׳תֵּן לִי כָּזֶה, אוֹ תֵּן לִי אֶת מָעוֹתַי׳. מַלְוֶה אָדָם אֶת אֲרִיסָיו חִטִּין בְּחִטִּים לְזָרַע, אֲבָל לֹא לֶאֱכֹל. שָׁהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל מַלְוֶה אֲרִיסָיו חִטִּין בִּיקָר וְהוֹזְלוּ, אוֹ בְּזוֹל וְהוֹקִירוּ, וְנוֹטֵל מֵהֶן כִּשְׁעַת הַזּוֹל. לֹא שֶׁהֲלָכָה כֵּן, אֶלָּא שֶׁרָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ.

גְּמָרָא: מַהוּ לִפְסֹק בְּשַׁעַר שֶׁל סִירְקִי? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פּוֹסְקִין. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אֵין פּוֹסְקִין. רַבִּי בּוּן בַּר חִיָּה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָא: לָא מִסְתַּבְּרָא דִּיוּדֵי רֵישׁ לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן בְּשַׁעַר סִירְקִי שֶׁל צִפּוֹרִין? שֶׁאֵינָהּ פּוֹסֶקֶת! אָמַר רַבִּי בּוּן בַּר כָּהֲנָא:

[כג:]

וְתֵימַהּ אֲנָא אֵיךְ רַבָּנִין פְּלִיגִי, בֵּין פּוֹסֵק לִפֵּרוֹת, בֵּין פּוֹסֵק לִמָּעוֹת, בֵּין מַלְוֶה לִפֵּרוֹת. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: בְּמַלְוֶה אִיתְפְּלִיגוּ, אֲבָל בְּפִסּוּק כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁאָסוּר. אָמַר רַבִּי יוֹסָה: בְּפִסּוּק אִיתְפַּלְגוּן, אֲבָל בְּמַלְוֶה כָּל עַמָּא מוֹדֶה שֶׁמֻּתָּר.

דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרִי: פּוֹסְקִין עַל הַשַּׁחַת. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אָמַר: אַף עַל חֲלוֹת דְּבַשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּל הָעֲיָרוֹת

יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּכְרֵי שֶׁלָּוָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּרִבִּית יִתְגַּיֵּר גִּיּוּר שֶׁקֶר, כְּדֵי לְהִפָּטֵר מִלְּשַׁלֵּם לַמַּלְוֶה אֶת הָרִבִּית שֶׁהִתְחַיֵּב לוֹ בִּהְיוֹתוֹ נָכְרִי.

[טז]

הַסְּמוּכוֹת לְטִיבֶרְיָא, כֵּיוָן שֶׁיָּצָא שַׁעַר שֶׁל טִיבֶרְיָא - פּוֹסְקִין.

הָיָה הוּא תְּחִלָּה לַקּוֹצְרִים, פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַגְּדִישׁ וְכוּ׳. רַב אָמַר: מְחֻסַּר מַעֲשֶׂה אֶחָד פּוֹסֵק, מְחֻסַּר כַּמָּה מַעֲשִׂים אֵינוֹ פּוֹסֵק. רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: אֲפִלּוּ מְחֻסַּר כַּמָּה מַעֲשִׂים פּוֹסֵק. וְהָא מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב: ״הָיָה הוּא תְּחִלָּה לַקּוֹצְרִין׳ וְכוּ׳!

אַבָּא בַּר זְמִינָא יְהַב חַד דִּינָר לְקַפִּילָה, וּנְסַב מִנֵּיהּ בְּשָׁעָה זְלִילָה דְּכָל שַׁתָּא, וְלֹא מוֹדֵי רַב. רַבִּי חִיָּה רֻבָּה הֲוָה לֵיהּ כִּיתָּן, אֲתוֹ חַמָּרַיָּא מִיזְבְּנַהּ מִנֵּיהּ. אֲמַר לוֹן: ״לִית בְּדַעְתִּי מְזַבַּנְתַּהּ כְּדוֹן, אֶלָּא בְּפוּרַיָּא׳. אֲמְרוּ לֵיהּ: ״זַבְּנַהּ לָן כְּדוֹן מַה דְּאַתְּ עָתִיד מִיזַּבַּנְתֵּיהּ בְּפוּרַיָּא׳. אֲתָא שְׁאַל לְרַבִּי, אֲמַר לֵיהּ: אָסוּר. נִפַּק, קְבָעָהּ בְּמַתְנִיתָא.

וְתָנֵי כֵּן: הָיָה חַיָּב לוֹ מָעוֹת, וּבָא לִטֹּל מִמֶּנּוּ פֵּרוֹת בַּגֹּרֶן, וְאָמַר לוֹ עֲשֵׂם עָלַי כְּשַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק, וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ כָּל שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ -

[כד.]

אָסוּר, דְּלָא כְּאִיסָּרוֹ הַבָּא לְיָדוֹ. אָמַר רַב: מוֹדֵי רַבִּי חִיָּה חֲבִיבִי: דְּאִילּוּ יָהֲבִין לֵיהּ וְקָנָה מִן כְּבָר - שְׁרִי, אַגְּרָא מִן כְּבָר וְקָנָה בָּתַר כֵּן - שְׁרִי, קָנָה מִכְּבָר אַגְּרָא בָּתַר כֵּן - אָסוּר.

רַבִּי לְעָזָר יְהַב דִּינָרִין לְחַד בַּר נָשׁ, אֲמַר לֵיהּ: ״מַה דְּהִינּוּן עָבְדִין מִכָּן וְעַד חֲנָכָה - דִּידִי, מִתַּמָּן וּלְהַלָּן - לִית לִי עִמָּךְ עִסּוּק, אִין פָּחֲתִין וְאִין יָתְרִין דִּידָךְ׳. בְּעָה מִתַּן לֵיהּ בָּתַר חֲנָכָה, וְלֹא קַבֵּיל. רַבִּי לְעָזָר חָשַׁשׁ עַל קְרוֹב לְשָׁכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד. וְתָנֵי כֵּן: קְרוֹב שָׂכַר וְרָחוֹק הֶפְסֵד - זוֹ מִדַּת רְשָׁעִים, קְרוֹב הֶפְסֵד וְרָחוֹק שָׂכָר - זוֹ מִדַּת צַדִּיקִים, קָרוֹב לָזֶה וְלָזֶה, רָחוֹק לָזֶה וְלָזֶה - זוֹ מִדַּת כָּל אָדָם.

רַבִּי יִצְחָק יְהַב דִּינָרִין לְבַר נָשׁ, בְּעָא מֶעְבַּד לֵיהּ כַּהֲדָא דְּרַבִּי לְעָזָר, וְלָא קַבִּיל עִילָּוֵי. כַּהֲנָא יְהַב אַרְבְּעִים דִּינָרִין לְבַר נָשׁ מִיזְבַּן לֵיהּ כִּיתָּן. יְקָרָא כִּתָּנָא, אֲתָא שְׁאַל לְרַב, אֲמַר לֵיהּ: ״אֱזִיל סַב מִנֵּיהּ אַרְבְּעִים כּוֹרִין רַבְרְבִין׳.

בִּקֵּשׁ רַבִּי לְהַתִּיר ״קְלִיטוֹ שָׁלִים׳, וְלֹא הִנִּיחוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי. וְאִית דְּמָרִין: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי בִּקֵּשׁ לְהַתִּיר, וְלֹא הִנִּיחוֹ רַבִּי. מַאי ״קְלִיטוֹ שָׁלִים׳? בַּר נָשׁ דְּיָהֵב לְחַבְרֵיהּ מֵאָה דִּינָרִין. כְּגוֹן אִלֵּין דְּיַהֲבִין עִיבִידְתָּא לְאִלֵּין דְּמְפָרְשִׁין לְרִיסִים, מִתַּרְתֵּין קְסוּסְטָבָן אוֹ מִשְּׁלֹשָׁה קְסוּסְטָבָן - אֵין זוֹ רִבִּית, אֶלָּא הַטָּרְשָׁא.

רַבִּי יוֹסָה וְרַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, שְׁנֵיהֶן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, דְּתְנִינַן תַּמָּן: הָיָה לוֹ דָּבָר מוּעָט מוּסָף עָלָיו וְהוֹלֵךְ. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹסֵר, עַד שֶׁיַּעֲמִיק שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שֶׁיִּגְבְּיהַ שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן עַל הַסֶּלַע.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ ״הַלְוֵנִי כּוֹר חִטִּין וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ מִן הַגֹּרֶן׳, אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ ״עַד שֶׁיָּבֹא בְנִי׳, אוֹ ״עַד שֶׁאֶמְצָא הַמַּפְתֵּחַ׳, וְהַלֵּל אוֹסֵר.

[כד:]

וְכָךְ הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר: לֹא תַלְוֶה אִשָּׁה כִּכָּר לַחֲבֵרְתָּהּ, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂנּוּ בְּדָמִים; שֶׁמָּא יוֹקִירוּ הַחִטִּים, וְנִמְצָא בָּאוֹת לִידֵי רִבִּית.

גְּמָרָא: תָּנֵי: לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ ׳הַלְוֵנִי כּוֹר חִטִּין וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ לַגֹּרֶן׳, הָא עַד שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת – מֻתָּר.

וְהִלֵּל אוֹסֵר. שְׁמוּאֵל אָמַר: הֲלָכָה כְּהִלֵּל.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: ׳נַכֵּשׁ עִמִּי וַאֲנַכֵּשׁ עִמָּךְ׳ ׳עֲדֹר עִמִּי וְאֶעֱדֹר עִמָּךְ׳, וְלֹא יֹאמַר לוֹ ׳עֲדֹר עִמִּי וַאֲנַכֵּשׁ עִמָּךְ׳. כָּל יְמֵי גְּרִיד אֶחָד, כָּל יְמֵי רְבִיעָה אַחַת. לֹא יֹאמַר לוֹ ׳חָרוֹשׁ עִמִּי בְּגָרִיד וַאֲנִי עִמָּךְ בִּרְבִיעָה׳. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יֵשׁ ׳רִבִּית מֻקְדֶּמֶת׳, וְיֵשׁ ׳רִבִּית מְאֻחֶרֶת׳. כֵּיצַד? נָתַן אֶת עֵינָיו לִלְווֹת מִמֶּנּוּ, הָיָה מְשַׁלֵּחַ לוֹ, וְאָמַר ׳בִּשְׁבִיל שֶׁיַּלְוֵנִי׳ – זוֹ הִיא רִבִּית מֻקְדֶּמֶת. לָוָה מִמֶּנּוּ, וְהֶחֱזִיר לוֹ אֶת מָעוֹתָיו, הָיָה מְשַׁלֵּחַ לוֹ וְאָמַר ׳בִּשְׁבִיל מָעוֹתָיו שֶׁהָיוּ בְטֵלוֹת אֶצְלִי׳ – זוֹ הִיא רִבִּית מְאֻחֶרֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֵשׁ ׳רִבִּית דְּבָרִים׳. לֹא יֹאמַר לוֹ ׳דַּע אִם בָּא אִישׁ פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי׳.

אֵלּוּ עוֹבְרִין בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳: הַמַּלְוֶה, וְהַלּוֶה, וְהֶעָרֵב, וְהָעֵדִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף הַסּוֹפֵר. עוֹבְרִים עַל ׳בַּל תִּתֵּן לוֹ׳; וְעַל ׳בַּל תְּקַח מִמֶּנּוּ׳; וְעַל "לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה" (שְׁמוֹת כב, כד), וְעַל "לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ" (שָׁם), "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ" (וַיִּקְרָא יט, יד).

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יַסָּא: בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה סְמִיוּת עֵינֵי מַלְוֵי רִבִּית: אָדָם קוֹרֵא לַחֲבֵרוֹ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה וּמְגַלֶּה עֲרָיוֹת וְשׁוֹפֵךְ דָּמִים, וּמְבַקֵּשׁ לֵירֵד עִמּוֹ לְחַיָּיו. וְהַלָּה שׁוֹכֵר הָעֵדִים וְהַלַּבְלָר, וְאוֹמֵר לָהֶן בֹּאוּ וְהָעִידוּ שֶׁכָּפַר בַּמָּקוֹם, לְלַמֶּדְךָ שֶׁכָּל הַמַּלְוֶה בְּרִבִּית כּוֹפֵר בָּעִקָּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁכּוֹפְרִין בָּעִקָּר, הֵם חוֹטְאִים שֶׁעוֹשִׁין הַתּוֹרָה פְּלַסְטֶרְן וְאֶת מֹשֶׁה טִפֵּשׁ, וְאוֹמְרִין: ׳אִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ מֹשֶׁה שֶׁכָּךְ הָיִינוּ מַרְוִיחִין – לֹא הָיָה כּוֹתְבוֹ׳.

רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: קָשָׁה הָרִבִּית, שֶׁאַף הַטּוֹבָה – רִבִּית; הֲרֵי שֶׁאָמַר לְקַח לוֹ יָרָק מִן הַשּׁוּק, אַף־עַל־פִּי שֶׁנָּתַן לוֹ מָעוֹתָיו, הֲרֵי זֶה רִבִּית. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קָשָׁה הָרִבִּית, שֶׁאַף שְׁאֵילַת שָׁלוֹם – רִבִּית; לֹא שָׁאַל לוֹ שָׁלוֹם מִיָּמָיו, וְעַל שֶׁלָּוָה מִמֶּנּוּ, הִקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם – הֲרֵי זֶה רִבִּית. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָעוֹת וְאֵינוֹ מַלְוֶה בְּרִבִּית, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (תְּהִלִּים טו, ה): "כַּסְפּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ" וְגוֹ׳". אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אִימִי: הַמִּיטְמוּט הַזֶּה, לֹא הָיִינוּ יוֹדְעִין מַהוּ, וּבָא שְׁלֹמֹה וּפֵרַשׁ (מִשְׁלֵי כד, יא): "הַצֵּל לְקֻחִים לַמָּוֶת וּמָטִים לַהֶרֶג אִם תַּחְשׂוֹךְ".

הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ

וְהַפְּסוּק מְסַיֵּם: "עֲשֵׂה אֵלֶּה לֹא יָמוּט לְעוֹלָם" – שֶׁהַמַּלְוֶה " בְּלִי רִבִּית לֹא יָמוּט לְעוֹלָם.

פֶּרֶק שִׁשִּׁי

[כה.]

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַשּׁוֹכֵר אֶת הָאֻמָּנִין וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה, אֵין לָהֶן זֶה עַל זֶה אֶלָּא תַּרְעֹמֶת. שָׂכַר אֶת הַחַמָּר וְאֶת הַקַּדָּר לְהָבִיא לוֹ פְּרָיָיא פְּרִין וַחֲלִילִין לַכַּלָּה אוֹ לַמֵּת, פּוֹעֲלִין לַעֲלוֹת פִּשְׁתָּנוֹ מִן הַמִּשְׁרָה, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא אָבֵד וְחָזְרוּ בָהֶן: מָקוֹם שֶׁאֵין אָדָם - שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן אוֹ מַטְעָן.

גְּמָרָא: ׳הִטְעוּ זֶה אֶת זֶה׳, מַהוּ? ׳אֵיתַיי אַתּוּן עָבְדִין עִמִּי, הֵיךְ אַתּוּן עָבְדִין׳? מִן חָמֵשׁ רֶבֶן, וְאַשְׁכְּחוּן עָבְדִין מִן עֶשֶׂר רֶבֶן לְמִלָּאכָה. ׳אֵיתַיי אַתּוּן עָבְדִין עִמִּי, הֵיךְ אַתּוּן עָבְדִין׳? ׳מִן עֲשָׂרָה יוֹמִין׳, וְאַשְׁכְּחוּן עָבְדִין מִן חֲמִשָּׁה יוֹמִין.

הִטְעָן בַּעַל הַבַּיִת, מַהוּ? ׳אֵיתַיי אַתּוּן עָבְדִין עִם חֲבֵירַיכוֹן, הֵיךְ הִינוּן עָבְדִין׳? ׳מֵעֶשֶׂר רֶבֶן׳, וְאַשְׁכְּחַן עָבְדִין מֵחָמֵשׁ רֶבֶן לְמִלָּאכָה. ׳אֵתַיי אַתּוּן עָבְדִין עִם חֲבֵירַיכוֹן׳, ׳הֵיךְ הֵינוּן עָבְדִין׳? ׳מֵחֲמִשָּׁה יוֹמִין׳, וְאַשְׁכְּחוּן עַבְדוּן מֵעֲשָׂרָה יוֹמִין.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא הָלְכוּ הַחַמָּרִים, אֲבָל הָלְכוּ וְלֹא מָצְאוּ תְּבוּאָה, פּוֹעֲלִין לְנַכֵּשׁ וּמָצְאוּ שָׂדֵהוּ זְלֻחָה - נוֹתֵן לָהֶן שְׂכַר הֲלִיכָה וַחֲזִירָה. וְלֹא דוֹמֶה הַבָּא טָעוּן לַבָּא רֵיקָן, עוֹשֶׂה מְלָאכָה לְיוֹשֵׁב וּבָטֵל, הַיּוֹשֵׁב בְּצֵל לְיוֹשֵׁב בְּחַמָּה.

רַבִּי חִיָּה רַבָּה אֲגַר חַמָּרִין לְמֵיתָא לַהּ כִּיתָּן, הָלְכוּ וּמְצָאוּהָ לַחָה. אֲמַר לְרַב: ׳פּוֹק וְהַב לוֹן אַגְרָן מְשָׁלֵם׳, וְאָמַר לְהוֹן: ׳לָא דַּאֲנָא חַיָּיב מִתַּן לְכוֹן אַגְרֵיכוֹן, אֶלָּא אֲנָא חִיָּיה מְסָרִית לְכוֹן׳[ח].

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא הִתְחִילוּ, אֲבָל אִם קִבֵּל מִמֶּנּוּ שָׂדֶה לְקַצֵּר בִּשְׁנֵי סְלָעִים, קָצַר חֶצְיָהּ וְהִנִּיחַ חֶצְיָהּ. בֵּגַד לֶאֱרֹג בִּשְׁנֵי סְלָעִים, אָרַג חֶצְיוֹ וְהִנִּיחַ חֶצְיוֹ - שָׂמִין לוֹ. כְּיצַד שָׂמִין לוֹ מַה שֶּׁעָשָׂה? אִם הָיָה מַה שֶּׁעָשָׂה יָפֶה שִׁשָּׁה דִינָרִין, נוֹתֵן לוֹ סֶלַע אוֹ יִגְמֹר מְלַאכְתּוֹ. וְאִם סֶלַע, נוֹתֵן לוֹ סֶלַע. רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: שָׂמִין מַה שֶּׁעָתִיד לֵעָשׂוֹת, אִם הָיָה מַה שֶּׁעָתִיד לֵעָשׂוֹת יָפֶה שִׁשָּׁה דִינָרִין, נוֹתֵן לוֹ שֶׁקֶל

[כה:]

אוֹ יִגְמֹר מְלַאכְתּוֹ. וְאִם שֶׁקֶל, נוֹתֵן לוֹ שֶׁקֶל. רַבִּי זֵירָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא, רַבִּי בִּינָה רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי דּוֹסָא.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ אָבֵד, אֲבָל בְּדָבָר הָאָבֵד, שׁוֹכֵר עָלָיו מִמָּקוֹם אַחֵר וּמַטְעוֹ. וְאוֹמֵר לוֹ: ׳סֶלַע פָּסַקְתִּי לְךָ, שְׁנַיִם אֲנִי נוֹתֵן לְךָ׳. נוֹטֵל מִזֶּה וְנוֹתֵן לָזֶה.

אָמַר רַבִּי אִילָא: וּבִלְבַד עַד כְּדֵי שְׁכָרוֹ. עַד כְּדוֹן: וּבִלְבַד עַד כְּדֵי שְׂכַר אוֹתוֹ הַיּוֹם? וּבִלְבַד עַד כְּדֵי שְׂכָרוֹ לְשָׁעָה?

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא לִשְׂכֹּר פּוֹעֲלִים. אֲבָל אִם רָאָה חַמָּרִין שֶׁמְּמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, אוֹ שֶׁפָּרַק סְפִינָתוֹ בְּלָמָן, אָמַר לוֹ: ׳צֵא וּשְׂכוֹר לְךָ אַחַת מִכָּל אֵלּוּ׳ - אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת.

[ח] אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין

הֲלָכָה ב: **מַתְנִיתִין**: הַשּׂוֹכֵר אֶת הָאֻמָּנִין וְחָזְרוּ בָהֶן, יָדָן לַתַּחְתּוֹנָה; אִם בַּעַל הַבַּיִת חָזַר בּוֹ, יָדוֹ לַתַּחְתּוֹנָה. כָּל הַמְּשַׁנֶּה, יָדוֹ לַתַּחְתּוֹנָה; וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ, יָדוֹ לַתַּחְתּוֹנָה.

גְּמָרָא: רַב אָמַר (וַיִּקְרָא כה, נה): "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים" - אֵין יִשְׂרָאֵל קוֹנִין זֶה אֶת זֶה.

[כו.]

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֶבֶד עִבְרִי הֵיא מַתְנִיתָא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב, בֵּין פּוֹעֵל בֵּין בַּעַל הַבַּיִת יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, פּוֹעֵל יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ, וְלֹא בַּעַל הַבַּיִת.

הֲלָכָה ג: **מַתְנִיתִין**: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָהּ בָּהָר וְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה; בַּבִּקְעָה וְהוֹלִיכָהּ בָּהָר; אֲפִלּוּ זוֹ עֶשְׂרָה מִילִין וְזוֹ עֶשְׂרָה מִילִין, וּמֵתָה - חַיָּב לְשַׁלֵּם. שָׂכַר אֶת הַחֲמוֹר וְהִבְרִיקָה, אוֹ שֶׁנִּשְׁאֵת בְּאַנְגַרְיָא[ט], אוֹמֵר לוֹ 'הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ'. מֵתָה אוֹ נִשְׁבְּרָה, חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָהּ בָּהָר וְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה, אִם הֶחְלִיקָה - פָּטוּר, וְאִם הוּחַמָּה - חַיָּב. בַּבִּקְעָה וְהוֹלִיכָהּ בָּהָר, אִם הֶחְלִיקָה - חַיָּב, וְאִם הוּחַמָּה - פָּטוּר, וְאִם מֵחֲמַת הַמַּעֲלָה - חַיָּב. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפָּרָה לַחֲרֹשׁ בָּהָר, וְחָרַשׁ בַּבִּקְעָה וְנִשְׁבַּר הַקַּנְקַן - פָּטוּר. בַּבִּקְעָה, וְחָרַשׁ בָּהָר וְנִשְׁבַּר הַקַּנְקַן - חַיָּב. לָדוּשׁ בְּקִטְנִית, וְדָשׁ בִּתְבוּאָה - פָּטוּר. בִּתְבוּאָה, וְדָשׁ בְּקִטְנִית - חַיָּב, שֶׁהַקִּטְנִית מַחֲלֶקֶת.

גְּמָרָא: נִיחָא בָּהָר וְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה, בַּבִּקְעָה וְהוֹלִיכָהּ בָּהָר?! רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים אָמַר: בְּשֶׁמֵּתָה מֵחֲמַת אֲוִיר. רַבִּי דּוֹסְתַּאי בֶּן יַנַּאי אָמַר: שֶׁהִכְּישָׁהּ נָחָשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: כָּל הַמְּשַׁנֶּה עַל דַּעַת בַּעַל הַבַּיִת - נִקְרָא גַּזְלָן.

שָׂכַר חֲמוֹר וְהִבְרִיקָה - דִּבְזַק[כ].

אוֹ שֶׁנִּשְׁאֵת לְאַנְגַרְיָא -

[כו:]

אִית תַּנֵּי תָּנֵי: אַנְגַרְיָא כְּמִיתָה. וְאִית תַּנֵּי תָּנֵי: אַנְגַרְיָא אוֹמֵר לוֹ 'הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ'. מַאן דְּתָנֵי אַנְגַרְיָא כְּמִיתָה, בְּאוֹתוֹ שֶׁיָּכוֹל לְפַשֵּׁר. מַאן דְּמַר אוֹמֵר לוֹ 'הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ', בְּאוֹתוֹ שֶׁאֵין יָכוֹל לְפַשֵּׁר.

תָּנֵי: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ אֵין חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר, שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: בְּקַפַּנְדַּרְיָא אֵין חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר, בְּסִילְקֵי חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה: אַגְרַהּ מִכָּא לְלוּד, וְאִינְסִיבַת אַנְגַרְיָא לְלוּד - אֵין חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר. מִכָּא לְלוּד, וְאִינְסִיבַת אַנְגַרְיָא לְצוֹר - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר.

מֵתָה אוֹ נִשְׁבְּרָה - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּשֶׁאָמַר לוֹ 'חֲמוֹר' סְתָם, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ 'חֲמוֹר זֶה', יָכִיל מֵימַר לֵיהּ 'לְדֵין בְּעֵיתָ, אֵיתֵי לֵהּ קוּמִין'! רַב הוּנָא אָמַר: חַיָּב לְטַפֵּל בּוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. אָמַר רַבִּי זֵירָא: אִם יֵשׁ בַּטְּפִילָה כְּדֵי לְשָׂכֹר לוֹ גַּיידוֹר קָטָן - אֵינוֹ חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר, וְאִם לָאו - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ

[ט] נִתְפָּסָה לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ

[כ] שֶׁנִּסְדְּקָה רֶגֶל הַחֲמוֹר וְהִתְלִיעָה רַגְלָהּ

חֲמוֹר אַחֵר. אָמַר רַבִּי הוּנָא: אִם יֵשׁ בַּנְּבֵלָה כְּדֵי לִקַּח גַּיְידוֹר קָטָן - אֵין חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר, וְאִם לָאו - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהָבִיא חִטִּין, וְהֵבִיא שְׂעוֹרִין; תְּבוּאָה, וְהֵבִיא תֶּבֶן - חַיָּב. כַּמָּה יוֹסִיף עַל מַשּׂוֹאוֹ וִיהֵא חַיָּב? סוּמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סְאָה לַגָּמָל, וּשְׁלֹשֶׁת קַבִּין לַחֲמוֹר.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, עַל שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים, אַחַת אוֹמֶרֶת: שְׁתַּיִם, וְאַחַת אוֹמֶרֶת: חָמֵשׁ, שֶׁהוּא נָזִיר כִּקְטַנָּה שֶׁבָּהּ, עַל מַה נֶחְלְקוּ? עַל שֶׁהָיוּ שְׁנֵי עֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ. כַּת אַחַת אוֹמֶרֶת: שְׁתַּיִם. וְאַחַת אוֹמֶרֶת: חָמֵשׁ, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: נֶחְלְקָה עֵדוּתָן, וְאֵין נְזִירוּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יֵשׁ בִּכְלַל חָמֵשׁ שְׁתַּיִם – יְהֵא נָזִיר שְׁתַּיִם.

ג,ב מִי שֶׁאָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר׳, וְשָׁהָה כְּדֵי דִּבּוּר, וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ, וְאָמַר: ׳וַאֲנִי׳ – הוּא אָסוּר וַחֲבֵרוֹ מֻתָּר. כַּמָּה הוּא כְּדֵי דִּבּוּר? כְּדֵי שְׁאֵלַת שָׁלוֹם.

ג,ג ׳הֲרֵינִי נָזִיר׳, וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְאָמַר: ׳פִּי כְפִיו, וְשַׂעֲרֵי כִשְׁעָרוֹ׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר. ׳יְדֵי כְיָדוֹ, רַגְלֵי כְרַגְלוֹ׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר. ׳יְדֵי נְזִירָה וְרַגְלֵי נְזִירָה׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם. ׳רֹאשִׁי נְזִירָה, כְּבֵדִי נְזִירָה׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ – הוּא נָזִיר. דָּבָר שֶׁאֵין הַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ – אֵין זֶה נָזִיר.

ג,ד הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: ׳הֲרֵינִי נָזִיר! וְאַתְּ?׳[1] אִם אָמְרָה: ׳הֵן׳! – שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין. אִם רָצָה לְהָפֵר – מֵפֵר לָהּ, מִפְּנֵי שֶׁקָּדַם נִדְרוֹ לְ׳הֶקֵּם׳. וְאִם לָאו – הוּא אָסוּר וְהִיא מֻתֶּרֶת.

הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: ׳הֲרֵינִי נָזִיר וְאַתְּ!׳[2] אִם אָמְרָה: ׳הֵן׳ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. וְאִם לָאו – שְׁנֵיהֶן מֻתָּרִין, מִפְּנֵי שֶׁתְּלָתָה נִדְרוֹ בְּנִדְרָהּ.

[1] הוּא נָדַר בַּנָּזִיר בְּוַדָּאוּת, וְתוֹךְ כְּדֵי כָּךְ הוּא שׁוֹאֵל אוֹתָהּ, אִם גַּם אַתְּ רוֹצָה לִדּוֹר נְזִירוּת.

[2] לֹא בְּדֶרֶךְ שְׁאֵלָה כְּמוֹ בָּאִפֵּן הַקּוֹדֵם, אֶלָּא שֶׁתְּלָה אֶת הַנֶּדֶר שֶׁלּוֹ בַּנֶּדֶר שֶׁלָּהּ, וּמִתְכַּוֵּן לוֹמַר לָהּ: הֲרֵינִי נָזִיר אִם גַּם אַתְּ תִּהְיִי כָּמוֹנִי.

הַשָּׁלֵם

אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: ׳הֲרֵינִי נְזִירָה׳, וְאִם אָמַר ׳הֵן׳ – אָסוּרִין. אִם רָצָה לְהָפֵר – אֵינוֹ יָכוֹל, מִפְּנֵי שֶׁקָּדַם ׳הָקֵם׳ לַנֶּדֶר. וְאִם לָאו – הִיא אֲסוּרָה וְהוּא מֻתָּר.

אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: ׳הֲרֵינִי נְזִירָה, וְאַתָּה?׳, אִם אָמַר ׳הֵן׳ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. וְאִם לָאו – שְׁנֵיהֶן מֻתָּרִין, מִפְּנֵי שֶׁתְּלָתָה נִדְרָהּ בְּנִדְרוֹ.

הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳הֲרֵינִי נָזִיר, וְאַתָּה?׳, אִם אָמַר: ׳הֵן׳ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. וְאִם לָאו – הוּא אָסוּר וַחֲבֵרוֹ מֻתָּר.

הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳הֲרֵינִי נָזִיר, וְאַתָּה!׳[3], אִם אָמַר: ׳הֵן׳ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. וְאִם לָאו – שְׁנֵיהֶן מֻתָּרִין, מִפְּנֵי שֶׁתְּלָה נִדְרוֹ בְּנִדְרוֹ.

ג,ה הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בַּנָּזִיר, וְשָׁמְעָה חֲבֵרְתָּהּ, וְאָמְרָה: ׳וַאֲנִי׳. וְאַחַר כָּךְ בָּא בַּעְלָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה וְהֵפֵר לָהּ – הִיא מֻתֶּרֶת וַחֲבֵרְתָּהּ אֲסוּרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם אָמְרָה: ׳אַף אֲנִי׳ – לֹא נִתְכַּוְּנָה אֶלָּא כְּמוֹתָהּ, וּשְׁתֵּיהֶן מֻתָּרוֹת. ׳שְׁבוּעָה לְבֵיתִי שֶׁאֲנִי נִכְנֶסֶת׳, וְשָׁגְגָה וְנִכְנְסָה – מֻתֶּרֶת לְשֶׁעָבַר, וַאֲסוּרָה לֶעָתִיד לָבֹא.

ג,ו הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בַּנָּזִיר, וְשָׁמַע בַּעְלָהּ וְלֹא הֵפֵר לָהּ. רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים: הוּא נָתַן אֶצְבַּע בֵּין שִׁנֶּיהָ, שֶׁאִם רָצָה לְהָפֵר – יָפֵר. וְאִם אָמַר: ׳אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה נְדָרָנִית׳ – יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: הִיא נָתְנָה אֶצְבַּע בֵּין שִׁנָּיו, שֶׁאִם רָצָה לְהָפֵר – אֵינוֹ יָכוֹל. וְאִם אָמַר: ׳אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה נְזִירָה – תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתֻבָּה. הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בַּנָּזִיר, וְשָׁמַע בַּעְלָהּ וְהֵפֵר לָהּ, וְהִיא לֹא יָדְעָה שֶׁהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, וְהָיְתָה שׁוֹתָה יַיִן וּמְטַמְּאָה לַמֵּתִים – הֲרֵי זוֹ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים. כְּשֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָה מַגִּיעַ לְדָבָר זֶה הָיָה אוֹמֵר: וּמָה מִי שֶׁנִּתְכַּוֵּן לַעֲלוֹת בְּיָדוֹ בְּשַׂר חֲזִיר וְעָלָה בְּיָדוֹ בְּשַׂר טָלֶה וַאֲכָלוֹ – צָרִיךְ כַּפָּרָה וּסְלִיחָה, הַמִּתְכַּוֵּן לַעֲלוֹת בְּיָדוֹ בָּשָׂר חֲזִיר וְעָלָה בְּיָדוֹ בְּשַׂר

[3] לֹא בְּדֶרֶךְ שְׁאֵלָה.

תּוֹסֶפְתָּא

חֲזִיר, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיךְ כַּפָּרָה וּסְלִיחָה!

ג,ז בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּתִגְלַחַת טָהֳרָה אֲבָל בְּתִגְלַחַת טֻמְאָה - יָפֵר שֶׁמֵּפֵר לֶעָתִיד לָבֹא, שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר: ׳אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגֻלַּחַת׳. רַבִּי אוֹמֵר: אַף בְּתִגְלַחַת טָהֳרָה, עַד שֶׁלֹּא גִּלְּחָה - יָפֵר, שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר: ׳אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגֻלַּחַת׳. מִי שֶׁנָּדַר בַּנָּזִיר, וְהָיָה שׁוֹתֶה יַיִן וּמִטַּמֵּא לַמֵּתִים וְאַחַר כָּךְ נִשְׁאַל לֶחָכָם וְהֵתִּר לוֹ - אֵין סוֹפֵג אֶת אַרְבָּעִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אֵין סוֹפֵג אֶת אַרְבָּעִים - יִסְפֹּג מַכַּת מַרְדּוּת.

ג,ח הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לִנְזִירוּתוֹ - לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִן לְהָבִיא בְּכֶלֶן שְׁלָמִים. מֵת, וְהָיוּ לוֹ מָעוֹת סְתוּמִין - יִפְּלוּ לִנְדָבָה. מָעוֹת מְפֹרָשִׁין - דְּמֵי חַטָּאת יוֹלִיךְ לְיַם הַמֶּלַח. לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. דְּמֵי עוֹלָה - יָבִיאוּ עוֹלָה וּמוֹעֲלִין. דְּמֵי שְׁלָמִים - יָבִיאוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם. אֶלּוּ לְעוֹלָתוֹ, וְהַשְּׁאָר לַשְּׁאָר. מֵת, דְּמֵי שְׁלָמִים - יָבִיא בָּהֶן שְׁלָמִים. וְהַשְּׁאָר - יִפְּלוּ לִנְדָבָה. ׳אֵלּוּ לְחַטָּאתִי וְהַשְּׁאָר לִשְׁאָר נְזִירוּתִי - דְּמֵי חַטָּאת יוֹלִיכוּ לְיַם הַמֶּלַח. וְהַשְּׁאָר - יָבִיאוּ חֻצְיָהּ לְעוֹלָה וְחֻצְיָהּ לִשְׁלָמִים, וּמוֹעֲלִין בְּכֻלָּן וְאֵין מוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן. אֵלּוּ לְעוֹלָה, וְהַשְּׁאָר לִשְׁאָר נְזִירוּת, דְּמֵי עוֹלָה יָבִיאוּ בָּהֶן עוֹלָה, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן, וְהַשְּׁאָר - יִפְּלוּ לִנְדָבָה, וּמוֹעֲלִין בְּכֻלָּן, וְאֵין מוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן. אֵלּוּ לְעוֹלָתִי וְאֵלּוּ לְחַטָּאתִי וְאֵלּוּ לִשְׁלָמִים וְנִתְעָרְבוּ - הֲרֵי זֶה לוֹקֵחַ בָּהֶן שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת, בֵּין מִמָּקוֹם אֶחָד בֵּין מִשָּׁלֹשׁ מְקוֹמוֹת, וּמְחַלֵּל דְּמֵי חַטָּאת עַל חַטָּאתוֹ. דְּמֵי עוֹלָה עַל עוֹלָה, דְּמֵי שְׁלָמִים עַל שְׁלָמִים, וְנָתַן לַבְּעָלִים - לֹא יִתְּנֵם לַבְּעָלִים עַד שֶׁיְּחַלְּלֵם עַל כֻּלָּם.

ג,ט בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין אָדָם מַדִּיר אֶת בָּנָיו בַּנָּזִיר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַדִּיר אֶת בָּנָיו בַּנָּזִיר. הִדִּירוֹ כְּשֶׁהוּא קָטָן, וְגָלַח, אוֹ שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת - בָּטְלָה הֱימֶנוּ נְזִירוּת

הַשָּׁלֵם

אָבִיו. אֵימָתַי אָמְרוּ ׳הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו׳? בִּזְמַן שֶׁנָּזַר לְאַחַר מִיתַת אָבִיו, אֲבָל נָזַר בְּחַיֵּי אָבִיו, וְהִפְרִישׁ אָבִיו מְעוֹתָיו לִנְזִירוּתוֹ - הֲרֵי אֵלֶּה יִפְּלוּ לִנְדָבָה. רַבִּי יְהוּדָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אֵין זֶה מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו. אֵימָתַי אָמְרוּ ׳הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו׳? בִּזְמַן שֶׁהִנִּיחַ אָבִיו מָעוֹת סְתוּמִים לִנְזִירוּתוֹ וָמֵת, אֲבָל הִנִּיחַ מְפֹרָשִׁין, אוֹ בְּהֵמָה, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אֵין זֶה מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו.

ג,י מִי שֶׁנָּדַר בַּנָּזִיר, וְנִשְׁאַל לֶחָכָם וְאָסַר לוֹ; בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁשָּׁאַל, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנָּדַר, נִשְׁאַל לֶחָכָם וְהֵתִּיר לוֹ, אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוֹדִים, שֶׁאִם הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה מְפֹרֶשֶׁת - תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר; זוֹ טָעוּת טָעָה נָחוּם אִישׁ הַמָּדִי כְּשֶׁפָּתְחוּ בַּנָּדֶר.

ג,יא הָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, וְאֶחָד בָּא כְּנֶגְדָּן. אָמַר אֶחָד: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה פְּלוֹנִי׳, וְאֶחָד אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵינוֹ הוּא׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד מִכֶּם נָזִיר׳, וְאֶחָד אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין אֶחָד מִכֶּם נָזִיר׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁשְּׁנֵיכֶם נְזִירִים׳. וְאֶחָד אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁכֻּלְּכֶם נְזִירִים׳; בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כֻּלָּם נְזִירִים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין נָזִיר אֶלָּא מִי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמוּ דְּבָרָיו, וְיָבִיאוּ קָרְבָּן בְּשָׁתְּפוּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי טַרְפוֹן: אֵין אֶחָד מֵהֶם נָזִיר, שֶׁלֹּא נִתְּנָה נְזִירוּת אֶלָּא בְּהַפְלָאָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָיוּ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה יוֹסֵף׳, וְנִמְצָא יוֹסֵף, ׳שֶׁזֶּה שִׁמְעוֹן׳, וְנִמְצָא שִׁמְעוֹן. ׳שֶׁהוּא נָזִיר׳. רָאָה אַנְדְּרוֹגִינוּס וְאָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִישׁ׳. וְאֶחָד אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה אִישׁ׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִשָּׁה׳. וְאֶחָד אוֹמֵר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה אִשָּׁה׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִישׁ וְאִשָּׁה׳. וְאֶחָד אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה אִישׁ וְאִשָּׁה׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד מִכֶּם נָזִיר׳. ׳שֶׁאֵין אֶחָד מִכֶּם נָזִיר׳.

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

׳שֶׁשְּׁנֵיכֶם נְזִירִין׳. ׳שֶׁכֻּלְּכֶם נְזִירִין׳ – הֲרֵי אֵלּוּ כֻּלָּן נְזִירִין, וְכֻלָּם מוֹנִין תֵּשַׁע נְזִירִין.

מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק רְבִיעִי

ד,א נָזִיר שֶׁאָכַל כָּל הָאֲסוּרִין לוֹ בְּהַתְרָאָה אַחַת – אֵין חַיָּב אֶלָּא אַחַת. הִתְרוּ בוֹ וְאָכַל, הִתְרוּ בוֹ וְאָכַל וְשָׁתָה – חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְכַמָּה שִׁעוּרוֹ? בְּכְזַיִת. כֻּלָּן מִצְטָרְפִין בְּכְזַיִת, יַיִן וְחֹמֶץ כֵּיוֹצֵא בָּהֶן, כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מֵבִיא כּוֹס מָלֵא יַיִן וּמֵבִיא כַּזַּיִת אִיגּוֹרוֹ וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ וְשׁוֹפֵעַ, אִם שָׁתָה כֵּיוֹצֵא בָּהֶן – חַיָּב. וְאִם לָאו – פָּטוּר; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה פּוֹטֵר, עַד שֶׁיִּשְׁתֶּה רְבִיעִית יַיִן בֵּין שֶׁמָּזְגוּ וְשָׁתָאוּ, בֵּין שֶׁשָּׁתָאוּ חֲצָאִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נָזִיר שֶׁהִנִּיחַ פִּיו עַל פִּי חָבִית שֶׁל יַיִן וְשָׁתָה, שָׁתָאָה כֻּלָּהּ בְּהַתְרָאָה אַחַת – אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. מַתְרִין בּוֹ וְשׁוֹתֶה מַתְרִין בּוֹ וְשׁוֹתֶה – חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נָטַל אֶשְׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים וְאָכַל כֻּלּוֹ בְּהַתְרָאָה אַחַת – אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. מַתְרִין בּוֹ וְאוֹכֵל, מַתְרִין בּוֹ וְאוֹכֵל – חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָכַל הֵימֶנּוּ עֲנָבִים, לַחִים וְיבֵשִׁים, אוֹ שֶׁאָכַל הֵימֶנּוּ שְׁנֵי חַרְצַנִּין וְזָג, אוֹ שֶׁסָּחַט הֵימֶנּוּ כַּזַּיִת יַיִן הֶתֵּר – הֲרֵי זֶה חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

ד,ב נָזִיר שֶׁמֵּירַט[4] אוֹ שֶׁשִּׁפְשֵׁף, אוֹ שֶׁתָּלַשׁ בּוֹ בְּזוּג, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא – הֲרֵי זֶה חַיָּב. אֲבָל אֵין סוֹתֵר אֶלָּא בְּתַעַר וּבְרֹב רֹאשׁוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: כְּשֵׁם שֶׁשְּׁתֵּי שְׂעָרוֹת מְעַכְּבוֹת בּוֹ – כָּךְ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת סוֹתְרוֹת בּוֹ.

ד,ג חֹמֶר בַּתִּגְלַחַת, שֶׁהַתִּגְלַחַת אֵין לָהּ שִׁעוּר, וְעָשָׂה בָהּ אֶת הַמְּגַלֵּחַ כַּמִּתְגַּלֵּחַ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁתִיָּתָן, כֵּיצַד לֹא הֶתֵּר בִּכְלָל הֵיוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן? נָזִיר שֶׁשָּׁתָה יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה וְשֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, ׳שִׁבּוּעָה שֶׁאֶשְׁתֶּה יַיִן׳ וְשָׁתָה – הֲרֵי זֶה חַיָּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

כֵּיצַד הֶתֵּר מִכְלַל תִּגְלַחַת? מְצוֹרָע מֻחְלָט – הֲרֵי זֶה מְגַלֵּחַ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִצַּרַעְתּוֹ, אֶלָּא אֲפִלּוּ לְתֵת סִימָן לְנִתְקוֹ, אִם פָּשָׂה וְאִם לֹא פָּשָׂה.

ד,ד בֵּין שֶׁנִּטְמָא הוּא, בֵּין שֶׁטִּמְּאוּהוּ אֲחֵרִים, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאוֹנֵס בֵּין בְּרָצוֹן – סוֹתֵר אֶת הַכֹּל, וְחַיָּבִין קָרְבָּן, בֵּין שֶׁגִּלַּח הוּא בֵּין שֶׁגִּלְּחוּהוּ אֲחֵרִים, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאוֹנֵס בֵּין בְּרָצוֹן – סוֹתֵר אֶת הַכֹּל וְחַיָּבִין קָרְבָּן. אֵימָתַי אָמְרוּ ׳תִּגְלַחַת סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם? בִּזְמַן שֶׁאֵין לוֹ לִסְפֹּר, הָא אִם יֵשׁ לוֹ לִסְפֹּר – הֲרֵי זֶה אֵין סוֹתֵר. גִּלַּח עַל הַזָּבָח וְנִמְצָא פָּסוּל – תִּגְלַחְתּוֹ פְּסוּלָה וְסוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם.

ד,ה הַכֹּל מְשַׁלְּחִין תַּחַת הַדּוּד, חוּץ מִן טָמֵא שֶׁגִּלַּח בַּמְּדִינָה, מִפְּנֵי שֶׁשַּׁעֲרוֹ נִקְבָּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: טְהוֹרִים כָּאן וְכָאן. הָיוּ מְשַׁלְּחִים טְמֵאִים כָּאן וְכָאן – לֹא הָיוּ מְשַׁלְּחִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַכֹּל לֹא הָיוּ מְשַׁלְּחִים תַּחַת הַדּוּד, חוּץ מִן הַטָּהוֹר שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה כְּמִצְוָתוֹ. טָמֵא כֵּן וְכֵן וְטָהוֹר שֶׁבַּגְּבוּלִין – אֵין מְשַׁלְּחִין תַּחַת הַדּוּד, וְאֵין לְךָ שֶׁמְּשַׁלֵּחַ תַּחַת הַדּוּד אֶלָּא נָזִיר שֶׁגִּלַּח בְּטָהֳרָה וּבְפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר ו, יח): ״וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד״ וְגוֹ׳.

ד,ו רַבִּי שִׁמְעוֹן הַשִּׁזּוּרִי אוֹמֵר: הָאִישׁ מְשַׁלֵּחַ תַּחַת הַדּוּד וְאֵין הָאִשָּׁה מְשַׁלַּחַת תַּחַת הַדּוּד, מִפְּנֵי פִּרְחֵי כְהוּנָה. כֵּיצַד מְשַׁלְּחוֹ? נוֹתֵן עָלָיו רֹטֶב וּמְשַׁלֵּחַ, וְאִם שָׁלַח תַּחַת הַדּוּד שֶׁל חַטָּאת וְאָשָׁם – יָצָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק: מִימַי לֹא אָכַלְתִּי אָשָׁם נָזִיר טָמֵא אֶלָּא אַחַת. מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא אֵלַי אֶחָד מִן הַדָּרוֹם, וּרְאִיתִיו יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי, וּקְווּצוֹתָיו סְדוּרוֹת לוֹ תַּלְתַּלִּים. אָמַרְתִּי לוֹ: בְּנִי! מַה רָאִיתָ לְשַׁחֵת שֵׂעָר זֶה נָאֶה? נָם לִי: רוֹעֶה הָיִיתִי לְאָבִי, וְהָלַכְתִּי לְמַלְאוֹת מַיִם מִן הַמַּעְיָן, וְנִסְתַּכַּלְתִּי בְּבָבוּאָה שֶׁלִּי, וּפָחַז יִצְרִי עָלַי, וּבִקֵּשׁ לְהַעֲבִירֵנִי מִן הָעוֹלָם. אָמַרְתִּי לוֹ: רֵיקָה!

---

[4] שֶׁמָּרַט בְּיָדוֹ שְׂעָרוֹת מֵעִקָּרָן.

תּוֹסֶפְתָּא

מִפְּנֵי מָה אַתָּה מִתְגָּאֶה בְּעוֹלָם שֶׁאֵינוֹ שֶׁלְּךָ? בְּדָבָר שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה? הֲרֵי עָלַי לְגַלֵּחַ לַשָּׁמַיִם! עָמַדְתִּי וְנִשַּׁקְתִּיו עַל רֹאשׁוֹ, וְאָמַרְתִּי: כְּמוֹתְךָ יִרְבּוּ עוֹשֵׂי רָצוֹן מָקוֹם בְּיִשְׂרָאֵל, עָלֶיךָ הַכָּתוּב אוֹמֵר (בְּמִדְבַּר ו, יב): "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִיא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַה'".

ד,ז נָזִיר שֶׁנִּטְמָא בַּשְּׁבִיעִי, וְחָזַר וְנִטְמָא בַּשְּׁבִיעִי – אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא קָרְבָּן אֶחָד. נִטְמָא בַּשְּׁמִינִי וְחָזַר וְנִטְמָא בַּשְּׁמִינִי – מֵבִיא קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קָרְבָּן אֶחָד עַל הַכֹּל עַד שֶׁיָּבִיא אֲשָׁמוֹ. הֵבִיא אֲשָׁמוֹ וְנִטְמָא, אֲשָׁמוֹ וְנִטְמָא – חַיָּב קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קָרְבָּן אֶחָד עַל הַכֹּל, עַד שֶׁיָּבִיא חַטָּאתוֹ. הֵבִיא חַטָּאתוֹ וְנִטְמָא, וְהֵבִיא חַטָּאתוֹ וְנִטְמָא – מֵבִיא קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. הֵבִיא חַטָּאתוֹ וְלֹא הֵבִיא אֲשָׁמוֹ – מוֹנֶה. הֵבִיא אֲשָׁמוֹ וְלֹא הֵבִיא חַטָּאתוֹ – אֵינוֹ מוֹנֶה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁחַטָּאתוֹ מְעַכְּבוֹ, כָּךְ אֲשָׁמוֹ מְעַכְּבוֹ.

ד,ח מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁאִם גִּלַּח עַל חַטָּאתוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, וְאַחַר כָּךְ הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו לִשְׁמָן – תִּגְלַחְתּוֹ פְּסוּלָה וּזְבָחָיו לֹא עָלוּ לוֹ. גִּלַּח עַל הָעוֹלָה וְעַל הַשְּׁלָמִים שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וְאַחַר כָּךְ הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו לִשְׁמָן – תִּגְלַחְתּוֹ פְּסוּלָה, וּזְבָחָיו לֹא עָלוּ לוֹ. הָרָאוּי לָבֹא בֶּן שָׁנָה וְהֵבִיא בֶּן שְׁתַּיִם, בֶּן שְׁתַּיִם וְהֵבִיא בֶּן שָׁנָה, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן רוֹבֵעַ, וְנִרְבָּע, מָקֵצֶה, וְנֶעֱבַד, אֶתְנַן, מְחִיר, שָׁרוּעַ, וְקָלוּט – תִּגְלַחְתּוֹ פְּסוּלָה, וּזְבָחָיו לֹא עָלוּ לוֹ, וּשְׁאָר שַׁלְמֵי נָזִיר, שֶׁהֲבִיאָן שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתוֹ – נֶאֱכָלִין לְיוֹם וָלַיְלָה אֶחָד, וְאֵינָן טְעוּנִין לֹא לֶחֶם וְלֹא זְרוֹעַ.

ד,ט מִי שֶׁנִּזְרַק עָלָיו אֶחָד מִן הַדָּמִים, וְנִטְמָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: סוֹתֵר אֶת הַכֹּל, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יָבִיא שְׁאָר קָרְבָּנוֹ וְיִטְהַר, מִפְּנֵי שֶׁקִּדֵּשׁ שֵׁעָר בַּדָּם. מַעֲשֶׂה בְּמִרְיָם הַתַּרְמוֹדִית שֶׁנִּזְרְקוּ עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַדָּמִים,

הַשָּׁלֵם

וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ עַל בִּתָּהּ שֶׁהָיְתָה מְסֻכֶּנֶת, וְהָלְכָה וּמְצָאתָהּ שֶׁמֵּתָה, וְנִטְמְאָה. עָלֶיהָ אָמְרוּ חֲכָמִים: תָּבִיא שְׁאָר קָרְבָּנָהּ וְתִטְהַר, מִפְּנֵי שֶׁקִּדֵּשׁ שֵׁעָר בַּדָּם.

ד,י כָּל מִי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי נְזִירוּת מָנָה רִאשׁוֹנָה וְלֹא הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו – אָסוּר לְגַלֵּחַ וְלִשְׁתּוֹת יַיִן וּלְהִטַּמֵּא לַמֵּתִים. נִטְמָא עַד שֶׁלֹּא גִּלַּח; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן טֻמְאָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ, מִפְּנֵי שֶׁיָּצָא מִכְּלָל רִאשׁוֹנָה וְלִכְלָל הַשְּׁנִיָּה לֹא בָּא.

מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק חֲמִישִׁי

ה,א כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ 'אֵין מַתְחִיל לִמְנוֹת עַד שֶׁיִּטָּהֵר', אִם נִטְמָא – אֵין מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ 'מַתְחִיל וּמוֹנֶה מִיַּד', אִם נִטְמָא – מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה.

ה,ב טֻמְאָה שֶׁנִּתּוֹנָה עַל גַּבֵּי כֹּתֶל, אֲפִלּוּ מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה, וְכֵן עֵדֶר בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף חַיִּין, שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, אֲפִלּוּ רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה וְרֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בֵּין רַגְלוֹ שֶׁל זֶה – אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עֲלֵיהֶן, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ זְקֵנִים חֲלוּקִין, מִקְצָתָן אוֹמְרִים: רְבִיעִית דָּם, וּרְבַע עֲצָמוֹת. וּמִקְצָתָן אוֹמְרִים: חֲצִי קַב עֲצָמוֹת וַחֲצִי לוֹג דָּם. בֵּית דִּין שֶׁאַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ: רְבִיעִית דָּם וּרְבַע עֲצָמוֹת לְתִרּוּמוֹת וְקָדָשָׁיו. חֲצִי קַב עֲצָמוֹת וַחֲצִי לוֹג דָּם לַנָּזִיר וְלַמִּקְדָּשׁ.

ה,ג אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כְּשֶׁהָלַכְתִּי לְעַרְדִּסְקִיָּא, מָצָאתִי אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פָּתָר, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְדָן לִפְנֵי רַבִּי מֵאִיר בַּהֲלָכָה: כָּל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ – חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם בִּיאַת מִקְדָּשׁ, וְכָל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁאֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ – אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ. אָמַר לוֹ: אַל תְּהִי זוֹ קַלָּה מִן הַשֶּׁרֶץ! אָמַרְתִּי לוֹ: כְּלוּם אַתָּה בָּקִי בִּיהוֹשֻׁעַ בַּר מֶמֶל? אָמַר לִי:

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

הֵן[5]! כָּךְ אָמַר יְהוֹשֻׁעַ בַּר מֶמֶל מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כָּל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ – חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם בִּיאַת מִקְדָּשׁ, וְכָל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁאֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ – אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת דְּבָרָיו.

ה,ד שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן: הֲרֵי שֶׁהָיָה נָזִיר וּמְצֹרָע, מַהוּ שֶׁיְּגַלַּח תִּגְלַחַת אַחַת, וְתַעֲלֶה לְנִדְרוֹ וּלְצָרַעְתּוֹ? אָמַר לָהֶן: אֵין מְגַלֵּחַ. אָמְרוּ לוֹ: לָמָּה? אָמַר לָהֶם: אֶלָּא זֶה מְגַלֵּחַ לְהַעֲבִיר שֵׂעָר, וְזֶה מְגַלֵּחַ לְהַעֲבִיר שֵׂעָר – יָפֶה אַתֶּם אוֹמְרִים! אֶלָּא נָזִיר מְגַלֵּחַ "לְהַעֲבִיר" שֵׂעָר וּמְצֹרָע מְגַלֵּחַ "לְגַדֵּל" שֵׂעָר. אָמְרוּ לוֹ: אַף אָנוּ אוֹמְרִין לֹא תַעֲלֶה לוֹ בִּימֵי גָּמְרוֹ, תַּעֲלֶה לוֹ בִּימֵי סְפָרוֹ. אָמַר לָהֶם: אִילּוּ זֶה מְגַלֵּחַ לְאַחַר בִּיאַת מַיִם, וְזֶה מְגַלֵּחַ לְאַחַר בִּיאַת מַיִם – יָפֶה אַתֶּם אוֹמְרִים! אֶלָּא נָזִיר מְגַלֵּחַ "לְאַחַר" בִּיאַת מַיִם, וּמְצֹרָע מְגַלֵּחַ "קֹדֶם" בִּיאַת מַיִם. אָמְרוּ לוֹ: אַף אָנוּ אוֹמְרִים לֹא תַעֲלֶה לוֹ לִימֵי סְפָרוֹ, וּנְזִירוּתוֹ תַּעֲלֶה לוֹ לִימֵי חֲלוּטוֹ וְטֻמְאָתוֹ. אָמַר לָהֶם: אִילּוּ מְגַלְּחִים לְאַחַר דָּמִים – יָפֶה אַתֶּם אוֹמְרִים! אֶלָּא נָזִיר מְגַלֵּחַ "לְאַחַר" דָּמִים, וּמְצֹרָע מְגַלֵּחַ "לִפְנֵי" דָּמִים. אָמְרוּ לוֹ: תִּקּוּן הַדָּבָר – לֹא תַעֲלֶה לוֹ לִימֵי צָרַעְתּוֹ וּנְזִירוּתוֹ, תַּעֲלֶה לוֹ לִימֵי צָרַעְתּוֹ וְטֻמְאָתוֹ. אָמַר לָהֶם: נָזִיר טָהוֹר וְהוּא מְצוֹרָע, זֶה לְגַדֵּל וְזֶה לְהַעֲבִירוֹ, אִם נָזִיר טָמֵא וְהוּא מְצוֹרָע – זֶה לִפְנֵי בִּיאַת מַיִם וְזֶה לְאַחַר בִּיאַת מַיִם (סְפָרִים אֲחֵרִים: 'אֲבָל אִם הָיָה נָזִיר – מְגַלֵּחַ תִּגְלַחַת אַחַת עַל שְׁתֵּיהֶן').

ה,ה שְׁנֵי נְזִירִין שֶׁאָמַר לָהֶן אֶחָד: 'רָאִיתִי אֶת אֶחָד מִכֶּם שֶׁנִּטְמָא, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִי זֶה מִכֶּם' – סוֹפְרִין שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמְבִיאִין קָרְבַּן טֻמְאָה וְקָרְבַּן טָהֳרָה, וְאוֹמֵר: 'אִם אֲנִי טָמֵא – קָרְבָּן טֻמְאָה שֶׁלִּי וְקָרְבָּן טָהֳרָה שֶׁלְּךָ. וְאִם אֲנִי טָהוֹר – קָרְבָּן טָהֳרָה שֶׁלִּי וְקָרְבָּן טֻמְאָה שֶׁלְּךָ'. וְסוֹפְרִין שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמְבִיאִין קָרְבַּן טֻמְאָה וְקָרְבַּן טָהֳרָה, וְאוֹמֵר: 'אִם אֲנִי טָמֵא – קָרְבָּן טֻמְאָה שֶׁלִּי וְקָרְבָּן טָהֳרָה שֶׁלְּךָ, וְזֶה קָרְבָּן טַהֲרָתְךָ'. שְׁלֹשִׁים יָמִים הָרִאשׁוֹנִים וּשְׁלֹשִׁים יָמִים הָאַחֲרוֹנִים – אָסוּר לְגַלֵּחַ, וְלִשְׁתּוֹת יַיִן, וְלִטָּמֵא לַמֵּתִים, אִם גִּלַּח וְשָׁתָה יַיִן וְנִטְמָא לַמֵּתִים – סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים, הוּא עַצְמוֹ, עַל הָרִאשׁוֹנִים – חַיָּב. וְעַל הָאַחֲרוֹנִים – פָּטוּר.

מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק שִׁישִׁי

ו,א סָפֵק נָזִיר טָמֵא, סָפֵק נָזִיר טָהוֹר – אֲבָל נָזִיר וַדַּאי[6]. סָפֵק מְצוֹרָע טָמֵא סָפֵק מְצוֹרָע טָהוֹר – אֲבָל מְצוֹרָע וַדַּאי. אוֹכֵל בְּקָדָשִׁים אַחַר שִׁשִּׁים יוֹם. שׁוֹתֶה יַיִן וּמְטַמֵּא לַמֵּתִים לְאַחַר מֵאָה וְעֶשְׂרִים יוֹם. כֵּיצַד? אָמְרוּ לוֹ: נָזִיר טָמֵא אַתָּה וְאֵין נָזִיר טָמֵא מְגַלֵּחַ, אֶלָּא עַד שִׁבְעָה, צֵא וּמְנֵה שִׁבְעָה. הִזָּה וְשָׁנָה, גִּלַּח וְהֵבִיא קָרְבָּן, מָנָה שִׁבְעָה וּבְקֵשׁ לְגַלֵּחַ, וְאָמְרוּ לוֹ: נָזִיר טָהוֹר אַתָּה, וְאֵין נָזִיר טָהוֹר מְגַלֵּחַ אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים, צֵא וּמְנֵה עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה לְהַשְׁלִים שְׁלֹשִׁים, גִּלַּח וְהֵבִיא קָרְבָּן, מָנָה שְׁלֹשִׁים, וּבְקֵשׁ לְגַלֵּחַ, אָמְרוּ לוֹ: נָזִיר טָהוֹר אַתָּה! וְאֵין נָזִיר טָהוֹר מְגַלֵּחַ

---

[5] בְּנוּסְחַת הַסְּפָרִים מוּבָא: הֵן, וּבַעַל הֲלָכוֹת הָיָה.

[6] כלומר הוא נזיר ודאי ואין ספק בנזירותו.

תּוֹסֶפְתָּא

אֶלָּא עַל הַדָּמִים. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מֵבִיא עוֹלַת בְּהֵמָה וּמַתְנֶה עָלֶיהָ, וְאוֹמֵר, אִם נָזִיר טָהוֹר אֲנִי – הֲרֵי זֶה חוֹבָה. וְאִם לָאו – הֲרֵי זֶה נְדָבָה. כֵּיצַד תַּעֲשֶׂה לוֹ לְהַחְמִיר עָלָיו? מֵבִיא פִּילֵי שֶׁל חֶרֶס חֲדָשָׁה, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ רְבִיעִית מַיִם חַיִּים, וּמֵבִיא שְׁתֵּי צִפֳּרִים, וְשָׁחַט אֶת אַחַת מֵהֶן אֶל כְּלִי חֶרֶס עַל מַיִם חַיִּים, חָפְרָה וְקָבְרָה בְּפָנָיו, וַאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה, וּמֵבִיא חַטָּאת הָעוֹף, וּמַתְנֶה עָלֶיהָ, וְאוֹמֵר: אִם טָמֵא אֲנִי – חַטָּאת מֵחוֹבָתִי וְעוֹלָה נְדָבָה. אִם טָהוֹר אֲנִי – עוֹלָה מֵחוֹבָתִי וְחַטָּאת סָפֵק. מְגַלֵּחַ רֹאשׁוֹ וּזְקָנוֹ וְגַבּוֹת עֵינָיו כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּצָרָעִים מְגַלְּחִין, וּמוֹנֶה שִׁלְשִׁים, וּמֵבִיא עוֹלַת בְּהֵמָה אַחֶרֶת, וּמַתְנֶה עָלֶיהָ, וְאוֹמֵר: ׳אִם טָהוֹר הָיִיתִי – עוֹלָה הָרִאשׁוֹנָה חוֹבָה, וְזוֹ נְדָבָה, וְהַחַטָּאת עוֹף סָפֵק מֵחוֹבָתִי, וְאִם טָהוֹר אֲנִי – עוֹלָה הָרִאשׁוֹנָה נְדָבָה, וְזוֹ חוֹבָה, וְחַטָּאת עוֹף סָפֵק, וּמְגַלֵּחַ רֹאשׁוֹ וּזְקָנוֹ וְגַבּוֹת עֵינָיו כְּדֶרֶךְ שֶׁהַמְּצֹרָעִין מְגַלְּחִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְמָחָרָת מֵבִיא אֲשָׁמוֹ וְלָגוֹ בְּיָדוֹ, וּמַעֲמִידָן עַל שַׁעֲרֵי נִקָּנוֹר, וּמַתְנֶה עֲלֵיהֶן, וְאוֹמֵר: ׳אִם מְצוֹרָע אֲנִי – הֲרֵי זֶה אֲשָׁמִי. וְאִם לָאו – הֲרֵי זֶה שַׁלְמֵי נְדָבָה׳. אָשָׁם זֶה נִשְׁחָט בַּצָּפוֹן, וְטָעוּן מַתָּן בְּהוֹנוֹת, וּסְמִיכָה, וּנְסָכִים, וּתְנוּפָה חָזֶה וְשׁוֹק, וְנֶאֱכָל לִזְכָרֵי כְהוּנָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁמֵּבִיא קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל. לְהָבִיא חַטָּאת בְּהֵמָה אֵין יָכוֹל – שֶׁאֵין חַטָּאת בְּהֵמָה בָּאָה עַל הַסָּפֵק. לְהָבִיא חַטָּאת הָעוֹף אֵין יָכוֹל – שֶׁהָעָשִׁיר שֶׁהֵבִיא קָרְבָּן עָנִי, לֹא יָצָא. כֵּיצַד עוֹשֶׂה? יִכְתֹּב נְכָסָיו לְאַחֵר, וּמֵבִיא קָרְבָּן עָנִי. נִמְצָא עָנִי הֵבִיא חַטָּאת הָעוֹף, וּמַתְנֶה עֲלֵיהֶם, וְאוֹמֵר: ׳אִם מְצוֹרָע אֲנִי, הֲרֵי זֶה חַטָּאת, אִם לָאו – הֲרֵי זֶה סְפֵקוֹ׳, וְאוֹכֵל בַּקָּדָשִׁים מִיָּד. אֲבָל לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטָּמֵא אֵין יָכוֹל, שֶׁאֵין יְמֵי נִזְרוֹ עוֹלִין לוֹ בְּתוֹךְ יְמֵי צָרַעְתּוֹ. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה לוֹ? כְּדִבְרֵי בֶן זוֹמָא סוֹפֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמֵבִיא עוֹלַת בְּהֵמָה וּמְגַלֵּחַ, וּמֵבִיא חַטָּאת הָעוֹף, וּמַתְנֶה עָלֶיהָ, וְאוֹמֵר: אִם טָמֵא אֲנִי – חַטָּאת מֵחוֹבָתִי וְעוֹלָה נְדָבָה. וְאִם טָהוֹר אֲנִי – עוֹלָה מֵחוֹבָתִי וְחַטָּאת סָפֵק. וְסוֹפֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמֵבִיא עוֹלַת בְּהֵמָה וּמַתְנֶה עָלֶיהָ, וְאוֹמֵר: אִם טָמֵא אֲנִי – חַטָּאת מֵחוֹבָתִי וְע

תּוֹסֶפְתָּא

אָמְרוּ לוֹ: קֵבֶר הַתְּהוֹם הָיָה עִמָּךְ בַּבַּיִת שֶׁנִּכְנַסְתָּ לוֹ, תַּחַת אֵבֶן שֶׁיְּשַׁבְתָּ עָלָיו, וְנוֹדַע לוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו – צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן טָמְאָה. מִשֶּׁהֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו – אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן טָמְאָה.

ו,ד חֹמֶר בְּאִשְׁתּוֹ וּבְתּוֹ מַה שֶּׁאֵין בְּעַבְדּוֹ, וְחֹמֶר בְּשִׁפְחָתוֹ וּבְעַבְדּוֹ מַה שֶּׁאֵין בְּאִשְׁתּוֹ וּבְתּוֹ, שֶׁאִשְׁתּוֹ וּבְתּוֹ מֵפֵר אֶת נִדְרָן וְאֵין כּוֹפָן לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטָּמֵא לַמֵּתִים, אֲבָל עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ – אֵין מֵפֵר אֶת נִדְרָן אֲבָל כּוֹפָן לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטָּמֵא לַמֵּתִים. וְאֵין שׁוֹתִין אֶלָּא בְּפָנָיו, וְאֵין מִטַּמֵּא לַמֵּתִים אֶלָּא בְּפָנָיו.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עֶבֶד שֶׁאָמַר לוֹ רַבּוֹ – ׳הֱוֵי שׁוֹתֶה יַיִן שְׁתֵּי שָׁנִים, וּמִטַּמֵּא לַמֵּתִים שְׁתֵּי שָׁנִים׳ – שׁוֹתֶה יַיִן בְּפָנָיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו, וּמִטַּמֵּא לַמֵּתִים בְּפָנָיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו, לְמָה רַבּוֹ כּוֹפוֹ? לִנְזִירוּת, אֲבָל לֹא לִנְדָרִים וְלֹא לִשְׁבוּעוֹת.

ו,ה עֶבֶד שֶׁנָּזַר, וְגִלַּח, וְיָצָא לְחֵרוּת – יָצָא. נָזַר וְלֹא גִלַּח, וְיָצָא לְחֵרוּת – לֹא יָצָא. נִטְמָא וְיָצָא לְחֵרוּת – מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנִּטְמָא.

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְקַנֵּא לָהּ עַל פִּי שְׁתַּיִם, וּמַשְׁקֶה עַל פִּי אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ.

הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ עַל פִּי עֵד אֶחָד, אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ, וּמַשְׁקֶה לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם. הֵשִׁיבוּ חֲכָמִים לְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: אֵין לַדָּבָר סוֹף.

אֵי זוֹ הִיא עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה? זוֹ עֵדוּת סְתִירָה. עֵדוּת אַחֲרוֹנָה – זוֹ עֵדוּת טֻמְאָה. וְכַמָּה הִיא שִׁעוּר סְתִירָה? כְּדֵי טֻמְאָה. וְכַמָּה הִיא טֻמְאָה? כְּדֵי בִיאָה. וְכַמָּה הִיא כְּדֵי בִיאָה? כְּדֵי הַעֲרָאָה. וְכַמָּה הִיא הַעֲרָאָה? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּדֵי חֲזָרַת דֶּקֶל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כְּדֵי מְזִיגַת כּוֹס. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: כְּדֵי לִצְלוֹת בֵּיצָה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא

הַשָּׁלֵם

אוֹמֵר: כְּדֵי לִגְמֹעַ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יִרְמְיָה אוֹמֵר: כְּדֵי לְקַשֵּׁר הַגַּרְדִּי נִימָא. חָנָן בֶּן פִּינְחָס אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁתּוֹשִׁיט אֶצְבַּע לְתוֹךְ פִּיהָ, לִתֵּן קִיסָם. פְּלִימוֹ אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁתּוֹשִׁיט יָדָהּ לַסַּל לִטּוֹל כְּכָר, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֵכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ו, כו): ״כִּי בְעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לָחֶם״.

א,ב רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּעְלָהּ נֶאֱמָן עָלֶיהָ, מִקַּל וָחֹמֶר: וּמַה נִּדָּה, שֶׁחַיָּבִים עַל בִּיאָתָהּ כָּרֵת – בַּעְלָהּ נֶאֱמָן עָלֶיהָ, סוֹטָה, שֶׁאֵין חַיָּבִין עַל בִּיאָתָהּ כָּרֵת – אֵינוֹ דִין שֶׁיְּהֵא בַּעְלָהּ נֶאֱמָן עָלֶיהָ? ! אָמְרוּ לוֹ: וְכָל שֶׁכֵּן! הוֹאִיל וְאֵין חַיָּבִין עַל בִּיאָתָהּ כָּרֵת – לֹא יְהֵא בַּעְלָהּ נֶאֱמָן עָלֶיהָ!

דָּבָר אַחֵר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּנִדָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ הֶתֵּר אַחַר אִסּוּרָהּ – תֹּאמַר בְּסוֹטָה, שֶׁאֵין לָהּ הֶתֵּר אַחַר אִסּוּרָהּ? ! וְאוֹמֵר (משלי ט, יז): ״מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ וְגוֹ׳. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַכָּתוּב הֶאֱמִינוֹ עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה, טו): ״וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן״.

א,ג מַעֲלִין אוֹתָהּ לְשַׁעֲרֵי מִזְרָח, לְשַׁעֲרֵי נִקָּנוֹר, שָׁשָׁם מַשְׁקִים אֶת הַסּוֹטוֹת, מְטַהֲרִין אֶת הַיּוֹלְדוֹת, וּמְטַהֲרִין הַמְצֹרָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א ח, לא לב): ״אֵת אֲשֶׁר יֶחֱטָא אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְאָתָה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ וְשָׁפַטְתָּ אֶת עֲבָדֶיךָ לְהַרְשִׁיעַ רָשָׁע לָתֵת דַּרְכּוֹ בְּרֹאשׁוֹ״ – ״וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ״ (במדבר ה, כז). ״וּלְהַצְדִּיק צַדִּיק לָתֵת לוֹ כְּצִדְקָתוֹ״ – ״וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהוֹרָה הִיא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע״. הִיא עוֹמֶדֶת מִבִּפְנִים, וְהַכֹּהֵן עוֹמֵד מִבַּחוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה, יח): ״וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה׳״, וְאֵין כֹּהֵן לִפְנֵי ה׳, וּכְדֶרֶךְ שֶׁמַּאֲימִין עָלֶיהָ שֶׁתַּחְזֹר בָּהּ – כָּךְ מַאֲימִין עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תַחְזֹר בָּהּ. אוֹמְרִים לָהּ: בִּתִּי! אִם בָּרוּר לָךְ שֶׁאַתְּ טְהוֹרָה – עִמְדִי עַל בּוּרְיֵךְ, וּשְׁתִי, שֶׁאֵין הַמַּיִם הַלָּלוּ דּוֹמִין אֶלָּא לְסַם יָבֵשׁ שֶׁנָּתוּן עַל גַּבֵּי בָּשָׂר חַי, אִם יֵשׁ שָׁם מַכָּה – מְחַלְחֵל וְיוֹרֵד. אֵין שָׁם מַכָּה – אֵינוֹ מַזִּיקוֹ.

תּוֹסֶפְתָּא

א,ד אֵין מַשְׁקִין שְׁתֵּי סוֹטוֹת כְּאַחַת, שֶׁלֹּא יְהֵא לִבָּהּ גַּס בַּחֲבֶרְתָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה, אֶלָּא מְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר(בַּמִּדְבָּר ה, טז): ״וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן״ – אַחַת מַקְרֶיב, וְלֹא שְׁתַּיִם.

א,ה כֹּהֲנִים מַטִּילִין בֵּינֵיהֶם גּוֹרָלוֹת. כָּל מִי שֶׁעָלָה גּוֹרָלוֹ, וַאֲפִילוּ כֹּהֵן גָּדוֹל – יוֹצֵא וְעוֹמֵד בְּצַד סוֹטָה, וְאוֹחֵז בִּבְגָדֶיהָ, אִם נִקְרְעוּ – נִקְרְעוּ. וְאִם נִפְרְמוּ – נִפְרְמוּ. עַד שֶׁמְּגַלֶּה לִבָּהּ, וְסוֹתֵר אֶת שְׁעָרָהּ; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה לִבָּהּ נָאֶה – לֹא הָיָה מְגַלֶּהוּ, וְאִם הָיָה שְׂעָרָהּ נָאֶה – לֹא הָיָה סוֹתְרָהּ, מִפְּנֵי פִּרְחֵי כְהוּנָּה.

א,ו שְׁלֹשָׁה צְרִיכִין שֶׁיֵּרָאוּ עַל פְּנֵי הַמַּיִם, אֵפֶר פָּרָה וַעֲפַר סוֹטָה, וְדַם צִפּוֹר. אֵפֶר פָּרָה – כְּדֵי שֶׁיֵּרָאוּ עַל פְּנֵי הַמַּיִם. עֲפַר סוֹטָה – כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. דַּם צִפּוֹר שֶׁל מְצוֹרָע – כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. רַק יְבָמָה – כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים.

א,ז רַשָּׁאִין הַכֹּהֲנִים לִתֵּן בִּשְׁיָרֵי מִנְחוֹת יַיִן, שֶׁמֶן וּדְבַשׁ, וַאֲסוּרִין לְחַמֵּץ. כָּל הַמִּנְחוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה טְעוּנָה שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, חוּץ מִמִּנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר ה, טו): ״לֹא יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבוֹנָה״ וְגוֹ׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל חַטָּאת שֶׁבַּתּוֹרָה – אֵין טְעוּנָה נְסָכִים, חוּץ מֵחַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ שֶׁל מְצוֹרָע, שֶׁלֹּא יְהֵא קָרְבָּן חוֹטֵא מְהֻדָּר. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: כָּל זִכְרוֹנוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נֶאֶמְרוּ לְטוֹבָה, חוּץ מִזּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר ה, טו): ״מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן״. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אַף זוֹ לְטוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר ה, כח): ״וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהוֹרָה הִיא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע״.

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א הָיָה נוֹטֵל אֶת מִגְלָתָהּ וְנִכְנָס לוֹ לָאוּלָם, טַבְלָא שֶׁל זָהָב הָיְתָה קְבוּעָה בְּכָתְלוֹ שֶׁל הֵיכָל וְהִיא נִרְאֵית בָּאוּלָם, מִמָּנָּה רוֹאֶה וְכוֹתֵב, לֹא חַסִּיר וְלֹא יַתִּיר, יוֹצֵא וְעוֹמֵד בְּצַד סוֹטָה, קוֹרֵא וְדוֹרֵשׁ, וּמְדַקְדֵּק בְּכָל

הַשָּׁלֵם

דִּקְדּוּקֵי פָּרָשָׁה, וּמַשְׁמִיעָהּ בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁשּׁוֹמַעַת, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא יוֹדַעַת עַל מָה הָיְתָה שׁוֹתָה וּבַמֶּה הָיְתָה שׁוֹתָה, עַל מָה הָיְתָה טְמֵאָה וּבַמֶּה הָיְתָה טְמֵאָה, וְאוֹמֵר לָהּ: ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עָלַיִךְ, וְיָבֹא עָלַיִךְ וְיָבוֹאוּ עָלַיִךְ׳ – זֶה אָלָה. ׳מַשְׁבִּיעַ עָלַיִךְ׳ – זוֹ שְׁבוּעָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֲמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי, אָמֵן שֶׁלֹּא אֶטְמָא, לֹא שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ מִיַּד, אֶלָּא אֲפִלּוּ תְּקַלְקֵל לְאַחַר עֶשְׂרִים שָׁנָה – הַמַּיִם מִתְעָרְרִין עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר ה, טו): ״מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן״, נִכְנַס וְכוֹתֵב, יוֹצֵא וּמוֹחֵק.

ב,ב עַד שֶׁלֹּא נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה, אָמְרָה: ׳אֵינִי שׁוֹתָה׳, אוֹ שֶׁאָמְרָה: ׳טְמֵאָה אֲנִי׳, אוֹ שֶׁבָּאוּ עֵדִים וְאָמְרוּ שֶׁהִיא טְמֵאָה – הַמַּיִם נִשְׁפָּכִין, וְאֵין בָּהֶן מִשּׁוּם קְדֻשָּׁה, וּמִגְלָתָהּ נִגְנֶזֶת תַּחַת צִירוֹ שֶׁל הֵיכָל, וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת. נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה וְאָמְרָה: ׳אֲנִי טְמֵאָה׳ – הַמַּיִם נִשְׁפָּכִין, וְאֵין בָּהֶן מִשּׁוּם קְדֻשָּׁה, וּמִגְלָתָהּ נִגְנֶזֶת תַּחַת צִירוֹ שֶׁל הֵיכָל, וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת בְּבֵית הַדֶּשֶׁן, וְאֵין מִגְלָתָהּ כְּשֵׁרָה לְהַשְׁקוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת.

ב,ג נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה, וְאָמְרָה: ׳אֵינִי שׁוֹתָה׳ – מְעַרְעֲרִין אוֹתָהּ וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּצְבָת שֶׁל בַּרְזֶל פּוֹתְחִין פִּיהָ שֶׁל זוֹ וּמְעַרְעֲרִין אוֹתָהּ וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: וְכִי לָמָּה מַשְׁקִין אוֹתָהּ? לֹא לְבָדְקָהּ? הֲרֵי זוֹ בְּדוּקָה וּמְנֻוֶּלֶת! אֶלָּא לְעוֹלָם יְכוֹלָה הִיא שֶׁתַּחֲזוֹר, עַד שֶׁתִּקָּרֵב מִנְחָתָהּ. קָרְבָה מִנְחָתָהּ וְאָמְרָה: ׳אֵינִי שׁוֹתָה׳ – מְעַרְעֲרִין אוֹתָהּ וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחָהּ.

ב,ד רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שְׁתֵּי קְנָאוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּפָּרָשָׁה, קִנְאָה אַחַת שֶׁמְּקַנֵּא לַבַּעַל, וְאַחַת שֶׁמְּקַנֵּא לַמָּקוֹם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר (בַּמִּדְבָּר ה, כב): ״וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן״ – רָאוּיָה הָיְתָה הָאִשָּׁה לָבֹא עָלֶיהָ פָּרָעֲנֻיּוֹת גְּדוֹלוֹת מֵאֵלּוּ, שֶׁהֵבִיאָה עַצְמָהּ לִידֵי סָפֵק זֶה, אֶלָּא שֶׁנִּיקַּל נְוָלָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר

תּוֹסֶפְתָּא

(שָׁם): "וְנִקְּתָה" – נִקְּתָה מִכָּל פְּרָעָנִיּוֹת הָרָאוּיוֹת לָבֹא עָלֶיהָ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן תֵּימָא: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה" – שֶׁאִם הָיְתָה יוֹלֶדֶת בְּצַעַר – יוֹלֶדֶת בְּרֶוַח, נְקֵבוֹת – יוֹלֶדֶת זְכָרִים, מְכֻעָרִין – יוֹלֶדֶת נָאִים. שְׁחוֹרִים – יוֹלֶדֶת לְבָנִים. קְצָרִים – יוֹלֶדֶת אֲרֻכִּים. אֶחָד אֶחָד – יוֹלֶדֶת שְׁנַיִם שְׁנַיִם.

ב,ה תִּינוֹק שֶׁלֹּא כָּלוּ לוֹ חֳדָשָׁיו – הֲרֵי זֶה מְכַלֶּה עוֹלָם. עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה שֶׁבָּא עָלֶיהָ בַּעְלָהּ – הֲרֵי הוּא חַיָּב עָלֶיהָ.

ב,ו נִטְמְאָה מִנְחָתָהּ עַד שֶׁלֹּא קִדְּשָׁהּ בַּכְּלִי – הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמְּנָחוֹת. תִּפָּדֶה וְתֵאָכֵל. מִשֶּׁקִּדְּשָׁהּ בַּכְּלִי – תִּעָבֵר צוּרָתָהּ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. קָרְבָה מִנְחָתָהּ וְלֹא הִסְפִּיק לְקָרֵב הַקֹּמֶץ עַד שֶׁמֵּת הַבַּעַל, אוֹ שֶׁמֵּתָה הִיא – שִׁירַיִם אֲסוּרִים, שֶׁעַל הַסָּפֵק בָּאת בְּתְחִלָּה, כִּפְרָה סְפֵקָהּ וְהָלְכָה לָהּ. קָרַב הַקֹּמֶץ וְאַחַר כָּךְ מֵתָה הִיא, אוֹ שֶׁמֵּת הַבַּעַל – שִׁירַיִם מֻתָּרִין, שֶׁעַל הַסָּפֵק בָּאתָה מִתְּחִלָּה, כִּפְרָה סְפֵקָהּ וְהָלְכָה לָהּ. בָּאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – מִנְחָה אֲסוּרָה, נִמְצְאוּ עֵדִים זוֹמְמִין – בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מִנְחָתָהּ חֹלִין.

ב,ז כָּל הַנְּשׁוּאוֹת לַכֹּהֵן, בֵּין כֹּהֶנֶת, בֵּין לְוִיָּה, בֵּין יִשְׂרְאֵלִית – אֵין מִנְחָתָהּ נֶאֱכֶלֶת, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ שֻׁתָּפוּת, וְאֵין עוֹלָה כָּלִיל לָאִשִּׁים, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ שֻׁתָּפוּת, כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? הַקֹּמֶץ קָרֵב לְעַצְמוֹ וְשִׁירַיִם קְרֵבִין בְּעַצְמָן. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קֹמֶץ קָרֵב בְּעַצְמוֹ וְשִׁירַיִם מִתְפַּזְּרִין.

ב,ח כֹּהֵן עוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּכֹהֶנֶת. הָאִישׁ זַכַּאי בְּבִתּוֹ בְּקִדּוּשֶׁיהָ, בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבִבְיאָה, וְזַכַּאי בִּמְצִיאָתָהּ, וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּבַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ – מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאִשָּׁה. הָאִישׁ עוֹבֵר עַל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא – מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאִשָּׁה. הָאִישׁ עוֹבֵר עַל "בַּל תַּקִּיף" וְעַל "בַּל תַּשְׁחִית", וְעַל "בַּל תְּטַמֵּא לַמֵּתִים" – מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאִשָּׁה. הָאִישׁ נִדּוֹן "בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה" וְאֵין הָאִשָּׁה נִדּוֹנִית "בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה". הָאִישׁ מְעַטֵּף וּמְסַפֵּר, וְהָאִשָּׁה מְעַטֶּפֶת וְאֵין מְסַפֶּרֶת. הָאִישׁ נִמְכָּר וְנִשְׁנָה, וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכֶּרֶת וְנִשְׁנֵית. הָאִישׁ נִמְכָּר עֶבֶד עִבְרִי, וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכֶּרֶת עֶבֶד עִבְרִי. הָאִישׁ נִרְצָע וְאֵין הָאִשָּׁה נִרְצַעַת. הָאִישׁ קוֹנֶה עֶבֶד עִבְרִי, וְאֵין הָאִשָּׁה קוֹנָה עֶבֶד עִבְרִי.

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִנַּיִן אַתָּה אוֹמֵר שֶׁבִּמְדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָהוּ כז, ח): "בְּסַאסְאָהּ בְּשַׁלְחָהּ תְּרִיבֶנָּה", אֵין לִי אֶלָּא סְאָה, מִנַּיִן לְרַבּוֹת תַּרְקַב וַחֲצִי תַרְקַב? קַב וָחֵצִי, קַב רוֹבֵעַ, וַחֲצִי רֹבַע, תֹּמֶן וְעוּכְלָא, תַּלְמוּד לוֹמַר (יְשַׁעְיָה ט, ד): "כִּי כָּל סְאוֹן סֹאֵן בְּרַעַשׁ" – הֲרֵי כָּאן מִדּוֹת הָרְבֵּה, חֻשְׁבּוֹנוֹת הָרְבֵּה. אֵין לִי אֶלָּא דָּבָר הַבָּא בְּמִדָּה, מִנַּיִן שֶׁאֲפִלּוּ פְּרוּטוֹת קְטַנּוֹת מִצְטָרְפוֹת לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל? תַּלְמוּד לוֹמַר (קֹהֶלֶת ז, כז): "אַחַת לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן". וְכֵן מָצִינוּ בְּסוֹטָה, שֶׁבְּמִדָּה שֶׁמָּדְדָה – בָּהּ מָדְדוּ לָהּ. הִיא עָמְדָה עַל פֶּתַח בֵּיתָהּ לֵרָאוֹת לוֹ – לְפִיכָךְ כֹּהֵן מַעֲמִידָהּ עַל שַׁעֲרֵי נִיקָנוֹר וּמַרְאֶה קְלוֹנָהּ לַכֹּל. הִיא פֵּרְסָה לוֹ סוּדָרִין נָאִין עַל רֹאשָׁהּ – לְפִיכָךְ כֹּהֵן נוֹטֵל צְעִיפָהּ מֵרֹאשָׁהּ וּמַנִּיחָהּ תַּחַת רַגְלֶיהָ. הִיא קָלְעָה לוֹ שַׂעֲרָהּ – לְפִיכָךְ כֹּהֵן סוֹתְרָהּ. הִיא קִשְּׁטָה פָּנֶיהָ – לְפִיכָךְ פָּנֶיהָ מוֹרִיקוֹת. הִיא כָּחֲלָה לוֹ עֵינֶיהָ – לְפִיכָךְ עֵינֶיהָ בּוֹלְטוֹת. הִיא הֵרְאָתָה לוֹ בְּאֶצְבַּע – לְפִיכָךְ צִפָּרְנֶיהָ נוֹשְׁרוֹת. הִיא הֵרְאָתָה אֶת בְּשָׂרָהּ – לְפִיכָךְ כֹּהֵן קוֹרֵעַ חֲלָקָהּ, וּמַרְאֶה קְלוֹנָהּ לָרַבִּים. הִיא חָגְרָה לוֹ בְּפָנִים – לְפִיכָךְ כֹּהֵן מֵבִיא חֶבֶל מִצְרִי וְקוֹשֵׁר לְמַעְלָה מִדֶּדֶיהָ, וְכָל הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּא וְרוֹאֶה. הִיא פָּשְׁטָה לוֹ יְרֵכָהּ – לְפִיכָךְ יְרֵכָהּ נִמַּקּ. הִיא קִבְּלַתּוּ עַל כְּרֵסָהּ – לְפִיכָךְ כְּרֵסָהּ צָבָה. הִיא הֶאֱכִילַתּוּ מַעֲדַנֵּי עוֹלָם – לְפִיכָךְ מִנְחָתָהּ מַאֲכַל בְּהֵמָה. הִיא הִשְׁקַתּוּ

תּוֹסֶפְתָּא

יַיִן בְּכוֹסוֹת מְשֻׁבָּחוֹת – לְפִיכָךְ כֹּהֵן מַשְׁקֶה אוֹתָהּ מַיִם הַמָּרִים בְּמַקֵּדָה שֶׁל חֶרֶס. הֵיאַ עָשְׂתָה בַּסֵּתֶר שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב כד, טו): "וְעֵין נֹאֵף שָׁמְרָה נֶשֶׁף לֵאמֹר" וְגוֹ', וְאֵינָהּ יוֹדַעַת הַיּוֹשֵׁב בְּסִתְרוֹ שֶׁל עוֹלָם שָׁם בָּהּ פָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "וְסֵתֶר פָּנִים יָשִׂים". דָּבָר אַחֵר: מְלַמֵּד שֶׁהַמָּקוֹם מוֹצִיא סִתְרָהּ לְגִלּוּי, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כו, כו): "תְּכַסֶּה שִׂנְאָה בְּמַשָּׁאוֹן תִּגָּלֶה רָעָתוֹ בְּקָהָל" וְגוֹ'.

ג,ב אַנְשֵׁי הַמַּבּוּל לֹא נִתְגָּאוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם אֶלָּא מִתּוֹךְ הַטּוֹבָה שֶׁהִשְׁפִּיעַ לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב כא, ט- יג): "בָּתֵּיהֶם שָׁלוֹם מִפַּחַד וְלֹא שֵׁבֶט אֱלוֹהַּ עֲלֵיהֶם וְגוֹ'. "שׁוֹרוֹ עִבֵּר וְלֹא יַגְעִל תְּפַלֵּט פָּרָתוֹ וְלֹא תְשַׁכֵּל; יְשַׁלְּחוּ כַצֹּאן עֹוְלֵיהֶם וְיַלְדֵיהֶם יִרְקֹדוּן; וכְתִיב: "יִשְׂאוּ כְּתֹף וְכִנּוֹר וְיִשְׂמְחוּ לְקוֹל עוּגָב". וּכְתִיב: "יְבַלּוּ בַטּוֹב יְמֵיהֶם" וְגוֹ'. הֵיאַ גָּרְמָה לָהֶם שֶׁאָמְרוּ לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חָפָצְנוּ; מַה שַׁדַּי כִּי נַעַבְדֶנּוּ וּמַה נּוֹעִיל כִּי נִפְגַּע בּוֹ (אִיּוֹב יד- טו). אָמְרוּ: כְּלוּם צְרִיכִין אָנוּ לוֹ אֶלָּא לְטִפָּה שֶׁל גְּשָׁמִים? הֲרֵי יֵשׁ לָנוּ נְהָרוֹת וּמַעְיָנוֹת שֶׁאָנוּ מִסְתַּפְּקִין בָּהֶם בִּימוֹת הַחַמָּה וּבִימוֹת הַגְּשָׁמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ב, ו): "וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ"; אָמַר לָהֶם הַמָּקוֹם: בְּטוֹבָה שֶׁהִשְׁפַּעְתִּי לָכֶם, בָּהּ אַתֶּם מִתְגָּאִים לְפָנַי? בָּהּ אֲנִי נִפְרָע מִכֶּם! מַהוּ אוֹמֵר (שָׁם ו, יז): "וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם עַל הָאָרֶץ". רַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוּרְמַסְקִית אוֹמֵר: דּוֹר הַמַּבּוּל לֹא נִתְגָּאוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם אֶלָּא בְּגַלְגַּל עַיִן שֶׁדּוֹמֶה לְמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ו, ב): "וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכֹּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ", לְפִיכָךְ דָּן אוֹתָם בְּמַיִם שֶׁדּוֹמֶה לְגַלְגַּל עַיִן, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ז, יא): "בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה" וְגוֹ'.

ג,ג אַנְשֵׁי הַמִּגְדָּל לֹא נִתְגָּאוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם אֶלָּא מִתּוֹךְ הַטּוֹבָה שֶׁהִשְׁפִּיעַ לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יא, א- ב): "וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שָׂפָה אַחַת וּדְבָרִים אֲחָדִים, וַיְהִי בְנָסְעָם מִקֶּדֶם וְגוֹ'. וְאֵין יְשִׁיבָה אֶלָּא אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לב, ו): "וַיֵּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל וְשָׁתוֹ" וְגוֹ', הֵיאַ גָּרְמָה לָהֶם, שֶׁאָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית יא, ד):

הַשָּׁלֵם

"הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל" וְגוֹ', וּמַהוּ אוֹמֵר (שָׁם יא, ח): "וַיָּפֶץ ה' אוֹתָם" וְגוֹ'.

אַנְשֵׁי סְדוֹם לֹא נִתְגָּאוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם, אֶלָּא מִתּוֹךְ הַטּוֹבָה שֶׁהִשְׁפִּיעַ לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב כח, ה- ח): "אֶרֶץ מִמֶּנָּה יֵצֵא לָחֶם וְכוּ', מְקוֹם סַפִּיר אֲבָנֶיהָ וְעַפְרֹת זָהָב לוֹ; נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עָיִט וְלֹא שְׁזָפַתּוּ עֵין אַיָּה; לֹא הִדְרִיכוּהוּ בְּנֵי שָׁחַץ לֹא עָדָה עָלָיו שָׁחַל. אַנְשֵׁי סְדוֹם אָמְרוּ: הוֹאִיל וּמָזוֹן יוֹצֵא מֵאַרְצֵנוּ, וְכֶסֶף וְזָהָב יוֹצֵא מֵאַרְצֵנוּ, וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת יוֹצֵא מֵאַרְצֵנוּ – אֵין אָנוּ צְרִיכִין שֶׁיִּבְוֹאוּ בְּנֵי אָדָם אֵלֵינוּ, שֶׁאֵין הֵם בָּאִים אֶלָּא לְחַסְּרֵנוּ בּוֹאוּ וּנְשַׁכַּח תּוֹרַת רֶגֶל מֵאַרְצֵנוּ. שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם פָּסוּק ד): "פָּרַץ נַחַל מֵעִם גָּר" וְגוֹ'. אָמַר לָהֶם הַמָּקוֹם: כְּהֵטִיבוֹתִי לָכֶם, אַתֶּם מְבַקְּשִׁים לְשַׁכֵּחַ אֶת הָרֶגֶל מִבֵּינוֹתֵיכֶם? אֲנִי אַשְׁכִּיחַ אֶת הָרֶגֶל מִבֵּינֵיכֶם, וְאַשְׁכִּיחַ אֶתְכֶם מִן הָעוֹלָם, מַהוּ אוֹמֵר? "פָּרַץ נַחַל מֵעִם גָּר" וְגוֹ'. (אִיּוֹב יב, ו): "יִשְׁלְיוּ אֹהָלִים לְשׁוֹדְדִים" וְגוֹ'. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יְחֶזְקֵאל טז, מח- מט): "חַי אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹקִים אִם עָשְׂתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ וְגוֹ' הִנֵּה זֶה הָיָה עֲוֹן סְדֹם אֲחוֹתֵךְ גְּאוֹן שִׂבְעַת לֶחֶם". מִצְרַיִם לֹא נִתְגָּאוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא בַּמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת א, כב): "וַיְצַו פַּרְעֹה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל הַבֵּן הַיִלוֹד" וְגוֹ'. אַף הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא לֹא נִפְרַע מֵהֶם אֶלָּא בַּמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טו, ד): "מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם". סִיסְרָא לֹא נִתְגָּאָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם אֶלָּא בִּלְגְיוֹנוֹת, שֶׁאֵין מְקַבְּלִין שָׂכָר, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים ה, יט): "בָּאוּ מְלָכִים נִלְחָמוּ בֶּצַע כֶּסֶף לֹא לָקָחוּ" וְגוֹ'. וְלֹא זָזוּ מִשָּׁם וְלֹא סַפְּנוּהוּ מִפְּנֵי שֶׁהוּא גּוֹלְיָר.

ג,ד שִׁמְשׁוֹן – בְּעֵינָיו מָרַד שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים יד, ג): "וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל אָבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יָשְׁרָה בְּעֵינָי", אַף הוּא בְּעֵינָיו לָקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים טז, כא): "וַיֹּאחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת עֵינָיו" וְגוֹ'. רַבִּי אוֹמֵר: תְּחִלַּת קַלְקָלָתוֹ הָיְתָה בְּעַזָּה, אַף עוֹנְשׁוֹ לֹא הָיְתָה אֶלָּא בְּעַזָּה. אַבְשָׁלוֹם – בְּשֵׂעָרוֹ מָרַד,

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל- ב יד, כה- כו): "וּכְאַבְשָׁלוֹם לֹא הָיָה אִישׁ וְגוֹ', וּבְגַלְּחוֹ אֶת רֹאשׁוֹ" וְגוֹ', לְפִיכָךְ לָקָה בִּשְׂעָרוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר: אַבְשָׁלוֹם – נָזִיר עוֹלָם הָיָה, וְאֶחָד לִשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ הָיָה מְגַלֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל- ב טו, ז- ח): "וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֵלְכָה נָּא וַאֲשַׁלֵּם וְגוֹ' כִּי נֵדֶר נָדַר עַבְדְּךָ" וְגוֹ'. רַבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר: אֶחָד לִשְׁלֹשִׁים יוֹם הָיָה מְגַלֵּחַ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל- ב יד, כו): "וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים לְיָמִים" וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל עֶרֶב שַׁבָּת הָיָה מְגַלֵּחַ, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ מְלָכִים לְגַלֵּחַ מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּכֹהֲנִים (יְחֶזְקֵאל מד, כ): "וְרֹאשָׁם לֹא יְגַלֵּחוּ וּפֶרַע לֹא יְשַׁלֵּחוּ" וְגוֹ'. וְשָׁקַל אֶת שְׂעַר רֹאשׁוֹ מָאתַיִם שְׁקָלִים בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ, אֶבֶן שֶׁאֲנָשֵׁי טְבֶרְיָה וַאֲנָשֵׁי צִפּוֹרִין שׁוֹקְלִים בּוֹ, לְפִי שֶׁבָּא עַל עֶשֶׂר פִּלַגְשֵׁי אָבִיו, לְפִיכָךְ נִתְקְעוּ בּוֹ עֶשֶׂר לוֹנְבִיוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל- ב יח, טו): "וַיַּסֹּבּוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים" וְגוֹ'. וּלְפִי שֶׁגָּנַב שֶׁלֹּשׁ לְבָבוֹת, לֵב אָבִיו וְלֵב בֵּית דִּין וְלֵב כָּל יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ נִתְקְעוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה שִׁבְטִים שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ" וְגוֹ'.

ג,ה סַנְחֵרִיב לֹא נִתְגָּאָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם אֶלָּא עַל יְדֵי מַלְאָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים- ב יט, כג- כד): "בְּיַד מַלְאָכֶיךָ חֵרַפְתָּ וְגוֹ', אֲנִי קָרְתִּי וְשָׁתִיתִי מַיִם" וְגוֹ'. אַף הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא לֹא נִפְרָע מֵהֶן אֶלָּא עַל יְדֵי מַלְאָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם יט, לה): "וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מַלְאַךְ ה' וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר" וְגוֹ', וְכֻלָּם מְלָכִים קְשׁוּרֵי כְתָרִים בְּרָאשֵׁיהֶם.

ג,ו נְבוּכַדְנֶצַּר אָמַר: אֵין בָּאֵי הָעוֹלָם כְּדַאי לָדוּר בֵּינֵיהֶם, אֶלָּא אֶעֱשֶׂה לִי עָב קְטַנָּה וְאָדוּר בְּתוֹכָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה יד, יד): "אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב", אָמַר לוֹ הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא (שָׁם יד, יג): "וְאַתָּה אָמַרְתָּ בִלְבָבְךָ הַשָּׁמַיִם אֶעֱלֶה מִמַּעַל לְכוֹכְבֵי אֵל אָרִים כִּסְאִי" וְגוֹ' אֲנִי מוֹרִידְךָ לִבְאֵר שַׁחַת", מַהוּ אוֹמֵר (שָׁם): "אַךְ אֶל שְׁאוֹל תּוּרָד" וְגוֹ', אַתָּה אָמַרְתָּ אֵין

הַשָּׁלֵם

בָּאֵי הָעוֹלָם כְּדַאי לָדוּר בֵּינֵיהֶם, מַהוּ אוֹמֵר? – "וּמִן אֲנָשָׁא לָךְ טָרְדִין וְגוֹ', בָּה שַׁעְתָּא מִלְתָא סָפַת עַל נְבוּכַדְנֶצַּר, וּמִן בְּנֵי אֲנָשָׁא טְרִיד, כֹּלָּא מְטָא עַל נְבוּכַדְנֶצַּר לְקֵצַת יַרְחִין תְּרֵי עָשָׂר" (דָּנִיֵּאל ד, ל).

יהושע פרק יז

א וַיְהִי הַגּוֹרָל לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה כִּי־הוּא בְּכוֹר יוֹסֵף
לְמָכִיר בְּכוֹר מְנַשֶּׁה אֲבִי הַגִּלְעָד כִּי הוּא הָיָה אִישׁ
מִלְחָמָה וַיִּהְיוּ־לוֹ הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן: ב וַיְהִי לִבְנֵי
מְנַשֶּׁה הַנּוֹתָרִים לְמִשְׁפְּחֹתָם לִבְנֵי אֲבִיעֶזֶר וְלִבְנֵי־
חֵלֶק וְלִבְנֵי אַשְׂרִיאֵל וְלִבְנֵי־שֶׁכֶם וְלִבְנֵי־חֵפֶר
וְלִבְנֵי שְׁמִידָע אֵלֶּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף הַזְּכָרִים
לְמִשְׁפְּחֹתָם: ג וּלְצְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־
מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנוֹתָיו מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה
וְתִרְצָה: ד וַתִּקְרַבְנָה לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי |
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם לֵאמֹר יְהוָה צִוָּה
אֶת־מֹשֶׁה לָתֶת־לָנוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵינוּ וַיִּתֵּן לָהֶם
אֶל־פִּי יְהוָה נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן: ה וַיִּפְּלוּ
חַבְלֵי־מְנַשֶּׁה עֲשָׂרָה לְבַד מֵאֶרֶץ הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן
אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן: ו כִּי בְּנוֹת מְנַשֶּׁה נָחֲלוּ נַחֲלָה
בְּתוֹךְ בָּנָיו וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד הָיְתָה לִבְנֵי־מְנַשֶּׁה
הַנּוֹתָרִים: ז וַיְהִי גְבוּל־מְנַשֶּׁה מֵאָשֵׁר הַמִּכְמְתָת
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי שְׁכֶם וְהָלַךְ הַגְּבוּל אֶל־הַיָּמִין אֶל־
יֹשְׁבֵי עֵין תַּפּוּחַ: ח לִמְנַשֶּׁה הָיְתָה אֶרֶץ תַּפּוּחַ
וְתַפּוּחַ אֶל־גְּבוּל מְנַשֶּׁה לִבְנֵי אֶפְרָיִם: ט וְיָרַד
הַגְּבוּל נַחַל קָנָה נֶגְבָּה לַנַּחַל עָרֵי הָאֵלֶּה
לְאֶפְרַיִם בְּתוֹךְ עָרֵי מְנַשֶּׁה וּגְבוּל מְנַשֶּׁה מִצָּפוֹן
לַנַּחַל וַיְהִי תֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה: י נֶגְבָּה לְאֶפְרַיִם
וְצָפוֹנָה לִמְנַשֶּׁה וַיְהִי הַיָּם גְּבוּלוֹ וּבְאָשֵׁר יִפְגְּעוּן
מִצָּפוֹן וּבְיִשָּׂשכָר מִמִּזְרָח: יא וַיְהִי לִמְנַשֶּׁה
בְּיִשָּׂשכָר וּבְאָשֵׁר בֵּית־שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ וְיִבְלְעָם
וּבְנוֹתֶיהָ וֶאֱת־יֹשְׁבֵי דֹאר וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי עֵין־דֹּר
וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי תַעְנַךְ וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ
וּבְנוֹתֶיהָ שְׁלֹשֶׁת הַנָּפֶת: יב וְלֹא יָכְלוּ בְּנֵי מְנַשֶּׁה
לְהוֹרִישׁ אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וַיּוֹאֶל הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת
בָּאָרֶץ הַזֹּאת: יג וַיְהִי כִּי חָזְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ
אֶת־הַכְּנַעֲנִי לָמַס וְהוֹרֵשׁ לֹא הוֹרִישׁוֹ:
{ס} יד וַיְדַבְּרוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר מַדּוּעַ
נָתַתָּה לִּי נַחֲלָה גּוֹרָל אֶחָד וְחֶבֶל אֶחָד וַאֲנִי עַם־
רָב עַד אֲשֶׁר־עַד־כֹּה בֵּרַכַנִי יְהוָה: טו וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אִם־עַם־רַב אַתָּה עֲלֵה לְךָ הַיַּעְרָה
וּבֵרַאתָ לְךָ שָׁם בְּאֶרֶץ הַפְּרִזִּי וְהָרְפָאִים כִּי־אָץ לְךָ
הַר־אֶפְרָיִם: טז וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יוֹסֵף לֹא־יִמָּצֵא לָנוּ
הָהָר וְרֶכֶב בַּרְזֶל בְּכָל־הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ־
הָעֵמֶק לָאֲשֶׁר בְּבֵית־שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ וְלַאֲשֶׁר בְּעֵמֶק
יִזְרְעֶאל: יז וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בֵּית יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם
וְלִמְנַשֶּׁה לֵאמֹר עַם־רַב אַתָּה וְכֹחַ גָּדוֹל לָךְ לֹא־
יִהְיֶה לְךָ גּוֹרָל אֶחָד: יח כִּי הַר יִהְיֶה־לָּךְ כִּי־יַעַר
הוּא וּבֵרַאתּוֹ וְהָיָה לְךָ תְּצֹאתָיו כִּי־תוֹרִישׁ אֶת־
הַכְּנַעֲנִי כִּי רֶכֶב בַּרְזֶל לוֹ כִּי חָזָק הוּא: {פ}

יהושע פרק יח

א וַיִּקָּהֲלוּ כָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁלֹה וַיַּשְׁכִּינוּ שָׁם
אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְהָאָרֶץ נִכְבְּשָׁה
לִפְנֵיהֶם: ב וַיִּוָּתְרוּ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא־חָלְקוּ
אֶת־נַחֲלָתָם שִׁבְעָה שִׁבְטִים: ג וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד־אָנָה אַתֶּם מִתְרַפִּים לָבוֹא
לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיכֶם: ד הָבוּ לָכֶם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים לַשָּׁבֶט
וְאֶשְׁלָחֵם וְיָקֻמוּ וְיִתְהַלְכוּ בָאָרֶץ וְיִכְתְּבוּ אוֹתָהּ
לְפִי נַחֲלָתָם וְיָבֹאוּ אֵלָי: ה וְהִתְחַלְקוּ אֹתָהּ
לְשִׁבְעָה חֲלָקִים יְהוּדָה יַעֲמֹד עַל־גְּבוּלוֹ מִנֶּגֶב
וּבֵית יוֹסֵף יַעַמְדוּ עַל־גְּבוּלָם מִצָּפוֹן: ו וְאַתֶּם

תִּכְתְּבוּ אֶת־הָאָרֶץ שִׁבְעָה חֲלָקִים וַהֲבֵאתֶם אֵלַי
הֵנָּה וְיָרִיתִי לָכֶם גּוֹרָל פֹּה לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ: **ז** כִּי אֵין־חֵלֶק לַלְוִיִּם בְּקִרְבְּכֶם כִּי־כְהֻנַּת
יְהוָה נַחֲלָתוֹ וְגָד וּרְאוּבֵן וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה
לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה אֲשֶׁר נָתַן
לָהֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה: **ח** וַיָּקֻמוּ הָאֲנָשִׁים וַיֵּלֵכוּ
וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַהֹלְכִים לִכְתֹּב אֶת־הָאָרֶץ
לֵאמֹר לְכוּ וְהִתְהַלְּכוּ בָאָרֶץ וְכִתְבוּ אוֹתָהּ וְשׁוּבוּ
אֵלַי וּפֹה אַשְׁלִיךְ לָכֶם גּוֹרָל לִפְנֵי יְהוָה
בְּשִׁלֹה: **ט** וַיֵּלְכוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּעַבְרוּ בָאָרֶץ וַיִּכְתְּבוּהָ
לֶעָרִים לְשִׁבְעָה חֲלָקִים עַל־סֵפֶר וַיָּבֹאוּ אֶל־
יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה שִׁלֹה: **י** וַיַּשְׁלֶךְ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ
גּוֹרָל בְּשִׁלֹה לִפְנֵי יְהוָה וַיְחַלֶּק־שָׁם יְהוֹשֻׁעַ אֶת־
הָאָרֶץ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כִּמַּחְלְקֹתָם: {פ}
יא וַיַּעַל גּוֹרָל מַטֵּה בְנֵי־בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם וַיֵּצֵא
גְּבוּל גּוֹרָלָם בֵּין בְּנֵי יְהוּדָה וּבֵין בְּנֵי יוֹסֵף: **יב** וַיְהִי
לָהֶם הַגְּבוּל לִפְאַת צָפוֹנָה מִן־הַיַּרְדֵּן וְעָלָה הַגְּבוּל
אֶל־כֶּתֶף יְרִיחוֹ מִצָּפוֹן וְעָלָה בָהָר וְהָיָה וּמָה
(וְהָיוּ) תְּצֹאֹתָיו מִדְבָּרָה בֵּית אָוֶן: **יג** וְעָבַר מִשָּׁם
הַגְּבוּל לוּזָה אֶל־כֶּתֶף לוּזָה נֶגְבָּה הִיא בֵּית־אֵל
וְיָרַד הַגְּבוּל עַטְרוֹת אַדָּר עַל־הָהָר אֲשֶׁר מִנֶּגֶב
לְבֵית־חוֹרוֹן תַּחְתּוֹן: **יד** וְתָאַר הַגְּבוּל וְנָסַב
לִפְאַת־יָם נֶגְבָּה מִן־הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בֵית־חוֹרוֹן
נֶגְבָּה וּמֹצָאתָיו (וְהָיוּ) תְּצֹאֹתָיו אֶל־קִרְיַת־בַּעַל הִיא
קִרְיַת יְעָרִים עִיר בְּנֵי יְהוּדָה זֹאת פְּאַת־
יָם: **טו** וּפְאַת־נֶגְבָּה מִקְצֵה קִרְיַת יְעָרִים וְיָצָא
הַגְּבוּל יָמָּה וְיָצָא אֶל־מַעְיַן מֵי נֶפְתּוֹחַ: **טז** וְיָרַד
הַגְּבוּל אֶל־קְצֵה הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי גֵי בֶן־הִנֹּם
אֲשֶׁר בְּעֵמֶק רְפָאִים צָפוֹנָה וְיָרַד גֵּי הִנֹּם אֶל־כֶּתֶף
הַיְבוּסִי נֶגְבָּה וְיָרַד עֵין רֹגֵל: **יז** וְתָאַר מִצָּפוֹן וְיָצָא
עֵין שֶׁמֶשׁ וְיָצָא אֶל־גְּלִילוֹת אֲשֶׁר־נֹכַח מַעֲלֵה
אֲדֻמִּים וְיָרַד אֶבֶן בֹּהַן בֶּן־רְאוּבֵן: **יח** וְעָבַר אֶל־
כֶּתֶף מוּל־הָעֲרָבָה צָפוֹנָה וְיָרַד
הָעֲרָבָתָה: **יט** וְעָבַר הַגְּבוּל אֶל־כֶּתֶף בֵּית־חָגְלָה
צָפוֹנָה והיה (וְהָיוּ |) תצאותיו (תְּצֹאֹתָיו) הַגְּבוּל
אֶל־לְשׁוֹן יָם־הַמֶּלַח צָפוֹנָה אֶל־קְצֵה הַיַּרְדֵּן נֶגְבָּה
זֶה גְּבוּל נֶגֶב: **כ** וְהַיַּרְדֵּן יִגְבֹּל־אֹתוֹ לִפְאַת־קֵדְמָה
זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי בִנְיָמִן לִגְבוּלֹתֶיהָ סָבִיב
לְמִשְׁפְּחֹתָם: {פ}
כא וְהָיוּ הֶעָרִים לְמַטֵּה בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם
יְרִיחוֹ וּבֵית־חָגְלָה וְעֵמֶק קְצִיץ: **כב** וּבֵית הָעֲרָבָה
וּצְמָרַיִם וּבֵית־אֵל: **כג** וְהָעַוִּים וְהַפָּרָה
וְעָפְרָה: **כד** וּכְפַר העמני (הָעַמֹּנָה) וְהָעֹפְנִי וְגֶבַע
עָרִים שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן: **כה** גִּבְעוֹן וְהָרָמָה
וּבְאֵרוֹת: **כו** וְהַמִּצְפֵּה וְהַכְּפִירָה
וְהַמֹּצָה: **כז** וְרֶקֶם וְיִרְפְּאֵל וְתַרְאֲלָה: **כח** וְצֵלַע
הָאֶלֶף וְהַיְבוּסִי הִיא יְרוּשָׁלַ͏ִם גִּבְעַת קִרְיַת עָרִים
אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־בִנְיָמִן
לְמִשְׁפְּחֹתָם: {פ}

יהושע פרק יט

א וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הַשֵּׁנִי לְשִׁמְעוֹן לְמַטֵּה בְנֵי־שִׁמְעוֹן
לְמִשְׁפְּחוֹתָם וַיְהִי נַחֲלָתָם בְּתוֹךְ נַחֲלַת בְּנֵי־
יְהוּדָה: **ב** וַיְהִי לָהֶם בְּנַחֲלָתָם בְּאֵר־שֶׁבַע וְשֶׁבַע
וּמוֹלָדָה: **ג** וַחֲצַר שׁוּעָל וּבָלָה וָעֶצֶם: **ד** וְאֶלְתּוֹלַד
וּבְתוּל וְחָרְמָה: **ה** וְצִקְלַג וּבֵית־הַמַּרְכָּבוֹת וַחֲצַר
סוּסָה: **ו** וּבֵית לְבָאוֹת וְשָׁרוּחֶן עָרִים שְׁלֹשׁ־
עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן: **ז** עַיִן | רִמּוֹן וָעֶתֶר וְעָשָׁן עָרִים
אַרְבַּע וְחַצְרֵיהֶן: **ח** וְכָל־הַחֲצֵרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹת
הֶעָרִים הָאֵלֶּה עַד־בַּעֲלַת בְּאֵר רָאמַת נֶגֶב זֹאת

נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם: **ט** מֵחֶבֶל
בְּנֵי יְהוּדָה נַחֲלַת בְּנֵי שִׁמְעוֹן כִּי־הָיָה חֵלֶק בְּנֵי־
יְהוּדָה רַב מֵהֶם וַיִּנְחֲלוּ בְנֵי־שִׁמְעוֹן בְּתוֹךְ
נַחֲלָתָם: {פ}
י וַיַּעַל הַגּוֹרָל הַשְּׁלִישִׁי לִבְנֵי זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחֹתָם
וַיְהִי גְּבוּל נַחֲלָתָם עַד־שָׂרִיד: **יא** וְעָלָה גְבוּלָם |
לַיָּמָּה וּמַרְעֲלָה וּפָגַע בְּדַבֶּשֶׁת וּפָגַע אֶל־הַנַּחַל
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יָקְנְעָם: **יב** וְשָׁב מִשָּׁרִיד קֶדְמָה
מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ עַל־גְּבוּל כִּסְלֹת תָּבֹר וְיָצָא אֶל־
הַדָּבְרַת וְעָלָה יָפִיעַ: **יג** וּמִשָּׁם עָבַר קֶדְמָה
מִזְרָחָה גִּתָּה חֵפֶר עִתָּה קָצִין וְיֹצֵא רִמּוֹן הַמִּתְאָר
הַנֵּעָה: **יד** וְנָסַב אֹתוֹ הַגְּבוּל מִצְּפוֹן חַנָּתֹן וְהָיוּ
תֹּצְאֹתָיו גֵּי יִפְתַּח־אֵל: **טו** וְקַטָּת וְנַהֲלָל וְשִׁמְרוֹן
וְיִדְאֲלָה וּבֵית לָחֶם עָרִים שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה
וְחַצְרֵיהֶן: **טז** זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחוֹתָם
הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְחַצְרֵיהֶן: {פ}
יז לְיִשָּׂשכָר יָצָא הַגּוֹרָל הָרְבִיעִי לִבְנֵי יִשָּׂשכָר
לְמִשְׁפְּחוֹתָם: **יח** וַיְהִי גְּבוּלָם יִזְרְעֶאלָה וְהַכְּסוּלֹת
וְשׁוּנֵם: **יט** וַחֲפָרַיִם וְשִׁיאֹן וַאֲנָחַרַת: **כ** וְהָרַבִּית
וְקִשְׁיוֹן וָאֶבֶץ: **כא** וְרֶמֶת וְעֵין־גַּנִּים וְעֵין חַדָּה וּבֵית
פַּצֵּץ: **כב** וּפָגַע הַגְּבוּל בְּתָבֹור ושחצומה
(וְשַׁחֲצִימָה) וּבֵית שֶׁמֶשׁ וְהָיוּ תֹּצְאוֹת גְּבוּלָם
הַיַּרְדֵּן עָרִים שֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן: **כג** זֹאת נַחֲלַת
מַטֵּה בְנֵי־יִשָּׂשכָר לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶן:
{פ} **כד** וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הַחֲמִישִׁי לְמַטֵּה בְנֵי־אָשֵׁר
לְמִשְׁפְּחוֹתָם: **כה** וַיְהִי גְּבוּלָם חֶלְקַת וְחָלִי וָבֶטֶן
וְאַכְשָׁף: **כו** וְאַלַמֶּלֶךְ וְעַמְעָד וּמִשְׁאָל וּפָגַע
בְּכַרְמֶל הַיָּמָּה וּבְשִׁיחֹור לִבְנָת: **כז** וְשָׁב מִזְרָח
הַשֶּׁמֶשׁ בֵּית דָּגֹן וּפָגַע בִּזְבֻלוּן וּבְגֵי יִפְתַּח־אֵל
צְפוֹנָה בֵּית הָעֵמֶק וּנְעִיאֵל וְיֹצֵא אֶל־כָּבוּל
מִשְּׂמֹאל: **כח** וְעִבְרֹן וּרְחֹב וְחַמּוֹן וְקָנָה עַד צִידוֹן
רַבָּה: **כט** וְשָׁב הַגְּבוּל הָרָמָה וְעַד־עִיר מִבְצַר־צֹר
וְשָׁב הַגְּבוּל חֹסָה וִיהִיו (וְהָיוּ) תֹּצְאֹתָיו הַיָּמָּה
מֵחֶבֶל אַכְזִיבָה: **ל** וְעַמָּה וַאֲפֵק וּרְחֹב עָרִים
עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם וְחַצְרֵיהֶן: **לא** זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה
בְנֵי־אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְחַצְרֵיהֶן:
{פ} **לב** לִבְנֵי נַפְתָּלִי יָצָא הַגּוֹרָל הַשִּׁשִּׁי לִבְנֵי
נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם: **לג** וַיְהִי גְבוּלָם מֵחֶלֶף מֵאֵלֹון
בְּצַעֲנַנִּים וַאֲדָמִי הַנֶּקֶב וְיַבְנְאֵל עַד־לַקּוּם וַיְהִי
תֹּצְאֹתָיו הַיַּרְדֵּן: **לד** וְשָׁב הַגְּבוּל יָמָּה אַזְנוֹת תָּבוֹר
וְיָצָא מִשָּׁם חוּקֹקָה וּפָגַע בִּזְבֻלוּן מִנֶּגֶב וּבְאָשֵׁר
פָּגַע מַיִם וּבִיהוּדָה הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: **לה** וְעָרֵי
מִבְצָר הַצִּדִּים צֵר וְחַמַּת רַקַּת וְכִנֶּרֶת: **לו** וַאֲדָמָה
וְהָרָמָה וְחָצוֹר: **לז** וְקֶדֶשׁ וְאֶדְרֶעִי וְעֵין
חָצוֹר: **לח** וְיִרְאוֹן וּמִגְדַּל־אֵל חֹרֶם וּבֵית־עֲנָת
וּבֵית שֶׁמֶשׁ עָרִים תִּשַּׁע־עֶשְׂרֵה
וְחַצְרֵיהֶן: **לט** זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי
לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶן: {פ}
מ לְמַטֵּה בְנֵי־דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם יָצָא הַגּוֹרָל
הַשְּׁבִיעִי: **מא** וַיְהִי גְּבוּל נַחֲלָתָם צָרְעָה וְאֶשְׁתָּאוֹל
וְעִיר שֶׁמֶשׁ: **מב** וְשַׁעַלַבִּין וְאַיָּלוֹן
וְיִתְלָה: **מג** וְאֵילוֹן וְתִמְנָתָה וְעֶקְרוֹן: **מד** וְאֶלְתְּקֵה
וְגִבְּתוֹן וּבַעֲלָת: **מה** וִיהֻד וּבְנֵי־בְרַק וְגַת־
רִמּוֹן: **מו** וּמֵי הַיַּרְקוֹן וְהָרַקּוֹן עִם־הַגְּבוּל מוּל
יָפוֹ: **מז** וַיֵּצֵא גְבוּל־בְּנֵי־דָן מֵהֶם וַיַּעֲלוּ בְנֵי־דָן
וַיִּלָּחֲמוּ עִם־לֶשֶׁם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ | וַיַּכּוּ אוֹתָהּ לְפִי־
חָרֶב וַיִּרְשׁוּ אוֹתָהּ וַיֵּשְׁבוּ בָהּ וַיִּקְרְאוּ לְלֶשֶׁם דָּן
כְּשֵׁם דָּן אֲבִיהֶם: **מח** זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־דָן
לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְחַצְרֵיהֶן:
{ס} **מט** וַיְכַלּוּ לִנְחֹל־אֶת־הָאָרֶץ לִגְבוּלֹתֶיהָ וַיִּתְּנוּ

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל נַחֲלָה לֵיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן בְּתוֹכָם: **ג** עַל־
פִּי יְהוָה נָתְנוּ לוֹ אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר שָׁאָל אֶת־
תִּמְנַת־סֶרַח בְּהַר אֶפְרָיִם וַיִּבֶן אֶת־הָעִיר וַיֵּשֶׁב
בָּהּ: **נא** אֵלֶּה הַנְּחָלֹת אֲשֶׁר נָחֲלוּ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן |
וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמַטּוֹת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל | בְּגוֹרָל | בְּשִׁלֹה לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וַיְכַלּוּ מֵחַלֵּק אֶת־הָאָרֶץ: {פ}

יהושע פרק כ

א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: **ב** דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר תְּנוּ לָכֶם אֶת־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר־
דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה: **ג** לָנוּס שָׁמָּה רוֹצֵחַ
מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה בִּבְלִי־דָעַת וְהָיוּ לָכֶם לְמִקְלָט
מִגֹּאֵל הַדָּם: **ד** וְנָס אֶל־אַחַת | מֵהֶעָרִים הָאֵלֶּה
וְעָמַד פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וְדִבֶּר בְּאָזְנֵי זִקְנֵי־הָעִיר
הַהִיא אֶת־דְּבָרָיו וְאָסְפוּ אֹתוֹ הָעִירָה אֲלֵיהֶם
וְנָתְנוּ־לוֹ מָקוֹם וְיָשֵׁב עִמָּם: **ה** וְכִי יִרְדֹּף גֹּאֵל הַדָּם
אַחֲרָיו וְלֹא־יַסְגִּרוּ אֶת־הָרֹצֵחַ בְּיָדוֹ כִּי בִבְלִי־דַעַת
הִכָּה אֶת־רֵעֵהוּ וְלֹא־שֹׂנֵא הוּא לוֹ מִתְּמוֹל
שִׁלְשׁוֹם: **ו** וְיָשַׁב | בָּעִיר הַהִיא עַד־עָמְדּוֹ לִפְנֵי
הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה
בַּיָּמִים הָהֵם אָז | יָשׁוּב הָרוֹצֵחַ וּבָא אֶל־עִירוֹ
וְאֶל־בֵּיתוֹ אֶל־הָעִיר אֲשֶׁר־נָס מִשָּׁם: **ז** וַיַּקְדִּשׁוּ
אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל בְּהַר נַפְתָּלִי וְאֶת־שְׁכֶם בְּהַר
אֶפְרָיִם וְאֶת־קִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן בְּהַר
יְהוּדָה: **ח** וּמֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ מִזְרָחָה נָתְנוּ אֶת־
בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בַּמִּישֹׁר מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וְאֶת־רָאמֹת
בַּגִּלְעָד מִמַּטֵּה־גָד וְאֶת־גלון (גּוֹלָן) בַּבָּשָׁן מִמַּטֵּה
מְנַשֶּׁה: **ט** אֵלֶּה הָיוּ עָרֵי הַמּוֹעָדָה לְכָל | בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לָנוּס שָׁמָּה כָּל־מַכֵּה־
נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְלֹא יָמוּת בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם עַד־עָמְדוֹ
לִפְנֵי הָעֵדָה: {פ}

יהושע פרק כא

א וַיִּגְּשׁוּ רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְאֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְאֶל־רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: **ב** וַיְדַבְּרוּ אֲלֵיהֶם בְּשִׁלֹה בְּאֶרֶץ כְּנַעַן
לֵאמֹר יְהוָה צִוָּה בְיַד־מֹשֶׁה לָתֶת־לָנוּ עָרִים
לָשָׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶן לִבְהֶמְתֵּנוּ: {פ}
ג וַיִּתְּנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם מִנַּחֲלָתָם אֶל־פִּי יְהוָה
אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן: **ד** וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל
לְמִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי וַיְהִי לִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן מִן־
הַלְוִיִּם מִמַּטֵּה יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה הַשִּׁמְעֹנִי וּמִמַּטֵּה
בִנְיָמִן בַּגּוֹרָל עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה: {ס} **ה** וְלִבְנֵי
קְהָת הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפְּחֹת מַטֵּה־אֶפְרַיִם וּמִמַּטֵּה־
דָּן וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה בַּגּוֹרָל עָרִים עֶשֶׂר:
{ס} **ו** וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹן מִמִּשְׁפְּחוֹת מַטֵּה־יִשָּׂשכָר
וּמִמַּטֵּה־אָשֵׁר וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה
בַּבָּשָׁן בַּגּוֹרָל עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה: {ס} **ז** לִבְנֵי
מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וּמִמַּטֵּה־גָד
וּמִמַּטֵּה זְבוּלֻן עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה: {ס} **ח** וַיִּתְּנוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְאֶת־
מִגְרְשֵׁיהֶן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה בַּגּוֹרָל:
{פ}
ט וַיִּתְּנוּ מִמַּטֵּה בְּנֵי יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן
אֵת הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־יִקָּרְאוּ אֶתְהֶן
בְּשֵׁם: **י** וַיִּהְיוּ לִבְנֵי אַהֲרֹן מִמִּשְׁפְּחוֹת הַקְּהָתִי
מִבְּנֵי לֵוִי כִּי לָהֶם הָיָה הַגּוֹרָל רִאישֹׁנָה: **יא** וַיִּתְּנוּ
לָהֶם אֶת־קִרְיַת אַרְבַּע אֲבִי הָעֲנָק הִיא חֶבְרוֹן
בְּהַר יְהוּדָה וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ סְבִיבֹתֶיהָ: **יב** וְאֶת־

שְׁדֵה הָעִיר וְאֶת־חֲצֵרֶיהָ נָתְנוּ לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה
בַּאֲחֻזָּתוֹ: {ס} **יג** וְלִבְנֵי | אַהֲרֹן הַכֹּהֵן נָתְנוּ אֶת־
עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־חֶבְרוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־
לִבְנָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ: **יד** וְאֶת־יַתִּיר וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ
וְאֶת־אֶשְׁתְּמֹעַ וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ: **טו** וְאֶת־חֹלֹן וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־דְּבִר וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ: **טז** וְאֶת־עַיִן
וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־יֻטָּה וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־בֵּית
שֶׁמֶשׁ וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ עָרִים תֵּשַׁע מֵאֵת שְׁנֵי
הַשְּׁבָטִים הָאֵלֶּה: {ס} **יז** וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִין אֶת־
גִּבְעוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ אֶת־גֶּבַע וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ: **יח** אֶת־עֲנָתוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־
עַלְמוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע: **יט** כָּל־עָרֵי
בְנֵי־אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה עָרִים
וּמִגְרְשֵׁיהֶן: {ס} **כ** וּלְמִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי־קְהָת הַלְוִיִּם
הַנּוֹתָרִים מִבְּנֵי קְהָת וַיְהִי עָרֵי גּוֹרָלָם מִמַּטֵּה
אֶפְרָיִם: **כא** וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־שְׁעִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ
אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ בְּהַר אֶפְרָיִם וְאֶת־גֶּזֶר
וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ: **כב** וְאֶת־קִבְצַיִם וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ
וְאֶת־בֵּית חוֹרֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע:
{ס} **כג** וּמִמַּטֵּה־דָּן אֶת־אֶלְתְּקֵא וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ
אֶת־גִּבְּתוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ: **כד** אֶת־אַיָּלוֹן וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ אֶת־גַּת־רִמּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ עָרִים
אַרְבַּע: **כה** וּמֵחֲצִית מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־תַּעְנַךְ
וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־גַּת רִמּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים
שְׁתָּיִם: **כו** כָּל־עָרִים עֶשֶׂר וּמִגְרְשֵׁיהֶן לְמִשְׁפְּחוֹת
בְּנֵי־קְהָת הַנּוֹתָרִים: {ס} **כז** וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹן
מִמִּשְׁפְּחֹת הַלְוִיִּם מֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־עִיר
מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־גֹּלָן (גּוֹלָן) בַּבָּשָׁן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ
וְאֶת־בְּעֶשְׁתְּרָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ עָרִים שְׁתָּיִם:
{ס} **כח** וּמִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר אֶת־קִשְׁיוֹן וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ אֶת־דָּבְרַת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ: **כט** אֶת־
יַרְמוּת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־עֵין גַּנִּים וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ
עָרִים אַרְבַּע: {ס} **ל** וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר אֶת־מִשְׁאָל
וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ אֶת־עַבְדּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ: **לא** אֶת־
חֶלְקָת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־רְחֹב וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ
עָרִים אַרְבַּע: {ס} **לב** וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי אֶת־עִיר |
מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ
וְאֶת־חַמֹּת דֹּאר וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־קַרְתָּן וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ עָרִים שָׁלֹשׁ: **לג** כָּל־עָרֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי
לְמִשְׁפְּחֹתָם שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה עִיר וּמִגְרְשֵׁיהֶן:
{ס} **לד** וּלְמִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי־מְרָרִי הַלְוִיִּם הַנּוֹתָרִים
מֵאֵת מַטֵּה זְבוּלֻן אֶת־יָקְנְעָם וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־
קַרְתָּה וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ: **לה** אֶת־דִּמְנָה וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ אֶת־נַהֲלָל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע:
{ס} **לו** וּמִמַּטֵּה־גָּד אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־
רָמֹת בַּגִּלְעָד וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־מַחֲנַיִם וְאֶת־
מִגְרָשֶׁהָ: **לז** אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־יַעְזֵר
וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ כָּל־עָרִים אַרְבַּע: **לח** כָּל־הֶעָרִים
לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפְּחוֹת
הַלְוִיִּם וַיְהִי גּוֹרָלָם עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה: **לט** כָּל
עָרֵי הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ אֲחֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עָרִים
אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה וּמִגְרְשֵׁיהֶן: **מ** תִּהְיֶינָה הֶעָרִים
הָאֵלֶּה עִיר עִיר וּמִגְרְשֶׁיהָ סְבִיבֹתֶיהָ כֵּן לְכָל־
הֶעָרִים הָאֵלֶּה: {ס} **מא** וַיִּתֵּן יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֶת־
כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָתֵת לַאֲבוֹתָם וַיִּרְשׁוּהָ
וַיֵּשְׁבוּ בָהּ: **מב** וַיָּנַח יְהוָה לָהֶם מִסָּבִיב כְּכֹל
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבוֹתָם וְלֹא־עָמַד אִישׁ בְּפְנֵיהֶם
מִכָּל־אֹיְבֵיהֶם אֶת כָּל־אֹיְבֵיהֶם נָתַן יְהוָה
בְּיָדָם: **מג** לֹא־נָפַל דָּבָר מִכֹּל הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר־
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל הַכֹּל בָּא: {פ}

יהושע פרק כב

א אָז יִקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי מַטֵּה
מְנַשֶּׁה: **ב** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אַתֶּם שְׁמַרְתֶּם אֵת כָּל־
אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַתִּשְׁמְעוּ
בְקוֹלִי לְכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֶתְכֶם: **ג** לֹא־עֲזַבְתֶּם
אֶת־אֲחֵיכֶם זֶה יָמִים רַבִּים עַד הַיּוֹם הַזֶּה
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִצְוַת יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: **ד** וְעַתָּה הֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לַאֲחֵיכֶם
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם וְעַתָּה פְּנוּ וּלְכוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם
אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם אֲשֶׁר | נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד
יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: **ה** רַק | שִׁמְרוּ מְאֹד לַעֲשׂוֹת
אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה
עֶבֶד־יְהוָה לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלָלֶכֶת
בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּלְדָבְקָה־בוֹ וּלְעָבְדוֹ
בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: **ו** וַיְבָרְכֵם יְהוֹשֻׁעַ
וַיְשַׁלְּחֵם וַיֵּלְכוּ אֶל־אָהֳלֵיהֶם: {פ}
ז וְלַחֲצִי | שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה נָתַן מֹשֶׁה בַּבָּשָׁן וּלְחֶצְיוֹ
נָתַן יְהוֹשֻׁעַ עִם־אֲחֵיהֶם מעבר (בְּעֵבֶר) הַיַּרְדֵּן
יָמָּה וְגַם כִּי־שִׁלְּחָם יְהוֹשֻׁעַ אֶל־אָהֳלֵיהֶם
וַיְבָרְכֵם: **ח** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר בִּנְכָסִים רַבִּים
שׁוּבוּ אֶל־אָהֳלֵיכֶם וּבְמִקְנֶה רַב־מְאֹד בְּכֶסֶף
וּבְזָהָב וּבנְחֹשֶׁת וּבְבַרְזֶל וּבשַׂלְמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד
חִלְקוּ שְׁלַל־אֹיְבֵיכֶם עִם־אֲחֵיכֶם: {פ}
ט וַיָּשֻׁבוּ וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי | שֵׁבֶט
הַמְנַשֶּׁה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁלֹה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־
כְּנָעַן לָלֶכֶת אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתָם
אֲשֶׁר נֶאֱחֲזוּ־בָהּ עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: **י** וַיָּבֹאוּ
אֶל־גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּבְנוּ בְּנֵי־
רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה שָׁם מִזְבֵּחַ
עַל־הַיַּרְדֵּן מִזְבֵּחַ גָּדוֹל לְמַרְאֶה: **יא** וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִנֵּה בָנוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי
שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אֶת־הַמִּזְבֵּחַ אֶל־מוּל אֶרֶץ כְּנַעַן
אֶל־גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֶל־עֵבֶר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: **יב** וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקָּהֲלוּ כָּל־עֲדַת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁלֹּה לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא: {פ}
יג וַיִּשְׁלְחוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־
גָד וְאֶל־חֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶת־
פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן: **יד** וַעֲשָׂרָה נְשִׂאִים עִמּוֹ
נָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אָב לְכֹל מַטּוֹת
יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ רָאשׁ בֵּית־אֲבוֹתָם הֵמָּה לְאַלְפֵי
יִשְׂרָאֵל: **טו** וַיָּבֹאוּ אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד
וְאֶל־חֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד וַיְדַבְּרוּ
אִתָּם לֵאמֹר: **טז** כֹּה אָמְרוּ כָּל | עֲדַת יְהוָה מָה־
הַמַּעַל הַזֶּה אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב
הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה בִּבְנוֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ
לִמְרָדְכֶם הַיּוֹם בַּיהוָה: **יז** הַמְעַט־לָנוּ אֶת־עֲוֹן
פְּעוֹר אֲשֶׁר לֹא־הִטַּהַרְנוּ מִמֶּנּוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיְהִי
הַנֶּגֶף בַּעֲדַת יְהוָה: **יח** וְאַתֶּם תָּשֻׁבוּ הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי
יְהוָה וְהָיָה אַתֶּם תִּמְרְדוּ הַיּוֹם בַּיהוָה וּמָחָר אֶל־
כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִקְצֹף: **יט** וְאַךְ אִם־טְמֵאָה אֶרֶץ
אֲחֻזַּתְכֶם עִבְרוּ לָכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזַּת יְהוָה אֲשֶׁר
שָׁכַן־שָׁם מִשְׁכַּן יְהוָה וְהֵאָחֲזוּ בְּתוֹכֵנוּ וּבַיהוָה
אַל־תִּמְרֹדוּ וְאֹתָנוּ אַל־תִּמְרֹדוּ בִּבְנוֹתְכֶם לָכֶם
מִזְבֵּחַ מִבַּלְעֲדֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: **כ** הֲלוֹא |
עָכָן בֶּן־זֶרַח מָעַל מַעַל בַּחֵרֶם וְעַל־כָּל־עֲדַת
יִשְׂרָאֵל הָיָה קֶצֶף וְהוּא אִישׁ אֶחָד לֹא גָוַע בַּעֲוֹנוֹ:
{ס} **כא** וַיַּעֲנוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט
הַמְנַשֶּׁה וַיְדַבְּרוּ אֶת־רָאשֵׁי אַלְפֵי
יִשְׂרָאֵל: **כב** אֵל | אֱלֹהִים | יְהוָה אֵל | אֱלֹהִים |

יְהוָה הוּא יֹדֵעַ וְיִשְׂרָאֵל הוּא יֵדָע אִם־בְּמֶרֶד וְאִם־
בְּמַעַל בַּיהוָה אַל־תּוֹשִׁיעֵנוּ הַיּוֹם הַזֶּה: **כג** לִבְנוֹת
לָנוּ מִזְבֵּחַ לָשׁוּב מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְאִם־לְהַעֲלוֹת עָלָיו
עוֹלָה וּמִנְחָה וְאִם־לַעֲשׂוֹת עָלָיו זִבְחֵי שְׁלָמִים
יְהוָה הוּא יְבַקֵּשׁ: **כד** וְאִם־לֹא מִדְאָגָה מִדָּבָר
עָשִׂינוּ אֶת־זֹאת לֵאמֹר מָחָר יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם לְבָנֵינוּ
לֵאמֹר מַה־לָּכֶם וְלַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **כה** וּגְבוּל
נָתַן־יְהוָה בֵּינֵנוּ וּבֵינֵיכֶם בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד אֶת־
הַיַּרְדֵּן אֵין־לָכֶם חֵלֶק בַּיהוָה וְהִשְׁבִּיתוּ בְנֵיכֶם
אֶת־בָּנֵינוּ לְבִלְתִּי יְרֹא אֶת־יְהוָה: **כו** וַנֹּאמֶר
נַעֲשֶׂה־נָּא לָנוּ לִבְנוֹת אֶת־הַמִּזְבֵּחַ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא
לְזָבַח: **כז** כִּי עֵד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם וּבֵין דֹּרוֹתֵינוּ
אַחֲרֵינוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה לְפָנָיו בְּעוֹלוֹתֵינוּ
וּבְזִבְחֵינוּ וּבִשְׁלָמֵינוּ וְלֹא־יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם מָחָר
לִבְנֵינוּ אֵין־לָכֶם חֵלֶק בַּיהוָה: **כח** וַנֹּאמֶר וְהָיָה
כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ וְאֶל־דֹּרֹתֵינוּ מָחָר וְאָמַרְנוּ רְאוּ
אֶת־תַּבְנִית מִזְבַּח יְהוָה אֲשֶׁר־עָשׂוּ אֲבוֹתֵינוּ לֹא
לְעוֹלָה וְלֹא לְזָבַח כִּי־עֵד הוּא בֵּינֵינוּ
וּבֵינֵיכֶם: **כט** חָלִילָה לָּנוּ מִמֶּנּוּ לִמְרֹד בַּיהוָה
וְלָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לְעֹלָה
לְמִנְחָה וּלְזָבַח מִלְבַד מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר
לִפְנֵי מִשְׁכָּנוֹ: {פ}
ל וַיִּשְׁמַע פִּינְחָס הַכֹּהֵן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה וְרָאשֵׁי
אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ
בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וּבְנֵי מְנַשֶּׁה וַיִּיטַב
בְּעֵינֵיהֶם: **לא** וַיֹּאמֶר פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־בְּנֵי מְנַשֶּׁה
הַיּוֹם | יָדַעְנוּ כִּי־בְתוֹכֵנוּ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־מְעַלְתֶּם
בַּיהוָה הַמַּעַל הַזֶּה אָז הִצַּלְתֶּם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִיַּד יְהוָה: **לב** וַיָּשָׁב פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן |
וְהַנְּשִׂיאִים מֵאֵת בְּנֵי־רְאוּבֵן וּמֵאֵת בְּנֵי־גָד מֵאֶרֶץ
הַגִּלְעָד אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּשִׁבוּ
אוֹתָם דָּבָר: **לג** וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיְבָרְכוּ אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אָמְרוּ לַעֲלוֹת
עֲלֵיהֶם לַצָּבָא לְשַׁחֵת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר בְּנֵי־
רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד יֹשְׁבִים בָּהּ: **לד** וַיִּקְרְאוּ בְּנֵי־
רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד לַמִּזְבֵּחַ כִּי עֵד הוּא בֵּינֹתֵינוּ כִּי
יְהוָה הָאֱלֹהִים: {פ}

יהושע פרק כג

א וַיְהִי מִיָּמִים רַבִּים אַחֲרֵי אֲשֶׁר־הֵנִיחַ יְהוָה
לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל־אֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב וְיהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא
בַּיָּמִים: **ב** וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לְכָל־יִשְׂרָאֵל לִזְקֵנָיו
וּלְרָאשָׁיו וּלְשֹׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרֵיו וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי
זָקַנְתִּי בָּאתִי בַּיָּמִים: **ג** וְאַתֶּם רְאִיתֶם אֵת כָּל־
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְכָל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם
לָכֶם: **ד** רְאוּ הִפַּלְתִּי לָכֶם אֶת־הַגּוֹיִם הַנִּשְׁאָרִים
הָאֵלֶּה בְּנַחֲלָה לְשִׁבְטֵיכֶם מִן־הַיַּרְדֵּן וְכָל־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר הִכְרַתִּי וְהַיָּם הַגָּדוֹל מְבוֹא
הַשָּׁמֶשׁ: **ה** וַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא יֶהְדֳּפֵם מִפְּנֵיכֶם
וְהוֹרִישׁ אֹתָם מִלִּפְנֵיכֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־אַרְצָם
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לָכֶם: **ו** וַחֲזַקְתֶּם מְאֹד
לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַכָּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת
מֹשֶׁה לְבִלְתִּי סוּר־מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאול: **ז** לְבִלְתִּי־
בֹא בַּגּוֹיִם הָאֵלֶּה הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה אִתְּכֶם וּבְשֵׁם
אֱלֹהֵיהֶם לֹא־תַזְכִּירוּ וְלֹא תַשְׁבִּיעוּ וְלֹא תַעַבְדוּם
וְלֹא תִשְׁתַּחֲווּ לָהֶם: **ח** כִּי אִם־בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
תִּדְבָּקוּ כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **ט** וַיּוֹרֶשׁ
יְהוָה מִפְּנֵיכֶם גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצוּמִים וְאַתֶּם לֹא־

עָמַד אִישׁ בִּפְנֵיכֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **י** אִישׁ־אֶחָד
מִכֶּם יִרְדְּפוּ־אָלֶף כִּי | יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם
לָכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם: **יא** וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד
לְנַפְשֹׁתֵיכֶם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: **יב** כִּי |
אִם־שׁוֹב תָּשׁוּבוּ וּדְבַקְתֶּם בְּיֶתֶר הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה אִתְּכֶם וְהִתְחַתַּנְתֶּם בָּהֶם
וּבָאתֶם בָּהֶם וְהֵם בָּכֶם: **יג** יָדוֹעַ תֵּדְעוּ כִּי לֹא
יוֹסִיף יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְהוֹרִישׁ אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
מִלִּפְנֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ וּלְשֹׁטֵט
בְּצִדֵּיכֶם וְלִצְנִנִים בְּעֵינֵיכֶם עַד־אֲבָדְכֶם מֵעַל
הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: **יד** וְהִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ הַיּוֹם בְּדֶרֶךְ כָּל־
הָאָרֶץ וִידַעְתֶּם בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם כִּי
לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל | הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עֲלֵיכֶם הַכֹּל בָּאוּ לָכֶם לֹא־
נָפַל מִמֶּנּוּ דָּבָר אֶחָד: **טו** וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־בָּא עֲלֵיכֶם
כָּל־הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲלֵיכֶם
כֵּן יָבִיא יְהוָה עֲלֵיכֶם אֵת כָּל־הַדָּבָר הָרָע עַד־
הַשְׁמִידוֹ אֹותְכֶם מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת
אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: **טז** בְּעָבְרְכֶם אֶת־
בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם וַהֲלַכְתֶּם
וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם
וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם: {פ}

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

הודפס לזכות

ליאל ז׳אן בן אהובה
וחנה בת לאה מרים הי״ו

אור בן חנה ותהילה בת
אזמרלדה הי״ו

וכל נשמות ישראל הזקוקים להפקד
בדבר ישועה ורחמים שיפקדו בזרע
של קיימא בקרוב, אמן כן יהי רצון!

ולהבדיל לעילוי נשמת:

יהודה ליאון בן יעקב
וקוטה ז״ל

נפ׳ ח״י ניסן תשפ״ו

ת.נ.צ.ב.ה.

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת מטות מסעי

כ	יום ראשון	עלות השחר (72 דק') ... 4:23 נץ החמה ..... 5:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:13 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:09	סו"ז תפילה ..... 10:20 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין סו **ירושלמי:** בבא מציעא כ **תוספתא:** נזיר ג **נ"ך:** יהושע יז **משניות:** בבא קמא ה **זהר:** שמות א עמ' רעג-רעד	5
כא	יום שני	עלות השחר (72 דק') ... 4:24 נץ החמה ..... 5:36 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:13 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:09	סו"ז תפילה ..... 10:21 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:48 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:01	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין סז **ירושלמי:** בבא מציעא כא **תוספתא:** נזיר ד **נ"ך:** יהושע יח **משניות:** בבא קמא ו **זהר:** שמות א עמ' רעה-רעו	6
כב	יום שלישי	עלות השחר (72 דק') ... 4:24 נץ החמה ..... 5:36 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:14 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:10	סו"ז תפילה ..... 10:21 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:48 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:01	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין סח **ירושלמי:** בבא מציעא כב **תוספתא:** נזיר ה **נ"ך:** יהושע יט **משניות:** בבא קמא ז **זהר:** שמות א עמ' רעז-רעח	7
כג	יום רביעי	עלות השחר (72 דק') ... 4:25 נץ החמה ..... 5:37 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:14 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:10	סו"ז תפילה ..... 10:21 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:48 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:01	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין סט **ירושלמי:** בבא מציעא כג **תוספתא:** נזיר ו **נ"ך:** יהושע כ **משניות:** בבא קמא ח **זהר:** שמות א עמ' רעט-רפ	8
כד	יום חמישי	עלות השחר (72 דק') ... 4:25 נץ החמה ..... 5:37 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:15 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:10	סו"ז תפילה ..... 10:21 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:48 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:01	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין ע **ירושלמי:** בבא מציעא כד **תוספתא:** סוטה א **נ"ך:** יהושע כא **משניות:** בבא קמא ט **זהר:** שמות א עמ' רפא-רפב	9
כה	יום שישי	עלות השחר (72 דק') ... 4:26 נץ החמה ..... 5:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:15 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11	סו"ז תפילה ..... 10:22 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:48 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:01	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין עא **ירושלמי:** בבא מציעא כה **תוספתא:** סוטה ב **נ"ך:** יהושע כב **משניות:** בבא קמא י **זהר:** שמות א עמ' רפג-רפד	10
	הדלקת נרות (40 דק'): **7:08** (20 דק'): **7:28**				
כו	שב"ק	**שבת קודש פרשת מטות מסעי, מברכין חודש מנחם אב** עלות השחר (72 דק') ... 4:27 נץ החמה ..... 5:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:16 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11	סו"ז תפילה ..... 10:22 חצות היום ..... 12:44 שקיעה ..... 7:47 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:00	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין עב **ירושלמי:** בבא מציעא כו **תוספתא:** סוטה ג **נ"ך:** יהושע כג **משניות:** בבא מציעא א **זהר:** שמות א עמ' רפה-רפו	11
	מוצש"ק לשיטת ר"ת: 9:00				

המולד יהיה בליל רביעי בשעה 7, 30 דקות ו-17 חלקים

מָה שֶּׁמְּלָה טוֹבָה יָכוֹל לִפְעֹל וּלְהַצִּיל בֶּן אָדָם,
כָּל הַכֶּסֶף שֶׁבָּעוֹלָם וְכָל הוֹן דְּעָלְמָא לֹא יָכוֹל לִפְעֹל !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)